

BESZÁMOLÓ

a Bankszövetség 2015. évi tevékenységéről

Budapest, 2016. március

Tartalomjegyzék

I. Vezetői összefoglaló	4
II. Makrogazdasági kitekintés, a bankszektor működési feltételei.....	9
III. Vállalati hitelezés – az MNB növekedést ösztönző programjai.....	12
IV. Lakossági hitelezés	13
AZ ELSZÁMOLÁSI TÖRVÉNY ÉS A FORINTOSÍTÁSI TÖRVÉNY	13
A DEVIZÁBAN MARADT KÖLCSÖNSZERZŐDÉSEK FORINTOSÍTÁSA.....	15
A JELZÁLOGHITELEZÉSI IRÁNYELV (MCD) ÁTÜLTETÉSE.....	16
A CSALÁDOK OTTHONTEREMTÉSI KEDVEZMÉNYE PROGRAM BEVEZETÉSE ÉS KIBŐVÍTÉSE	17
V. A bankszektor működését befolyásoló további fontosabb szabályozási fejlemények.....	18
A MAGÁNCSDŐ SZABÁLYOZÁS ELŐKÉSZÍTÉSE, ÉLETBE LÉPÉSE, GYAKORLATI MEGVALÓSULÁSA	18
AZ OBA ÉS A BEVA BRÓKERCSÖDÖK MIATTI KIÜRÜLÉSE, A QUAESTOR TÖRVÉNY ÉS A HELYÉBE LÉPŐ „A TŐKEPIAC STABILITÁSÁNAK ERŐSÍTÉSE ÉRDEKÉBEN TETT EGYES KÁRRENDEZÉSI INTÉZKEDÉSEKRŐL” SZÓLÓ TÖRVÉNY	19
A HPT. ÉS A TPT. MÓDOSÍTÁSAI (KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A BETÉTBIZTOSÍTÁSI ÉS A BEFEKTETŐ VÉDELMI SZABÁLYOK VÁLTOZÁSÁRA) ...	20
A PTK., A PTKÉ., ÉS A KAPCSOLÓDÓ JOGSZABÁLYOK ALKALMAZÁSÁNAK ÁTTEKINTÉSE, A PTK. FELÜLVIZSGÁLATA	21
A BÍRÓSÁGI ELEKTRONIKUS KAPCSOLATTARTÁS, A POLGÁRI PERES ELJÁRÁSI TÖRVÉNY (PP) MÓDOSÍTÁSA.....	22
A BÍRÓSÁGI VÉGREHAJTÁS, A BÍRÓSÁGI VÉGREHAJTÓI DÍJSZABÁSRÓL SZÓLÓ IM RENDELET VÉLEMÉNYEZÉSE	22
VI. A Magyar Nemzeti Bankkal kapcsolatos fejlemények.....	23
A JELZÁLOGHITEL-FINANSZÍROZÁSI MEGFELELÉSI MUTATÓ (JMM) BEVEZETÉSE ÉS AZ ENNEK NYOMÁN SZÜKSÉGES JOGSZABÁLY MÓDOSÍTÁSOK.....	23
A DMM MUTATÓ MÓDOSÍTÁSA ÉS ÚJ DEVIZAEGYENSÚLYI MUTATÓ BEVEZETÉSE.....	24
A CRR ÁTMENETI SZABÁLYOZÁSSAL KAPCSOLATOS RENDELKEZÉSÉNEK A HATÁLYON KÍVÜL HELYEZÉSE	24
A SREP-PEL KAPCSOLATOS EGYEZTETÉS.....	25
A MAKROPRUDENCIÁLIS TŐKEPUFFEREK ALKALMAZÁSA	25
A JÖVEDELEMARÁNYOS TÖRLESZTŐ RÉSZLET MUTATÓ (JTM) VÁRHATÓ VÁLTOZÁSAI	25
MNB LIKVIDITÁSI STRESSZ TESZTEK.....	26
A BANKI PORTFOLIÓK TISZTÍTÁSA, A MARK MŰKÖDÉSE	26
ADATSZOLGÁLTATÁS (AD HOC ADATSZOLGÁLTATÁSOK, 2016-OS VÁLTOZÁSOK, FELKÉSZÜLÉS A 2017 ÉVI IFRS ÁTTÉRÉSRE)	27
VII. Pénzforgalom	27
A GIRO-VAL KAPCSOLATOS FEJLEMÉNYEK (CIKLUS SŰRÍTÉS, A NULLADIK CIKLUS BEVEZETÉSE, A CSOPORTOS BESZEDÉS FELÜLVIZSGÁLATA).....	27
A SZOLGÁLTATÓK KÖZÖTTI TÖMEGES ÜGYFÉLÁDÁS KEZELÉSE A CSOPORTOS BESZEDÉSEKNÉL.....	28
AZ INTERNETES FIZETÉSEK BIZTONSÁGÁVAL KAPCSOLATOS MNB FELMÉRÉS.....	29
BANKKÁRTYA AKTUALITÁSOK, FRAUD ESEMÉNYEK	29
AZ ÚJ 10 ÉS 20 EZRES BANKJEGYEK BEVEZETÉSE	30
A FORINT SIKERES CSATLAKOZTATÁSA A CLS-HEZ	30
A SEPA-HOZ KAPCSOLÓDÓ HAZAI FEJLEMÉNYEK.....	31
EPC FEJLEMÉNYEK.....	32
AZ EU PÉNZFORGALMI IRÁNYELVÉNEK MÓDOSÍTÁSA (PSD2)	32
EGYEZTETÉS AZ EU FIZETÉSI SZÁMLA IRÁNYELVÉRŐL (PAD)	33
VIII. Adózás, számvitel	34
AZ ADÓ SZABÁLYOK 2015 ÉVI VÁLTOZÁSAI	34
SZÁMVITELI VÁLTOZÁSOK (IFRS ÁTTÉRÉS, SZÁMVITELI TÖRVÉNYMÓDOSÍTÁS).....	35
IX. Bankszövetségi fejlemények	36
A 2015. ÉVI TESTÜLETI ÜLÉS FONTOSABB HATÁROZATAI	36

A MAGATARTÁSI KÓDEX MÓDOSÍTÁSA	37
A BANKADAT-TAL KAPCSOLATOS GVH ELJÁRÁS	37
A PÉNZ7 2015 ÉVI ESEMÉNYEI, FELKÉSZÜLÉS 2016-RA	38
AZ ELŐZŐKBE NEM EMLÍTETT MUNKABIZOTTSÁGOK, MUNKACSOPORTOK	39
KOMMUNIKÁCIÓS TEVÉKENYSÉG, STATISZTIKA	42
NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK: V6 ORSZÁG TALÁLKOZÓK	43
 MELLÉKLET.....	 44
NEMZETKÖZI KITEKINTÉS: SZABÁLYOZÁS, FELÜGYELET	44
GLOBÁLIS SZABÁLYOZÁS.....	44
PÉNZÜGYI STABILITÁSI TANÁCS	44
BÁZELI BANKFELÜGYELETI BIZOTTSÁG	46
EURÓPAI SZABÁLYOZÁS.....	49
BANKUNIÓ – AZ EGYSÉGES FELÜGYELETI RENDSZER (SSM)	50
BANKUNIÓ – AZ EGYSÉGES SZANÁLÁSI RENDSZER (SRM)	51
BANKUNIÓ – AZ EURÓPAI BETÉTBIZTOSÍTÁSI RENDSZER (EDIS)	52
A TŐKEPIACI UNIÓ (CMU)	53
STRUKTURÁLIS REFORM (BSR)	55

I. Vezetői összefoglaló

2015 **globális gazdasági folyamatainak** legmarkánsabb elemei az alacsony nyersanyagárak és a korábbiaknál is jelentősebb olajáresés; a kínai gazdaság - heves tőkepiaci reakciókkal követett - fokozatosan lassuló növekedése; az USA monetáris szigorítása és az azt megelőző várakozások; illetve az Európai Uniót érintően a görög pénzügyi válság év eleji erősödése, majd megoldása és az EKB agresszív monetáris lazítása voltak. Az Európai Unió gazdasága lassú fejlődési pályán halad, de az euró zónából való görög kilépés (Grexit) elhárítását követően a migrációs válság ellenére csekély a recessziós folyamatok kialakulásának a kockázata. Az USA gazdasága – a belső fogyasztás növekedése által vezérelve - változatlanul igen jó teljesítményt mutatott. Az orosz gazdaság válsága tovább mélyült, amit elsősorban az olajár esése és az amerikai és az európai uniós szankciók okoztak; az ország devizatartalékai nagymértékben erodálódtak. A kínai gazdaságban folytatódik az elhúzódó alkalmazkodás, a hivatalos statisztikák 2009 óta a legalacsonyabb mértékű növekedést mutatják.

A **magyar gazdaság** külső környezete a változatos válságjelenségek ellenére inkább támogató jellegű volt. A GDP 2015-ben éves szinten 2,9%-kal növekedett. A jó teljesítményhez termelési oldalon a mezőgazdaság és az építőipar kivételével minden ágazat hozzájárult, míg felhasználási oldalon a növekedés legfőbb hajtóereje továbbra is a nettó export volt. A külkereskedelmi többlet az év végére rekordszintet ért el. A növekedést emellett a belső fogyasztás dinamikus bővülése is ösztönözte. Az infláció az év végére lassú emelkedésnek indult, de az éves átlagos infláció enyhén negatív (-0,1%) maradt. A maginfláció az év nagy részében az 1,2-1,5%-os sávban mozgott. Az egyensúlyi mutatók továbbra is kedvezőek, valószínűsíthető, hogy az államháztartási hiány a tervezett 2,4%-nál kisebb lesz. A folyó fizetési mérleg többlete tartósan magas. A jegybank négy lépésben 1,95%-ról 1,35%-ra csökkentette az alapkamatot. A forint az amerikai dollárral és a svájci frankkal szemben jelentősen veszített értékéből, míg az euróval szemben hajszálnyival erősödött.

A **hitelintézeti szektor** 2015. évi helyzetét döntően az elszámolással és a forintosításokkal kapcsolatos mérlegátrendeződés és veszteség, a lakossági hitelekkel kapcsolatos extra feladatok végrehajtása okozta terhek, az MNB önfinanszírozási programja miatti alkalmazkodási folyamatok, valamint a csökkenő kamatkörnyezet determinálták. A szektor együttes tőkehelyzete tovább erősödött, a tőke megfelelési mutató 19,7%-ra emelkedett. A mérlegfőösszeg minimális, nominálisan 0,4%-os növekedését a forint árfolyam gyengülésének volt betudható, az aktivitás valójában mérséklődött. A bruttó hitelállomány 8%-kal, a vállalati hitelállomány 12%-kal, míg a lakossági 13%-kal zsugorodott. A hitelezés csökkenését a – belső összetételükben jelentősen átrendeződő - likvid eszközök növekedése ellentételezte. A hitelportfoliók minősége a vállalati hiteleknel jelentősebben a lakosságiaknál kisebb mértékben javult (a nem teljesítő állomány aránya az előbbieknél 9,8%, az utóbbiaknál 17,6% volt az év végén). A banki mérlegek tisztulása, az elszámolt értékvesztés és céltartalék együttesen csaknem 900 milliárdos csökkenése, a szektor szinten kimutatott - a negyedéves adatokhoz képest szerény - 39 milliárd forintos adózás előtti nyereség, és a bejelentett bankadó csökkentés reményt adhat arra, hogy 2016-ban helyreáll a normális banki működés.

2015-ben az **MNB növekedés ösztönző programjai** csak mérsékelni tudták a vállalati hitelezés nagymértékű leépülését. Az év végén lezárult az NHP második szakaszának és a Növekedési Hitelprogram Plusznak (NHP+) a szerződéskötési időszaka. Az NHP különböző szakaszaiban mintegy 31 ezer vállalkozás jutott finanszírozáshoz, 2.126 milliárd forint összegben. 2015 novemberében a bankok piaci hitelezésre való átállását elősegítő, növekedés támogató program (NTP) részeként az MNB meghirdette az NHP harmadik, kivezető szakaszát.

2015-ben a bankok legjelentősebb, legtöbb anyagi és emberi erőforrást igénylő feladata **a fogyasztói hitelekkel összefüggő elszámolás**, valamint ehhez kapcsolódóan a **deviza és a deviza alapú jelzáloghitelek forintosítása volt**; amely több fordulóban, csaknem az egész évben tartott. Az

elszámolással a Bankszövetség továbbra sem ért egyet, egyes tagbankjaink a témában az Európai Bírósághoz fordultak jogorvoslatért. A folyamat bonyolultságát fokozta, hogy **a fair banki szabályok implementálása** is ezzel egy időben történt. Az elszámolás több mint 4 millió hitelszerződést érintett és a deviza alapú hitelek esetén 734 milliárd forintot, míg a forint és tényleges devizaszerződések esetén mintegy 200 milliárd forintot írtak jóvá, illetve fizettek ki az ügyfeleknek. A feladat összetettsége, a gyors jogszabály előkészítés és a rövid implementációs határidők miatt az év elején számos jogértelmezési problémát kellett megoldani, amelyben a jogalkotást irányító Igazságügyi Minisztériumon kívül az MNB több területével (fogyasztóvédelem, pénzügyi stabilitás, PBT), illetve más érintett szervezetekkel (végrehajtói kamara, követeléskezelői szövetség, BISZ) is aktívan együttműködtünk.

A **devizában maradt egyéb lakossági (gépkocsi-, személyi) hitelek forintosítását** az MNB ösztönzésére a Bankszövetség kezdeményezte a kormányzatnál. Az egyeztetések eredményeként az átváltás piaci árfolyamon történt, de a hitelezőknek az ügyfelekkel szembeni követelésükből el kellett engedniük a jelzáloghitelek forintosításánál alkalmazott és a 2015. augusztus 19-i árfolyamon számított követelésük különbözetének megfelelő összeget. A deviza jelzáloghitelek forintosításához hasonlóan a hitelezőknek itt sem volt lehetőségük a konverzió miatti forrásköltség/referencia kamat növekmény érvényesítésére. A forintban fixált törlesztő részletű devizahitelek egyenlő törlesztő részletű (annuitásos) hiteleké történő átalakítására - konszenzust élvező - külön szabályozást alakítottak ki. A rendkívül rövid felkészülési időt biztosító, 2015. december 1-i forintosítási fordulónapot is az érintettek egyetértésével tűzték ki. Az *egyes fogyasztói kölcsönszerződésekből eredő követelések forintra átváltásával kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló 2015. évi CXLV. törvény* október 2-án került kihirdetésre és október 5-én lépett hatályba. A törvény hatálya a teljes hitelintézeti szektorban csaknem 115 ezer darab, közel 110 milliárd forint volumenű szerződést érintett. A szerződések forintosítása nyomán a szektor hozzávetőleg 30 milliárd forintot meghaladó veszteséget szenvedett.

A lakossági hitelezés területén további fontos feladat volt **a jelzáloghitelezési irányelv átültetése**, amelynek Magyarország *a fogyasztónak nyújtott hitelről szóló (2009. évi CLXII. törvény)* és a *Hpt.* megfelelő módosításával, illetve a kapcsolódó végrehajtási rendeletek elfogadásával tett eleget. A vonatkozó jogszabályokat 2016. március 21-től kell alkalmazni. A Bankszövetség kezdettől fogva részt vett az implementációt célzó egyeztetésekben. Bár több kérdésben sikerült elérni, hogy az irányelv bankok számára kezelhetőbb megoldásait válassza a szabályozó, az alapvetően fogyasztóvédelmi jellegű, korábbinál szigorúbb szabályok alkalmazása nyilvánvalóan drágábbá, bonyolultabbá teszi a hitelezést.

A **Családok Otthonteremtési Kedvezménye (CSOK) program** 2015. július elsejétől indult. A program, végrehajtásában - mind az állami támogatások közvetítésében, mind a támogatáshoz kapcsolódó hitelek nyújtásában - a kormány aktív banki részvételre számított. A jelentősebb mértékű (a gyerekszám, a lakásméret és az energiatakarékossági szint függvényében 500 ezer forinttól 3 millió 250 ezer forintig terjedő), vissza nem térítendő támogatási program érezhető lökést adott a lakáspiacnak. A kormányzat 2015 végén megjelent rendeletében újabb - a korábbi nagyságrenddel megnövelő - támogatási csomagot hagyott jóvá. A kiemelten kedvezményezni kívánt, legalább 3 gyerekes családtípus esetében az új lakásba költözést 10 millió forintos vissza nem térítendő támogatás, ugyancsak 10 millió forintos - a támogatáshoz kapcsolódó - kedvezményes kamatozású hitel és ÁFA kedvezmény segíti. A bankok számára rendkívül megterhelő feladatot jelentett, hogy a rövid határidőn belül alkalmazandó, nagy terjedelmű jogszabályi változásokra felkészüljenek, illetve, hogy a változásokról a nagyszámú érdeklődő ügyfelet szakszerűen tájékoztassák.

A **magáncsőd szabályozás** bevezetése a politikai szereplők régi szándéka volt. A köznyelvben csak magáncsőd törvényként emlegetett, a *természetes személyek adósságrendezési eljárásáról szóló 2015. évi CV. törvényt* (Are tv.) 2015. június 30-án hagyta jóvá az Országgyűlés. A Magyar

Bankszövetség bár a magáncsőd intézményét támogatja, bevezetését elhamarkodottnak tartotta. Szakértői munkacsoportunk ezzel együtt tevékenyen részt vett a jogszabály előkészítésében és az Igazságügyi Minisztérium számos, a koncepcióra és a normaszöveg kialakítására vonatkozó javaslatunkat elfogadta. A törvény július eleji megjelenésétől a szeptember 1-jei hatályba lépéséig rendelkezésre álló idő rövidnek bizonyult a végrehajtáshoz szükséges rendeletek megjelentetésére, a Családi Csődvédelmi Szolgálat (CsSz) kiképzésére, az eljáráshoz alkalmazott formanyomtatványok teljes körének kialakítására. Bár a kezdeti hibákat részben orvosolták, a lakossági érdeklődés mérsékelte: nyilvános információk szerint idáig mintegy kétszáz kérelmet nyújtottak be az adósok, de az eljárás megindítását alig néhány esetben tették közzé a CsSz honlapján.

A 2015-ös év eseményei közül a bankok jövőbeni eredményességét a legnagyobb mértékben a bank és brókercsődök miatti **OBA és Beva díjnövekedés** és a **bankadó kivezetésével** kapcsolatos döntés befolyásolja. Az év elején négy - a takarékszövetkezetből kinőtt, a DRB Bankcsoportba tömörült - kisbank került felszámolásra, tulajdonosuk, a Buda-Cash bróker cég bukása miatt. Az OBA az érintett bankok betéteseinek 103 milliárd forintot fizetett ki kártalanításként. A Beva helyzetét a Hungária Értékpapír bróker cég bezárása és a Quaestor csoport csődje is súlyosbította. Az alapok kimerülése szükségessé tette a korábbi díjkulcsok többszörösére emelését: 2016-ban mindkét alap esetében a biztosított állomány 1,75 ezrelékét kell díjként megfizetni.

A Beva tagokra további súlyos terheket rótt volna az április elején rekordgyorsasággal meghozott, a **Quaestor csoport bedőlése okozta kár rendezésének szabályait megállapító**, visszamenőleges hatályú *2015. évi XXXIX. törvény (Quaestor törvény)*. A törvény értelmében a Quaestor károsultak kárrendezése egy olyan - erre a célra létrehozott - alaptörvénytől történt volna, amelybe a befektetési szolgáltatók (zömükben az univerzális bankok) fizették volna a szükséges forrásokat, és amelyből a károsultak 30 millió forintig részesülhettek kárrendezésben. A Quaestor törvény tartalmával kapcsolatban több komoly alkotmányossági kifogás merült fel, így néhány tagunk alkotmányjogi panasszal élt. Az Alkotmánybíróság a Quaestor törvény több rendelkezését alaptörvény ellenesnek találta és megsemmisítette. A Quaestor törvény helyébe lépő, decemberben elfogadott *a tőkepiac stabilitásának erősítése érdekében tett egyes kárrendezési intézkedésekről szóló 2015. évi CCXIV. törvény* alanyi hatálya nemcsak a Quaestor, hanem a Hungária kötvényszerződőire is kiterjed. A BEVA tagok számára az új törvény több szempontból is a korábbiaknál kedvezőbben rendezi a fizetési kötelezettségeket (a 2008-tól kifizetett kötvényhozamok figyelembe vétele, a 3 millió forintot meghaladó követeléseknél 11% önrész érvényesítése, a BEVA tagok Kárrendezési Alapba való össz-befizetésének évi 7 milliárd forintos korlátozása), és már a befizetés évében lehetővé teszi a Kárrendezési Alapba befizetett összegek fizetendő adókból való levonását.

A *2015. évi LXXXV. törvény* több, újonnan bekerült rendelkezése ugyancsak a Quaestor botrányhoz kapcsolódik, a jövőbeni hasonló esetek megakadályozását és a **befektetői bizalom helyreállítását** célozza. A törvény a fiktív értékpapírok kibocsátását kívánja meggátolni azzal, hogy a befektetőnek jogot és lehetőséget ad értékpapír állományának az ellenőrzésére. A törvény a Beva által nyújtott kártalanítás összegét az OBA-éval azonos szintre (100.000 euróra) emelte, amit a Bankszövetség - az Európai Unióban érvényes értékek figyelembe vételével - továbbra is indokolatlannak tart. Nem támogattuk a csomag azon rendelkezését sem, amely törvénybe iktatta a Beva fiktív kötvények utáni kártalanítási kötelezettségét.

A kormány - az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bankkal (EBRD) aláírt Egyetértési Megállapodásnak megfelelően - a nyáron elfogadott adótörvényben **a banki különadó** (50 milliárd forint korrigált mérlegfőösszeg felett alkalmazott) kulcsát 0,53 százalékról 0,31 százalékra (2017-ben és 2018-ban 0,21 százalékra) csökkentette, míg az adó alapja a 2009-es helyett a 2014-es korrigált mérlegfőösszeg lett. A vállalkozói hitelek állományát 2009-hez képest növelő hitelintézetek a banki különadóból visszatérítést kaphattak volna, nemzetgazdasági szinten legfeljebb 10 milliárd forintig. Ez utóbbi rendelkezést az Európai Bizottság versenyterülete kifogásolta, ezért törölték a hitelkihelyezést

ösztönző adókedvezmény lehetőségét. 2016-ra banki különadó adóalapja a 2009-es korrigált mérlegfőösszeg maradt, miközben az adókulcsot 0,24%-ra mérsékeltek. A bankadó fokozatos csökkentésével a kormány a szektor régi elvárását, és saját bevezetési ígéretét teljesíti.

A **Magyar Nemzeti Bank** a mikro- és a makroprudenciális kockázatok mérlegelésével alakította a bankok működési feltételrendszerét meghatározó szabályozási környezetet. A bankok mérlegszerkezetében keletkező feszültségek mérséklésére 2015-ben a Jelzáloghitel-finanszírozási Megfelelési Mutató (JMM) bevezetéséről; a DMM mutató módosításáról és egy új devizaegyensúlyi mutató bevezetéséről; valamint a makroprudenciális tőkepufferek alkalmazásáról döntött a jegybank. Hatályon kívül helyezte a CRR átmeneti szabályozással kapcsolatos - bankok számára előnyös - rendelkezéseit; és egyeztetéseket kezdeményezett a jövedelemarányos törlesztő részlet mutató (JTM) finomhangolására. A felügyeleti felülvizsgálati folyamattal kapcsolatos konzultáción az MNB nyitottnak mutatkozott a banki észrevételek beépítésére, míg a likviditási stressz tesztéről adott tájékoztatáson az általa kidolgozott tesztek banki alkalmazását kérte. Az MNB égisze alatt működő, a banki portfóliók tisztítását segítő MARK 2015-ben még nem váltotta be a létrehozásakor megfogalmazott célokat.

A bankok számára a **2017 évi IFRS áttérésre való felkészülés** mind a számvitel, mind az adatszolgáltatás területén komoly feladatot jelent.

A **pénzforgalom területén** 2015 fontos fejleménye volt az új 10 és 20 ezres bankjegyek bevezetése. A bankkártyák állományán belül az érintőkártyák száma - meghaladva a 4,5 millió darabot - a teljes magyar kártyaportfólió több mint felét képviseli. Az elektronikus fizetések biztonsága terén Magyarország jól teljesít. Az Európai Központi Bank júliusban kiadott összehasonlító jelentése szerint a vizsgált, mintegy 30 ország közül nálunk a legalacsonyabb a bankkártyás visszaélések aránya, a jelentős európai országok adatainak a tizede. A GIRO-ban jegybanki kezdeményezésre két lényeges változás történt: megduplázódott (5-ről 10-re nőtt) az elszámolási ciklusok száma, illetve bevezetésre került egy úgy nevezett „nulladik ciklus”, amely a Magyar Államkincstár kifizetéseit terelte át a korszerű, EU szabványok alapján működő platformra. Az ágazati és a pénzforgalmi jogszabályok módosítása megnyugtatóan szabályozza a lakossági infrastrukturális szolgáltatók közötti tömeges ügyfélátadás kezelését a csoportos beszedéseknél. Tizennyolcadik devizaként a forint sikeresen csatlakozott a folyamatos kiegyenlítési rendszerhez, a CLS-hez. Befejeződött a Magyar SEPA Egyesület végelszámolása, a SEPA magyar tagszervezetére háruló feladatokat 2014-óta a Bankszövetség látja el. A SEPA végdátum rendeletre történő felkészülés megkezdése és támogatása 2015 kiemelt feladata volt.

A SEPA fizetésekért is felelős Európai Fizetési Tanács (EPC) szervezetében és finanszírozásában 2015 elején fontos változások történtek. Októberben módosították a pénzforgalmi irányelvet, amelynek fontos újdonsága, hogy rendezi az e-kereskedelemben kulcsszerepet játszó harmadik fél fizetési szolgáltató (Third Party Provider) fizetési forgalomban betöltött szerepét. A 2014. júliusban kihirdetett és 2016 szeptemberéig átültetendő fizetési számla irányelv átültetését érintően megkezdődtek az egyeztetések a Bankszövetség és a pénzügyi kormányzat között.

A **globális szabályozásban** 2015 során nem volt gyökeresen új kezdeményezés, döntően a korábban elhatározott szabályozások véglegesítése folyt. A Pénzügyi Stabilitási Tanács (FSB) 2015-re három fő prioritást fogalmazott meg: az elhatározott reformok teljes körű, első ellentmondásoktól mentes, azonnali megvalósítását; a még hátralévő reformlépések véglegesítését; illetve az új kockázatok és sérülékenységek kezelését. A reformok lezárása három területet érintett: a bankok tőke-megfelelési kereteit, a too big to fail (TBTF: túl nagy, hogy veszni hagyják) bankokra vonatkozó intézkedéseket, valamint a derivatív piacok biztonságosságát fokozó szabályokat. Az új kockázatok és sérülékenységek kezelésénél az FSB a kapcsolódó adatgyűjtésre, a kockázatok felismerésére és kezelésére, illetve a piaci struktúrák javítására helyezte a hangsúlyt. A 2015-ben először készült, általános beszámolón túl az FSB az OTC derivatív piacok reformjáról, illetve az árnyékbanki

tevékenységről külön jelentéseket is készített. A szanálhatóság elősegítésére egy komplett szabályozáscsomagot állított össze, amelynek a rendszerszempontból fontos globális bankok szanáláskor beszámítható teljes veszteségviselő kapacitásra (TLAC) vonatkozó szabályozás is részét képezi. A Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság (BCBS) 2015-re és 2016-ra vonatkozóan két éves munkaprogramot alkotott. Tevékenysége ebben a két évben a szabályozás fejlesztésére; a szabályozás egyszerűsége, összehasonlíthatósága és kockázaterzékenysége közötti helyes egyensúly biztosítására; a Bázeli Egyezmények bevezetésének a nyomon követésére, valamint a felügyelet hatékonyságának a javítására koncentrálódik. A Bizottság 2015-ös dokumentumai közül az egyszerű, átlátható és összehasonlítható értékpapírosítás kritériumairól; illetve tőkekövetelményéről; a hitelkockázat számítás sztenderd módszerének a felülvizsgálatáról; a banki könyv kamatkockázatának a kezeléséről; a kockázattal súlyozott eszközök szabályozói konzisztenciájáról szóló; valamint a TLAC szabályozáshoz kapcsolódó anyagok érdemelnek kiemelést.

Az **európai szabályozás** politikai kereteit az Európai Bizottság 2014 őszén meghatározott munkaprogramján túl az európai gazdasági és monetáris unió kiteljesítésének terve (az öt elnök júniusi jelentése), a Jobb szabályozás menetrendje, illetve a Bizottság elnökének az Európai Unió állapotáról szóló jelentése határozták meg. Gyakorlati szempontból a legjelentősebb előrelépést a bankunió létrehozására tett intézkedések jelentették. Az Egységes Felügyeleti Rendszerben az Európai Központi Bank több mint egy éve látja el az euró övezet nagybankjainak a közvetlen felügyeletét. 2015-ben az EKB tevékenységének a fókuszában a hitelkockázatok és a kockázat kezelési gyakorlat kiemelt ellenőrzése mellett a felügyeleti felülvizsgálati folyamat, illetve a banki belső modellek validálásának az egységesítése, valamint a tőkekövetelmény szabályozásban szereplő nemzeti opciók és diszkréciók számának a csökkentése állt. A 2015 januárjában megalakuló Egységes Szanálási Testület előkészítette a 2016-tól induló Egységes Szanálási Rendszer és Egységes Szanálási Alap működését. A bankuniót az Európai Betétbiztosítási Rendszer (EDIS) teszi teljessé, amelynek fokozatos bevezetéséről a Bizottság novemberben adott ki közleményt. A Tőkepiaci Unió felé a Bizottság februári zöld könyve jelentette a kezdőlépést, amelyet a Parlament és a Tanács egyaránt támogatott. Az ezt követő akcióterv azokat az építőköveket tartalmazza, amelyek a tőkepiaci uniót 2019-re teljes mértékben működővé teszik. Az Akcióterv részeként a Bizottság - nyilvános konzultációt hirdetett a pénzügyi szolgáltatások szabályozási kereteiről, valamint az értékpapírosítási rendeletről és a tőkekövetelmény rendelet (CRR) módosítására vonatkozó javaslatát is nyilvánosságra hozta, majd októberben a fedezett kötvényekről kezdeményezett konzultációt. A bankszektor strukturális reformjára (a nagybankok hitelezési és kereskedési funkciójának szétválasztására) vonatkozó szabályozási javaslatot 2015-ben sem fogadták el a döntéshozók.

II. Makrogazdasági kitekintés, a bankszektor működési feltételei

2015 **globális gazdasági folyamatainak** legmarkánsabb elemei az alacsony nyersanyagárak és a korábbiaknál is jelentősebb olajáresés; a kínai gazdaság - heves tőkepiaci reakciókkal követett - fokozatosan lassuló növekedése; az USA monetáris szigorítása és az azt megelőző várakozások; illetve az Európai Uniót érintően a görög pénzügyi válság év eleji erősödése, majd megoldása és az EKB agresszív monetáris lazítása voltak.

Az **Európai Unió** gazdasága lassú fejlődési pályán halad, de az euró zónából való görög kilépés (Grexit) elhárítását követően a migrációs válság ellenére csekély a recessziós folyamatok kialakulásának a kockázata. Az EKB monetáris enyhítési intézkedései, az euró gyengülése, valamint a 2014 évinél lényegesen alacsonyabb olajárak ellenére az európai konjunktúra kilátások csak fokozatosan javultak az év során. A görög adósságválság újabb fordulatai és a kínai gazdaság növekedésével kapcsolatos aggodalmak elbizonytalanították a gazdasági szereplőket. Ez - még a jelentős kibocsátást produkáló országok esetében is - a termelő beruházások relatíve alacsony szintjében tükröződött. A növekedés hajtóereje elsősorban a(z) - gyengülő euró, illetve az alacsony energiaárak ösztönözte - export és a belső fogyasztás. Ez utóbbi erősödése a javuló foglalkoztatásnak, az olcsó nyersanyagáraknak, illetve az alacsony kamatok reáljövedelmekre gyakorolt pozitív hatásának köszönhető. Az EU legnagyobb gazdaságai eltérő ütemben fejlődtek. Németország növekedése stabil volt, amit alapvetően a belső kereslet táplált, de a gyenge euró miatt a hagyományosan erős exportteljesítmény is kedvező volt. Az alacsony beruházási szint középtávon gondot okozhat, ezen túl a migrációs terhek és az autóipart sújtó emissziós botrány is kockázatot jelentenek. Spanyolország kiugróan jó növekedést produkált, Olaszország láthatóan kilábal a recesszióból, míg Franciaország gazdasága továbbra is gyengélkedik. Az Egyesült Királyság exportteljesítményét megviselte az euróval szembeni erős font, de a többi makrogazdasági mutatói jól alakultak.

Az **USA** gazdasága változatlanul igen jó teljesítményt mutat. A munkaerőpiac további élénkülése és a nyomott nyersanyagárak következtében alacsony infláció javította a jövedelemhelyzetet, ezért a belső fogyasztás a növekedés motorja. A beruházások ezzel szemben nemzetgazdasági szinten alacsonyak voltak, ami alapvetően a kitermelő ágazatok - olcsó nyersanyagárakra reagáló - jelentős kapacitás visszafogásának a következménye. Az élenjáró technológiai ágazatokban ugyanakkor erőteljesen növekedtek a beruházások. A Fed év végéig lebegtetett monetáris szigorítása egész évben erősen tartotta a dollár árfolyamát, ami kedvezőtlenül hatott az exportágazatok teljesítményére. A tényleges kamatemelési ciklus – egyes vélemények szerint megkésve – december közepén indult. Az időszak végére a szövetségi költségvetés fenntarthatóságával és a büdzséplafonnal kapcsolatos politikai viták ismét előtérbe kerültek.

Az **orosz gazdaság** válsága tovább mélyült, amit elsősorban az olajár esése és az orosz-ukrán területi vita miatti amerikai és európai uniós szankciók okoztak. Az év elején az ország pénzügyi katasztrófa felé sodródott, az infláció megugrott, a rubel árfolyama meredeken zuhant. A pénzügyi összeomlást a jegybank monetáris politikai intézkedései a félév végére sikeresen megelőzték, azonban az ország devizatartalékai jelentősen lepadtak. A gazdasági fundamentumok igen rosszul alakultak: a munkaerőpiac hanyatlott, az olaj- és gázexport-függőséget nem sikerült mérsékelni, az állam túlzott gazdasági befolyása torzítja a beruházási szerkezetet. A gazdasági aktivitás csökkent és a pénzügyi csatornák - a magánszektor (elsősorban a nagy vállalatokra jellemző) eladósodottsága, illetve a szankciók miatti - kiszáradása tovább mélyítette a válságot. Az állam - a recesszió gazdasági hatásait mérséklendő - fiskális lazítással reagált. Ennek következtében a korábbi évek olajbevételeiből félretett tartalékok nagymértékben erodálódtak, a visszapótlásra a legnagyobb olajipari cégek részleges privatizálását mérlegelik. Emellett az állami költségvetés kiadási szerkezetét is jelentősen átalakították.

A **kínai gazdaságban** folytatódik az elhúzódozó alkalmazkodás. A hivatalos statisztikák szerint 2009 óta a legalacsonyabb mértékű volt a növekedés, de egyes elemzői vélemények szerint a kimutatottnál

nagyobb a lassulás, ami mögött két fontos tényező áll. Egyrészt a nehéziparban és az építőiparban számottevő kapacitások állnak kihasználatlanul, amelyek korábbi teljesítményét jelentős mértékben kereskedelmi banki, vagy árnyékbanki hitelekkel finanszírozták. A fölös kapacitások következtében a beruházási aktivitás jelentősen csökkent, különösen a külföldi befektetők maradtak el. Másik oldalról, a globális kereslet visszafogottsága miatt, a korábbiakhoz képest Kína exportágazata is gyengélkedik. Ezt erősíti, hogy a kínai lépések ellenére az RMB továbbra is megtartotta erejét az amerikai devizához képest, így az euróval és a jennel szemben jelentősen erősödött, ami rontotta az export versenyképességét. A kínai hatóságok a kedvezőtlen folyamatokat monetáris lazítással (az alapkamat csökkentésével és a banki tartalékráták visszavágásával), valamint tőkepiaci beavatkozásokkal próbálták megállítani.

2015-ben a **magyar gazdaság** külső környezete a változatos válságjelenségek (orosz-ukrán konfliktus, orosz recesszió, migrációs válság, görög adósságválság, kínai lassulás, német autóipari emissziós botrány) ellenére - az alacsony energia- és nyersanyagárak, a kedvező finanszírozási feltételek, valamint az Európai Unió gazdaságának folyamatos erősödése miatt - inkább támogató jellegű volt.

A várakozásokon felüli negyedik negyedéves növekedés következtében a **GDP** 2015-ben éves szinten 2,9%-kal növekedett. A jó teljesítményhez termelési oldalon a mezőgazdaság és az építőipar kivételével minden ágazat hozzájárult, az ipari termelés 2015-ben 7,5%-kal haladta meg az egy évvel korábbi értéket.

Felhasználási oldalon a növekedés legfőbb hajtóereje továbbra is a **nettó export** maradt. Év végére rekordszintet (folyó áron 2.512 milliárd forintot) ért el a külkereskedelmi többlet, ez több mint 30%-kal (folyó áron 570 milliárd forinttal) haladta meg a 2014-es adatot. A növekedést emellett a belső fogyasztás dinamikus bővülése is ösztönözte. A **háztartások fogyasztásának** erősödését a foglalkoztatás 2,1%-os javulása és a reálkeresetek jelentős - az év egészére vonatkozóan 4,3%-os - növekedése támogatta. A kiskereskedelmi forgalom 2015-ben 5,5%-kal emelkedett. A **beruházások** az év közbeni visszaesést követően az év végi EU forráslehívási hajrára tekintettel valószínűsíthetően a megelőző évi szint közelében alakultak.

Az **infláció** 2015 végére lassú emelkedésnek indult, decemberre év/év alapon elérte a 0,9%-ot, azonban ez nem volt elegendő ahhoz, hogy az éves átlagos inflációt pozitív tartományba emelje (Ez - 0,1%-os szinten maradt). A maginfláció az év eleji növekedését követően az év hátralévő részében 1,2-1,5%-os sávban mozgott, az év végén a sáv alacsony széléhez közelítve. A mutató stabil értéke azt jelzi, hogy belföldi okokból kialakuló deflációs kockázatok nem valószínűsíthetőek.

A magyar **gazdaság egyensúlyi mutatói** továbbra is kedvezőek. Az **államháztartás** központi alrendszerének december végi **hiánya** (1.219 milliárd Ft) ugyan magasnak tűnik az éves módosított törvényi előirányzathoz (892 milliárd Ft) képest, de ennek az az oka, hogy az EU források év végi lehívásában jelentős késedelem állt fenn (560 milliárd Ft), és az érintett beruházásokat a teljesülés érdekében a kormányzat előfinanszírozta. Bár elképzelhető, hogy nem teljes mértékben kerül sor a források lehívására, még úgy is valószínűsíthető, hogy az év végi eredmény a tervezett 2,4%-nál kisebb lesz. A várhatóan kedvező mutató kialakulásában alapvető szerepet játszik a tervek a fő adónemekben (ÁFA, SZJA, társasági adó) számottevően meghaladó adóbevétele. Javult az bruttó államadósság mutató is, az előző évi 76,2%-ról 75,5%-ra csökkent.

A **külső egyensúlyi helyzet** javulása is folytatódott. A folyó fizetési mérleg többlete tartósan magas, a külfölddel szembeni nettó finanszírozási képesség továbbra is a GDP 10%-ának felel meg.

A jegybank márciusban újraindította az **alapkamat** csökkentési ciklusát: az irányadó kamat 1,95%-ról - júliusra, négy lépésben - 1,35%-ra csökkent és ez a szint hosszabb távon fennmaradhat. A forint az év során az amerikai dollárral és az euróval szemben 10%-os **árfolyamsávban** mozgott. (Az év utolsó napján a dollár 286,63 forintos, az euró 313,12 forintos MNB árfolyamon zárt.) A svájci jegybank 2015. januári lépései következtében a svájci frank értéke 20%-os sávban változott és az év végére 289,38 forintra emelkedett.

A **hitelintézeti szektor** 2015. évi pénzügyi helyzetét alapvetően az elszámolással és a forintosításokkal kapcsolatos mérlegátrendeződés és -csökkenés, a deviza autó és személyi hitelek forintosítása miatti

veszteség, a lakossági hitelekkel kapcsolatos extra feladatok végrehajtása miatti terhek, továbbá az MNB önfinanszírozási programja miatti alkalmazkodási folyamatok és a csökkenő kamatokkal jellemezhető pénzügyi környezet határozták meg.

A szektor együttes **tőkehelyzete** tovább erősödött (a tőkemegfelelési mutató a 2014-es 19,3%-ról 2015 végére 19,7%-ra emelkedett), ami örvendetes a biztonságos működés szempontjából, azonban kedvezőtlen, hogy a javulás részben a nem pénzügyi vállalati és a lakossági hitelállomány csökkenéséből felszabadult források kockázatmentes eszközökbe történő áramlásának a következménye.

2015-ben a hitelintézetek **mérlegfőösszege** az előző év végi szinten alakult, a nominálisan is alacsony 0,4%-os növekedést elsősorban a forint árfolyam svájci frankhoz és amerikai dollárhoz képesti gyengülése okozta. A mérlegen belül azonban igen jelentős strukturális változások voltak megfigyelhetők. Ez főként a **bruttó hitelállomány** zsugorodásában érhető tetten (-8%). A hitelek csökkenését a likvid eszközök növekedése ellentételezte, amelyek szerkezeti átrendeződése ugyancsak folytatódott, elsősorban a jegybanki önfinanszírozási program intézkedéseinek betudhatóan.

A deviza hitelállomány leépülése a háztartások esetében az év során végrehajtott két devizahitel konverzió természetes következménye, de a vállalati hitelezésben is tetten érhető.

A hitelállomány szűkülése szinte minden fontosabb szektornak nyújtott hitel esetében megfigyelhető, egyedül a hazai és a külföldi pénzügyi szektoroknak nyújtott finanszírozás növekedett. A **vállalati hitelek állománya** 12%-kal (820 milliárd forinttal) csökkent, és ebben nem csak a devizaállományok leépülése, de a forint állományok minden lejáratban megfigyelhető mérséklődése is szerepet játszott. A csökkenés vélhetően a legfontosabb eleme, hogy a portfóliótisztítás jegyében 780 milliárd forint nettó könyv szerinti értékű problémás hitelt írtak le, illetve értékesítettek. A vállalati hitelportfólión belül az MNB hitelprogramja segítségével sem sikerült szinten tartani a KKV hitelállományt, amely 6%-kal mérséklődött.

A **lakossági hitelek** valamelyest nagyobb ütemben csökkentek (13%, közel 850 milliárd forint), ebben legnagyobb részt az elszámolásnak és a decemberi forintosítás során elszámolt követelés elengedésnek volt szerepe. A jelzáloghitelek 13%-kal zsugorodtak. Az elszámolás tükrében mérsékeltnek tekinthető mértékhez az év végére növekvő hitelezés is hozzájárult. Ugyanebben az időszakban az autóhitelek 24%-kal estek vissza. Az olyan rövid távú kihelyezések, mint az áru- és a személyi hitelezés ugyanakkor növekedtek (16, illetve 1%-kal).

A **hitelportfóliók minősége** 2014 végéhez képest szinte minden ágazat esetében javult. A vállalati hiteleknel 4 százalékpontos javulást követően a nem teljesítő állomány 10% alá csökkent (9,8%). A 90 napon túl lejárt hitelek év végi, 17,6 %-os állománya a háztartási szektorban is kisebb volt a 2014-esnél (19%), de meghaladta az elszámolás első körét követően elért első negyedévi 16,2%-os értéket. A javuló portfólióminőség eredményeként 17%-kal (csaknem 340 milliárd forinttal) csökkent a hitelezéssel összefüggésben elszámolt értékvesztés.

A **likvid eszközök** összességében 10%-kal (1.309 milliárd forinttal) növekedtek 2014 végéhez képest. A likvid eszközök struktúrájában markáns változás volt megfigyelhető. A jegybanknál elhelyezett betétállomány az önfinanszírozási program hatására, majd annak szeptemberi szigorítása következtében, 23%-kal (1.300 milliárd Ft-tal) csökkent. Ez a hitelezésből felszabaduló forrásokkal együtt más likvid eszközökbe, jellemzően külföldi bankokhoz kihelyezett rövid betétekbe (720 milliárd forint, +160%) és általuk kibocsátott értékpapírokba (240 milliárd Ft, +25%), valamint - az MNB kamatcsere tenderekkel támogatott módon - magyar államkötvényekbe (1.850 milliárd forint, +46%) áramlott.

Az előző évhez képest a **betétállomány** jelentős mértékben (6,1%-kal, 970 milliárd forinttal) duzzadt, de a betétszerkezetben folytatódott a kedvezőtlen változások. A növekmény elsődleges oka a hazai és külföldi **nem pénzügyi vállalatok**, valamint az **egyéni vállalkozók betétállományának** a növekedése volt, összességében csaknem 880 milliárd forint értékben. Azonban ebben a körben nagyon jelentős volt az elmozdulás a folyószámla, illetve a nem lekötött betétállomány irányába. A

növekedésben vélhetően jelentős szerepe volt az NHP programból a szektorhoz került forrásoknak. A kedvezőtlen kamatkörnyezet ellenére emelkedett a **lakossági betétek** állománya is (+105 milliárd forint). Ebben vélhetően nem kis szerepe volt az elszámolás során pénzben kifizetett összegnek, amely már a februári elszámolást követően is meghaladta a 100 milliárd forintot. A kamatok alacsony szintje miatt ebben a körben is nagyon jelentős átstrukturálódás volt a lekötött betétekből a látra szóló és a folyószámla állományok felé (összességében 650 milliárd forintnyi állományt érintően).

A fenti folyamatok stabilitás szempontjából kedvezőtlen eredménye, hogy 2015 végére a vállalati betétállomány (ide sorolva az egyéni vállalkozókét is) megközelítette a lakossági betétek volumenét (elérte annak 94%-át) a megelőző év végi 82%-os szintről, miközben korábban több év átlagában ez az arány az 50-60%-os sávban mozgott. 2015 végére a teljes hitelintézeti szektor nettó hitel/betét aránya további 12 százalékponttal, 87%-ra csökkent, a 2014 végi 99%-ról. A mutató alakulása ugyanakkor némileg megtévesztő értékeléshez vezethet, hiszen a betétek között az illékony folyószámla, látra szóló betétek dominálnak.

A **bankközi források** forintban kifejezve 2015-ben számottevően csökkentek (összességében csaknem 500 milliárd forinttal). Ebben legjelentősebb súlyt a külföldi intézmények által elhelyezett betétek és a tőlük felvett hitelek csökkenése (-750 milliárd forint) képvisel. A(z) - leginkább az NHP programból eredő - MNB források azonban jelentősen mérsékeltek a visszaesést, a jegybanktól felvett hitelek összesen 380 milliárd forinttal emelték a forrásállományt az év végére.

Kedvező folyamatként értékelhető, hogy a banki **saját kibocsátású értékpapírok** állománya 5%-kal (150 milliárd forinttal) növekedett.

A forrásállományon belül jelentős változás az elszámolás miatti várható nettó veszteségekre képzett **céltartalékok** felszabadítása (-530 milliárd forint), ami miatt a ténylegesen elszámolt eszközállomány veszteség nem hatott az eredményességre.

Az **előzetes**, nem auditált, illetve osztalékfizetést nem tartalmazó **eredmény** adatok alapján a teljes hitelintézeti szektor a 2015. évet 39 milliárd forintos adózás előtti nyereséggel zárta. Ez alapján a hitelintézeti szektor 0,1%-os eszközarányos és 1,5%-os saját tőke arányos jövedelmezőséget ért el.

Az eredmény alakulására kedvezőtlenül hatott, hogy az alacsony kamatszintek miatt a nettó kamatbevétel az előző évi mértékhez képest 16%-kal (154 milliárd forinttal) csökkent. Ezt csak csekély mértékben tudta kompenzálni a díjak és jutalékok nettó eredménynövekménye (+3,3%, 15 milliárd forint). A korábbi évekkal ellentétben 2015-ben összességében minimális mértékben növekedett az adott évben elszámolt nettó értékvesztés és kockázati céltartalék-képzés értéke, ami mindössze 5 milliárd forinttal rontotta az eredményt. A korábbi évek költségcsökkenési folyamata 2015-ben megszakadt (a költségek összesen 3,7%-kal nőttek), ami nem az ezzel kapcsolatos banki erőfeszítések lanyhulásából következett, hanem elsősorban a lakossági hitelekkel kapcsolatos állami intézkedések végrehajtásának többlet forrásigényéből származott.

III. Vállalati hitelezés – az MNB növekedést ösztönző programjai

Az MNB decemberi hitelezési jelentése szerint 2015 harmadik negyedévében 28 milliárd forinttal növekedett a hitelintézetek vállalati hitelállománya a folyósítások és törlesztések eredőjeként. Éves összevetésben azonban a bázishatások eredményeként számottevően csökkent az állomány. A kkv-szektor hitelezése a Növekedési Hitelprogramnak (NHP) köszönhetően csak kisebb mértékben szűkült, de a nagyvállalati hitelállományban nagymértékű, részben néhány egyedi hatásból származó csökkenés volt megfigyelhető.

2016-ban célzottabb formában és alacsonyabb volumenben az NHP kivezetési szakaszaként még elérhetőek maradnak kedvező kondíciójú források a kkv-k számára. Az MNB fontos funkciót szán a 2016-tól bevezetni kívánt pozitív hitelösztönző eszközöknek. Mindezek fontos eredménye lehet, hogy a vállalatok forintban, hosszú futamidőre és fix kamatozáson juthatnak finanszírozáshoz. Az MNB

várakozása szerint a Növekedéstámogató Program (NTP) intézkedései potenciálisan 250–400 milliárd forinttal növelhetik a vállalati hitelezést, így összességében 5–10%-kal bővíthet a vállalati és különösen a kkv-hitelezés 2016-ban.

- *A Növekedési Hitelprogram első két szakaszának és az NHP Plusznak az eredményei*

2015 végén lezárult az NHP második szakaszának és a Növekedési Hitelprogram Plusznak (NHP+) a szerződéskötési időszaka. Az NHP első szakaszában három hónap alatt 701 milliárd forintnyi hitelszerződés kötött. Az NHP második szakaszában 1402 milliárd forint, az NHP+-ban 23 milliárd forint hitel került a kkv-khoz az MNB részleges kockázátvállalása mellett. A két konstrukcióban összesen 1425 milliárd forintnyi hitelszerződés jött létre, mintegy 46 ezer ügylet és 27 ezer vállalkozáshoz kapcsolódóan.

Az NHP első és második szakaszában összesen mintegy 31 ezer vállalkozás jutott finanszírozáshoz, 2126 milliárd forint összegben, ezzel a rendelkezésre álló keretösszeg több mint 95 %-a felhasználásra került.

- *A Növekedési Hitelprogram harmadik szakasza*

Az MNB 2015 novemberében a bankok piaci hitelezésre való átállását elősegítő NTP részeként meghirdette az NHP harmadik, kivezető szakaszát, amelynek 300-300 milliárd forintos keretösszegű két pillérében 2016. január 1. és 2016. december 30. között van lehetőség hitelszerződések megkötésére. Az MNB a harmadik szakaszban is a korábbiakhoz hasonló módon biztosít refinanszírozást a hitelintézeteknek, amelyeket már csak új beruházások megvalósítására hitelezhetik tovább a kkv-knak. A második pillérben a forint refinanszírozási hitelhez egy piaci árazású csereügylet is kapcsolódik, amely lehetővé teszi, hogy a hitelintézetek devizában nyújtsanak hitelt a természetes devizafedezettel rendelkező kkv-k számára.

A részletszabályok kialakítása során az MNB egyeztetést folytatott a Magyar Bankszövetséggel, és a jegybanki célokkal összeegyeztethető banki javaslatokat beépítette a terméktájékoztatókba.

- *A Piaci Hitelprogram (PHP) új eszközei*

A Piaci Hitelprogram első hitelezési feltételhez kötött kamatcsere-tenderén (HIRS) a jegybank 200 milliárd forintnyi ügyletet hirdetett meg, a részt vevő 11 bank kereslete azonban ennek több mint háromszorosa, 618 milliárd forint volt. Az MNB a gazdasági növekedés és a kkv-hitelezés feladásának támogatása érdekében az összes beadott banki ajánlatot elfogadta. Az ügylet megkötésével a bankok arra vállaltak kötelezettséget, hogy 2016-ban, illetve az ügyletek fenntartása esetén az elkövetkező három évben évente 154,5 milliárd forinttal emelik a kkv-sektornak nyújtott hiteleiket. Az MNB vállalta, hogy 2016. március végéig kéthetente meghirdeti a HIRS-tendereket, amelyek keretösszege 1000 milliárd forint.

IV. Lakossági hitelezés

Az elszámolási törvény és a forintosítási törvény

2015-ben a bankok legjelentősebb, legtöbb anyagi és emberi erőforrást igénylő feladata a fogyasztói hitelekkel összefüggő elszámolás, valamint ehhez kapcsolódóan a deviza és a deviza alapú jelzáloghitelek forintosítása volt; amely több fordulóban, csaknem az egész évben tartott. Az elszámolással a Bankszövetség továbbra sem ért egyet, egyes tagbankjaink a témában az Európai Bírósághoz fordultak jogorvoslatért. A folyamat bonyolultságát fokozta, hogy a fair banki szabályok

implementálása is ezzel egy időben történt. Az elszámolás több mint 4 millió hitelszerződést érintett és a deviza alapú hitelek esetén 734 milliárd, míg a forint és tényleges devizaszerződések esetén mintegy 200 milliárd forintot írtak jóvá, illetve fizettek ki az ügyfeleknek.

A feladat összetettsége, a gyors jogszabály előkészítés és a rövid implementációs határidők miatt az év elején még számos - a végrehajtáshoz szükséges előkészületek lezárását ellehetetlenítő - jogértelmezési probléma volt terítéken. Ezek megoldásában év első felében aktívan együttműködtünk a jogalkotást irányító Igazságügyi Minisztériummal, az MNB több területével (fogyasztóvédelem, pénzügyi stabilitás, PBT), illetve más érintett szervezetekkel (végrehajtói kamara, követeléskezelői szövetség, BISZ).

A jogszabály módosítást, jogértelmezést igénylő legfontosabb kérdések és az elért eredmények:

- Januárban folytatódtak a törvények alkalmazásával kapcsolatos jogértelmezési munkák, számos kérdéssel kerestük meg az IM-et, az NGM-et és az MNB-t. A fontosabb kérdések az elszámolás, forintosítás és a fair banki előírások együttes végrehajtásának a folyamatára és határidőire, a futamidő alatti devizanemváltás kezelésére, a harmadik felek által ügyfél helyett történt teljesítésre, a tisztességes kamat mértékére, a kamat visszaállításának időpontjára és menetére, az új kamat, díj és költség szabályok alkalmazására, az árfolyamgátas ügyletek kezelésére, a fogyasztóknak nyújtott hitelekéről szóló törvény negatív hatályára és új átmeneti rendelkezéseinek koherencia-problémáira, valamint a tisztességtelennek minősített ÁSZF-ek alkalmazásától történő tartózkodás esetére kértek értelmezést.

Az IM január második hetében írott válasza - bár majd minden témában iránymutatással szolgált a jogalkotó szándékáról - több esetben nem adott világos, a gyakorlatban használható eligazítást a jogszabályi szövegek pontos alkalmazásához, ezért további megkereséseket küldtünk az IM és az MNB részére. Egyes kérdéseket jogszabály módosítással, míg másokat állásfoglalással vagy Gyakran Ismételt Kérdések (GYIK) és válaszok közzétételével rendeztek a hatóságok.

- Az elszámolás végrehajtásának előkészítése során jogértelmezési bizonytalanság merült fel, hogy a pénzforgalmi törvény alapján a hiteladós ügyféllel szemben benyújtott inkasszók megelőzik-e a fogyasztói követelésnek a hitel fennmaradó tőkéjébe történő beszámítását. A probléma felvetésre az IM-től az ügyfelek és a bankok számára kedvező - nemleges - választ kaptunk.
- A fair banki előírások bevezetése kérdésessé tette az elszámolási körön kívül eső hitelszerződések kamat- és díjkondíciói változtathatóságának szabályait. Az NGM állásfoglalása alapján ezeket is az új előírások szellemében kell kezelni.
- A jelzálogjog bejegyzés specialitásaival kapcsolatban az ingatlan-nyilvántartásért felelős hatóságtól, a Földművelési Minisztériumtól kaptunk útmutatást.
- Az árfolyamgátára vonatkozó szabály előírta, hogy az átállás miatt nem nőhet a törlesztő részlet, viszont a tartozás forintra váltása és a felhalmozott gyűjtőhitel miatt megnőtt a tőke- és kamattartozás, ami feszültséget okozott mind a bankoknál az ilyen hitelek operációs kezelésében, mind az ügyfeleknél az aránytalan futamidő növekedés miatt. Az NGM-mel közösen kialakított szabályozás mindkét félnek rugalmas megoldásokat biztosított.
- A KHR alapértéke a benne tárolt hiteladatok pontossága, naprakészsége. Az elszámolás/forintosítás miatt - szinte minden paraméterében - megváltozott új hiteladatok begyűjtése, s a meglévővel való összhangjának ó biztosítása komoly kihívást jelentett. A KHR-t kezelő BISZ-szel kidolgozott eljárás jogszabályi változtatás nélkül, a bankoknak szóló részletes útmutatók kidolgozásával oldotta meg a feladatot.
- Az év elején egyeztetünk a Pénzügyi Békéltető Testülettel az eljárásukkal kapcsolatos nyitott kérdésekről. Három súlyponti kérdés merült fel, melyekről kettő esetében egyetértés volt: egyrészt abban, hogy a PBT eljárás kezdeményezője több kötelezett esetén a főadós lehet, másrészt abban, hogy az elszámolás vitatása esetén a helyes elszámolásra a PBT felkérhette mind az érintett bankot, mind az MNB-t. Ugyanakkor nem született állásfoglalás arról, - és azt később sem alakította ki az MNB, hogy az adós elhalálozása esetén több örökös hogyan kezelendő az elszámolás során.

- A végrehajtókkal több alkalommal külön egyeztetést tartottunk a végrehajtási eljárások elszámolási folyamat alatti technikai szüneteléséről, majd az elszámolást követő újraindításról.
- A követeléskezelők szakmai szervezetével, a MAKISZ-szal is több ízben konzultáltunk a követeléskezelők részére értékesített - elszámolással érintett - banki követelések elszámolásánál a hitelezők együttműködéséről, az elszámolási folyamat technikai lebonyolításáról.

A nyitott jogértelmezési problémákkal összefüggő feladatokon túl egyéb kérdések is a Bankszövetség és a bankok közreműködését igényelték:

- A Bankszövetség beadvány tervezetét készítetett az elszámolási törvény alkotmányossági problémáiról. Az elkészült tervezetet a tagszervezetek rendelkezésére bocsátottuk. Az alkotmányjogi panasz lehetőségével többen éltek, de az Alkotmánybíróság elutasította a panaszokat.
- Az MNB kezdeményezése alapján egyetértés született a jegybank és a bankok között, hogy az MNB fejlesztési folyamatában részt venni kívánó bankok bilaterális együttműködés keretében bocsájtják a jegybanki szakértők rendelkezésére az elszámolást ellenőrző MNB program fejlesztéséhez és teszteléséhez szükséges adatokat. Ennek az adott keretet, hogy az elszámolásban érintett minden bankra kiterjedő témavizsgálatot a jelentkező bankoknál előre hozta a jegybank. Esetükben március közepéig áttekintette, hogy az elszámolásra fejlesztett alkalmazásaik megfelelnek-e a jogszabályi követelményeknek, és azt a tapasztaltaknak megfelelően kommunikálta.
- Az MNB a 2014. évi XXXVIII. törvényben foglalt közérdekű keresetek elindítása érdekében egy rendkívül részletes adat és dokumentáció-szolgáltatási igénnyel kereste meg az elszámolásban érintett hitelintézeteket. Az információ kérés jelentős mértékben átfedésben volt a banki perindítások kapcsán már teljesített dokumentum-szolgáltatási kötelezettséggel. Az MBSZ által kezdeményezett egyeztetések eredményeként a beküldendő dokumentumok mennyiségét jelentősen csökkentették.
- Az MNB májusban - nagyon rövid határidővel - az elszámolással kapcsolatos adatszolgáltatás jelentős bővítését tervezte, de az érintettek kérésére az adatok beküldési határidejét augusztusra módosították.

A devizában maradt kölcsönszerződések forintosítása

Az MNB májusban bejelentette, hogy a devizában maradt lakossági hiteleket kezelő bankokra rendszerkockázati puffer keretében többlettőke követelményt kíván bevezetni. A kérdésben érintett bankok egyöntetű véleményét közvetítve a Bankszövetség a kormányzatnak és az MNB-nek a szóban forgó hitelállomány forintra váltását javasolta. Az MBSZ a devizában maradt fogyasztói devizahitelek *piaci alapú* forintosítását, illetve - a nagyarányú részvétel biztosítása érdekében - az eltérő referenciakamatok miatt a fogyasztókat sújtó kamatemelkedés kompenzálására állami kamattámogatás nyújtását kezdeményezte, egyidejűleg kérve az MNB rendszerkockázati tőkepuffer szabályozásának az elhalasztását. A forintra váltás lehetőségét a kormány 2015. július 1-i ülésén tárgyalta, majd ezt követően egyeztetések indultak a Bankszövetség az érintett minisztériumok (IM, NGM), valamint a jegybank között.

A kormányzat a tárgyalások alapfeltételeként jelölte meg, hogy a devizában maradt hitelek konverziója során a deviza jelzáloghitelek februári forintosításakor alkalmazotthoz hasonló kondíciókat kell alkalmazni. Mivel a devizahitelekkel kapcsolatos kúriai döntések alaptézise, hogy a szerződésekbe foglalt árfolyamkockázatot a kedvező kamat fejében az adósnak kell viselnie, ezért az MBSZ következetes álláspontja volt, hogy a forintosításnak piaci árfolyamon kell megtörténni. A kompromisszumos megoldás szerint - amelyet a kihirdetett törvény is tartalmazott - a forintosítás piaci árfolyamon történt, de a hitelezőknek az ügyfelekkel szembeni követelésükből el kellett engedniük a jelzáloghitelek forintosításánál alkalmazott (2014. június 16 és 2014. november 7 közötti

időszakban az MNB által hivatalosan jegyzett devizaárfolyamainak átlaga, vagy a 2014. november 7-én az MNB által hivatalosan jegyzett devizaárfolyama) és a 2015. augusztus 19-i árfolyamon számított követelésük különbözetének megfelelő összeget. Másik fontos kormányzati feltétel volt, hogy a forintosítással összefüggő veszteségek viselésében az adósok ne, hanem csak a kormányzat és a bankszektor vegyenek részt. Hasonlóan a deviza jelzáloghitelek forintosításához itt is kormányzati elvárás volt, hogy a konverzió következtében nem kerülhetett sor a hitelek kondícióinak ügyfelek számára kedvezőtlen módosítására, azaz a konverzió miatti forrásköltség/referencia kamat növekmény érvényesítésére a hitelezőknek nem volt lehetőségük. További fontos kérdés volt a forintban fixált törlesztő részletű devizahitelek kezelése, mivel esetükben jelentős mértékű, külön számlán gyűjtött állomány halmozódott fel, ami későbbi esedékessé válásakor jelentősen megnövelte volna a törlesztő részleteket, illetve a kölcsönök futamidejét. Az egyeztetett megoldás szerint ezeket a szerződéseket egyenlő törlesztő részletű (annuitásos) hitelekkel lehetett átalakítani azzal, hogy az eredeti szerződés által is lehetővé tett futamidő növelés függvényében legfeljebb 15, illetve 25 százalékkal emelkedhettek a törlesztő részletek.

További kormányzati elvárás volt, hogy a forintosítás igen rövid idő alatt kerüljön megvalósításra. A jelzáloghitelt is nyújtó intézmények számára a végrehajtás lépései már ismertek voltak, ami lerövidítette a felkészüléshez szükséges időt, így az érintettek egyetértésével tűzték ki a 2015. december 1-i forintosítási fordulónapot.

A forintra váltáshoz szükséges devizamennyiséget az MNB a - deviza jelzáloghitelekhez hasonlóan - devizatartalékai terhére biztosította, ez alkalommal kizárólag feltétel nélküli instrumentumokkal. A jegybank 2015. augusztus 19-én írt ki tendert, a forintosításkor ennek árfolyamát kellett alkalmazni.

A deviza árfolyamkockázatok jogi értelmezésével kapcsolatos korábbi negatív tapasztalatok miatt fontos kérésünk volt, hogy a kamatkockázattal kapcsolatos tájékoztatás pontosan elvárt tartalma szövegszerűen jelenjen meg a törvényben, amit a jogalkotó szintén elfogadott.

Az egyes fogyasztói kölcsönszerződésekből eredő követelések forintra átváltásával kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló 2015. évi CXLV. törvény október 2-án került kihirdetésre és október 5-én lépett hatályba. A törvény hatálya a hitelintézeti szektorban közel 110 milliárd forint volumenű csaknem 115 ezer db szerződést magában foglaló portfóliót érintett. A szerződések forintosítása nyomán a szektor hozzávetőleg 30 milliárd forintot meghaladó veszteséget szenvedett

A törvény tájékoztatásra vonatkozó mellékleteinek részletezésére az MNB október elején ajánlástervezetet adott ki, amelyet három körben egyeztettek a Bankszövetséggel és a Lízingszövetséggel. Ennek során sikerült tisztázni a bizonytalan jogértelmezések jelentős részét. A közösen kialakított megoldásokat az MNB az október végén megjelent GYIK-ban és Ajánlásban tette közzé. A nyitva maradt kérdésekben az MNB az NGM jogértelmezését kérte és az egyeztetések során kialakított egységes álláspontnak megfelelően az MNB GYIK kiegészítésre került.

A jelzáloghitelezési irányelv (MCD¹) átültetése

A jelzáloghitelezési irányelvet 2014 februárjában hirdették ki az Unió Hivatalos lapjában. A tagállamoknak viszonylag hosszú idejük volt az átültetésre. Magyarország *a fogyasztónak nyújtott hitelről szóló (2009. évi CLXII. törvény)* és a *Hpt.* megfelelő módosításának 2015. december végi elfogadásával, illetve a kapcsolódó végrehajtási rendeletekkel tett eleget implementációs kötelezettségének. A vonatkozó jogszabályokat 2016. március 21-től kell alkalmazni.

A törvény előkészítésért felelős Nemzetgazdasági Minisztérium a Bankszövetséget kezdettől fogva bevonta az egyeztetésekbe. Az alapvetően fogyasztóvédelmi jellegű irányelv implementálása kapcsán a hitelintézetek és a hatóságok megközelítésmódja számos tekintetben eltért, így az egyeztetési folyamatot élénk viták jellemezték. Bár a tárgyalások folyamán jelentős eredményeket értünk el, a

¹ Mortgage Credit Directive

törvény alkalmazása nyilvánvalóan drágábbá, bonyolultabbá teszi a hitelezést. Az egyeztetések legfontosabb témakörei a következők voltak:

- **Előzetes ügyfél-tájékoztatás** Az eddigi szabályozás is túlzott információkkal árasztotta el az ügyfeleket, az új előírások ezt még tovább fokozzák. Négy fázisban kell szóban és írásban, általános jelleggel és személyre szólóan informálni az ügyfelet. Sikert elérnünk, hogy a 4 fázisból 3 esetben elektronikus úton is teljesítheti a hitelező az információadást.

- **Hitelközvetítők szabályozása** Az irányelv a jelenleginél lényegesen részletesebb és szigorúbb szabályokat írt elő a hitelközvetítőkre. Lényeges új elem, hogy a közvetítői jutalékot 2%-ban maximálták.

- **Javadalmazás** Az irányelv szigorú előírásokat tartalmaz a hiteldöntést befolyásoló, illetve az ügyféllel közvetlen kapcsolatba kerülő banki alkalmazottak javadalmazására. A tárgyalások során a bankok törekedtek arra, hogy az ügyféllel közvetlenül kapcsolatban levő munkatársak érdekeltsége megmaradjon, hiszen ők az értékesítés kulcsemberei.

- **Árúkapcsolás tilalma** Elértük, hogy a jogalkotó nem tekinti árukapcsolásnak, ha a bank a hitelnyújtás feltételeként előírja a törlesztéshez használandó (díjmentes) fizetési számla vezetését. Nem tiltott megtakarítási számla előírása sem (lakástakarékpénztár kombi hitel). A hitel feltételéül ki lehet kötni vagyonbiztosítást, vagy életbiztosítást is, de szándékunk ellenére a bank csak az egyiket alkalmazhatja.

- **Szakképzés** Az irányelv prioritása a jelzáloghitelezéssel foglalkozók magas szaktudásának biztosítása, ezért képzettségi követelményeket és folyamatos képzésben való részvételt írt elő. A tárgyalások során elértük, hogy a vizsgákra ritkábban kerüljön sor.

- **Előtörlesztés** Az irányelv lehetővé teszi, hogy a hitelező előtörlesztés esetén érvényesítse valós költségeit. Ezen az alapon sikerült egyszerűsített díjszabályozást elérni, és néhány – aránytalan – ügyfélkedvezményt törölni.

A végrehajtási rendeletek a hiteltanácsadástól a szakképzési követelményeken át az ügyfél-tájékoztatást segítő - a hitelkondíciók összehasonlítását szolgáló - táblázatokig a jelzáloghitelezés fontos részfolyamataira adtak részletes útmutatást. A tagbankoktól számos jelzés érkezett a Bankszövetséghez a jogszabályok értelmezésével kapcsolatban ezért a Jelzáloghitelezési munkacsoport áttekintette és részben megválaszolta a felmerült kérdéseket, míg a fennmaradt megválaszolását levélben kérte a Nemzetgazdasági Minisztériumtól.

A Családok Otthonteremtési Kedvezménye program bevezetése és kibővítése

2015. július 1-től indult a Családok Otthonteremtési Kedvezménye (CSOK) program, amelynek végrehajtásában - mind az állami támogatások lebonyolításában, mind a támogatáshoz kapcsolódó hitelek nyújtásában - a kormányzat számított a bankok aktív részvételére. A korábbi - mérsékelt érdeklődést keltő, kisebb összegű, főként kamattámogatott - konstrukciókhoz képest, ez a jelentősebb mértékű, vissza nem térítendő támogatási program jelentős lökést adott a lakáspiacnak. A támogatás összege a gyerekszám, a lakásméret és az energiatakarékossági szint függvényében 500 ezer forinttól 3 millió 250 ezer forintig terjedt. A konstrukció fontos pozitív eleme volt, hogy a támogatási összeg a felveendő hitelnél önerőként volt figyelembe vehető, illetve, hogy a támogatott célok között a használt lakás vásárlása és a lakás bővítése is szerepelt. A korábbi sikeres konstrukciókhoz hasonlóan nemcsak már meglevő, hanem „ígért” gyerek után is igénybe vehető a támogatás.

Bár a lakáshitelezés terén már a júliusban hatályba lépett kedvezmények is nagyarányú élénkülést eredményeztek, a kormányzat 2015 végén megjelent rendeletében újabb, a korábbi nagyságrenddel megnövelő támogatási csomagot hagyott jóvá. A módosítások kiemelten a legalább 3 gyerekes családtípust kedvezményezték, számukra az új lakásba költözést 10 millió forintos vissza nem térítendő támogatás, ugyancsak 10 millió forintos - a támogatáshoz kapcsolódó - kedvezményes kamatozású hitel és ÁFA kedvezmény segíti.

A támogatáshoz jutás érdekében számos korábbi megkötést feloldottak, így többek között:

- nincsenek energia-takarékosságot célzó előírások,
- az épített/vásárolt új lakás alapterületének nincs felső korlátja,
- eltörölték az egy négyzetméterre jutó árkorlátot,
- a meglevő lakástulajdon, vagy lakásbérlet szintén nem jelent akadályt és az új lakásba költözköztetésekor sem kell a régi tulajdonságtól megszabadulni,
- a már meglevő gyermekeket is figyelembe lehet venni a támogatás elnyerésekor (az értékét korábban kapott támogatás levonására kerül az újonnan megállapított támogatási összegből).

A bankok számára rendkívül megterhelő feladatot jelentett, hogy a rövid határidőn belül alkalmazandó, nagy terjedelmű jogszabályi változásokra felkészüljenek, illetve, hogy a változásokról a nagyszámú érdeklődő ügyfelet szakszerűen tájékoztassák.

2016 februárjában a CSOK további kedvezményekkel bővült.

V. A bankszektor működését befolyásoló további fontosabb szabályozási fejlemények

A magáncsőd szabályozás előkészítése, életbe lépése, gyakorlati megvalósulása

A természetes személyek adósságrendezési eljárásáról szóló 2015. évi CV. törvényt (Are tv.) 2015 június 30-án fogadta el az Országgyűlés. A köznyelvben csak magáncsőd törvényként emlegetett jogszabály előkészítésében a Bankszövetség szakértői munkacsoportja is tevékenyen részt vett, a jogszabályt előkészítő Igazságügyi Minisztérium számos, a koncepcióra és a normaszöveg kialakítására vonatkozó javaslatunkat elfogadta.

A törvény kétféle eljárást rendszeresít: a bíróságon kívüli adósságrendezést és a bírósági adósságrendezési eljárást. Amennyiben az adós lakóingatlanán valamely főhitelező jelzálogjoggal rendelkezik, vagy (az adós a lakhatást szolgáló ingatlanára) pénzügyi lízingszerződést kötött, lehetőség van bíróságon kívüli eljárás lefolytatására, és adósnak először ezt kell kezdeményeznie. A bíróságon kívüli adósságrendezés esetében az adósságrendezési megállapodás előkészítése a főhitelező koordinálásával zajlik. A főhitelező köteles a bíróságon kívüli adósságrendezési feladatokat ellátni, ha az adós tartozásai kizárólag vele, és a számvitelileg kapcsolt vállalkozásaival szemben állnak fenn. Egyéb esetben a főhitelező dönthet, hogy vállalja-e a főhitelezői feladatok ellátását. Ha a bíróságon kívüli adósságrendezés sikertelen volt, a Családi Csődvédelmi Szolgálat az adós adósságrendezés iránti kérelmét a lakóhelye szerinti bírósághoz továbbítja.

A bírósági adósságrendezési eljárás úgy nevezett „nemperes” eljárás. A bírósági feladatok elvégzését az *Igazságügyi Hivatal Családi Csődvédelmi Szolgálat* (CsSz) segíti, amely ellátja a bírósági döntés-előkészítést, az adós pénz- és vagyongazdálkodásának felügyeletét, a csődegyezés előkészítését, vagyonértékesítés esetén az értékesítési bevétel hitelezők közti szétosztását. Az adós és a hitelezők közötti, CsSz által előkészített, és az adós és a hitelezők által az egyezségi tárgyaláson elfogadott egyezséget a bíróság hagyja jóvá. Az egyezés magában foglalhatja a zálogtárgy elkülönítését is, amelynek során - 2 éves átmeneti időtartamig - az adós lakóhelyénél szolgáló ingatlanra vonatkozó hiteltartozásból az adós csak a kamatokat fizeti, és a többi hitelezővel szemben fennálló felhalmozott tartozást arányosan törleszti. Ha az egyezés nem jön létre, a bíróság adósságtörlesztési eljárás lefolytatását rendeli el. A családi vagyonfelügyelő adósságtörlesztési (vagyonfelosztási, vagyonértékesítési és adósságtörlesztési) tervet készít, amely az adósnál visszahagyható vagyon és bevétel figyelembe vételével megállapítja az egyes vagyontárgyak értékesítésével kapcsolatos szabályokat és a bevétel hitelezők közötti szétosztásának szabályait. Az adósságtörlesztési tervet a bíróság végzéssel hagyja jóvá. Ha az öt éves adósságtörlesztési időszak eredményes volt, záró

elszámolás készül és - a jelzáloghitel kivételével - mentesítik az adóst a további tartozások megfizetése alól.

A törvény nem sérti a jelzáloghitelezés biztonságát, és nem korlátozza a zálogjog érvényesíthetőségét. A főhitelező beleegyezése nélkül nem hozható döntés a zálogtárgy elkülönítést és értékesítést illetően a bírósági adósságrendezés keretében, a bíróságon kívüli adósságrendezésnél pedig valamennyi fontos kérdéstről a főhitelező dönt.

A törvény július eleji megjelenésétől a szeptember 1-jei hatályba lépéséig rendelkezésre álló idő rövidnek bizonyult a végrehajtáshoz szükséges rendeletek megjelentetésére, a Családi Csődvédelmi Szolgálat kiképzésére, az eljáráshoz alkalmazott formanyomtatványok (papír alapú és elektronikus) teljes körének kialakítására. A törvény tíz kormányrendelet és hét igazságügyi miniszteri rendelet megalkotására adott felhatalmazást a jogalkotónak. A banki szakértők a végrehajtási rendeletek kidolgozását is aktívan segítették.

A rendszer fokozatosan épült ki, első ütemben 2015 szeptemberétől azok az adósok kérhették a csődvédelmet, akiknek már 2015 tavaszán felmondták a hitelszerződését, vagy várható az ingatlanuk kényszerértékesítése. A 2015 őszén elfogadott törvénymódosítás az első ütemben kezdeményezhető adósságrendezési eljárások megindítására vonatkozó határidőt egyszeri jelleggel 2016. március 1-ig meghosszabbította. 2016. szeptember 30-át követően bármely olyan adós kérhet csődvédelmet, aki az általános feltételeknek megfelel; és a tartozásai meghaladják a vagyonát, de nem éri el a vagyonának a kétszeresét.

A lakossági érdeklődés mérsékelte: nyilvános információk szerint mintegy kétszáz kérelemnyomtatványt nyújtottak be az adósok, de az eljárás megindítását - a feldolgozás nehézsége miatt - alig néhány esetben tették közzé a Családi Csődvédelmi Szolgálat honlapján.

A kívülálló számára meglehetősen bonyolult eljárás sajtóval, közvéleménnyel való megismertetésében a Magyar Bankszövetség is aktív részt vállalt. A magáncsőddel foglalkozó szakmai munkacsoport tagjai több konferencián, szakmai fórumon vettek részt előadóként, moderátorként a törvény és végrehajtási rendeleteinek értelmezésével, alkalmazásával kapcsolatban. Felkérésre konzultáltunk a Nemzeti Családpolitikai Intézet szakértőjével, aki az EMMI megbízásából - az eladósodás körülményeiről, társadalmi összefüggésrendszeréről folytatott kutatást.

2015. év végén részletes, átfogó módosítási javaslatot juttattunk el az Igazságügyi Minisztériumhoz tekintettel arra, hogy a Kormány 2016. első félévi jogalkotási tervében szerepel a magáncsőd-törvény átfogó módosítása. Az IM részére megküldött anyag a bírósági végrehajtási törvény (Vht.) módosítására vonatkozóan is számos javaslatot tartalmazott. A törvény és végrehajtási rendeletei ellentmondásos értelmezésével, a Családi Csődvédelmi Szolgálat eljárásával kapcsolatban több állásfoglalás-kérést is eljuttattunk a minisztériumhoz; a kezdeményezésünkre született válaszok segítik a jogalkalmazást.

Az OBA és a Beva brókercsődök miatti kiürülése, a Quaestor törvény és a helyébe lépő „A tőkepiac stabilitásának erősítése érdekében tett egyes kárrendezési intézkedésekről” szóló törvény

A 2014-es év takarékszövetkezeti csődjeit és a Széchenyi Bank bezárását követően négy - a takarékszövetkezetből kinőtt, a DRB Bankcsoportba tömörült - kisbank került felszámolásra, tulajdonosuk, a Buda-Cash bróker cég bukása miatt. Az OBA az érintett bankok betéteseinek 103 milliárd forintot fizetett ki kártalanításként.

A Buda-Cash csődje mind az OBA-t, mind a Beva-t kimerítette, a Beva helyzetét a Hungária Értékpapír bróker cég bezárása és a Quaestor csoport bukása is súlyosbította.

A Quaestor csoport bedőlése okozta kár rendezésének szabályait az április elején rekordgyorsasággal meghozott, visszamenőleges hatályú *2015. évi XXXIX. törvény* (a továbbiakban *Quaestor törvény*) állapította meg, amelynek értelmében a Quaestor károsultak kárrendezése egy olyan erre a célra létrehozott alapból történt volna, amelybe a befektetési szolgáltatók (zömükben az univerzális bankok) fizették volna a szükséges forrásokat. A Quaestor törvény úgy rendelkezett, hogy a Quaestor kötvények lejegyzőinek kárát (függetlenül a kötvények fiktív vagy valódi jellegétől) összesen 30 millió forint összeg erejéig kell rendezni. A törvény feljogosította az Alapot, hogy a zavartalan kárrendezés érdekében állami kezességvállalás mellett hitelt vegyen fel vagy kötvényt bocsásson ki.

A Quaestor törvény tartalmával kapcsolatban több komoly alkotmányossági kifogás merült fel. Álláspontunk szerint a törvény sértette a jogbiztonság elvét, a hatálya alá tartozó befektetési szolgáltatók tulajdonhoz való jogát, és a diszkrimináció tilalmába ütközött. Néhány tagunk alkotmányjogi panaszt nyújtott be a törvénnyel szemben. Az Alkotmánybíróság 2015 novemberében megállapította, hogy a *Quaestor károsultak kárrendezését biztosító követeléskezelő alap létrehozásáról szóló törvény* 1. §-a, 4. § (5)–(9) bekezdése, 6. § d) pontja és 13. §-a a kötelezettség pontatlansága, a jogosulti kör önkényes meghatározása és a tulajdonhoz való jog aránytalan korlátozása miatt alaptörvény-ellenes, ezért az érintett rendelkezéseket megsemmisítette.

A kormány a fentiek figyelembevételével még 2015 decemberében megalkotta a *tőkepiac stabilitásának erősítése érdekében tett egyes kárrendezési intézkedésekről szóló 2015. évi CCXIV. törvényt*, az „új Quaestor-törvényt”, amelynek a korábbi törvényben foglaltaktól eltérő lényeges rendelkezései a következők:

Az újrafogalmazott alanyi hatály alapján nemcsak a Quaestor, hanem a Hungária kötvényvásárlóira is vonatkozik.

A BEVA tagok számára az új törvény lényegében négy szempontból rendezi a korábbiaknál kedvezőbbben a fizetési kötelezettségekkel kapcsolatos kérdéseket:

- A 2008 eleje óta kifizetett kötvényhozamokkal csökkentett összeget kell a Kárrendezési Alapból kifizetni.
- A 3 millió forintot meghaladó követeléseknek 11% -a kvázi önrésznek minősül, nem a BEVA tagokat terheli.
- A BEVA tagok éves befizetése a Kárrendezési Alapba legfeljebb 7 milliárd forint lehet, az első befizetésre 2017 márciusában kerül sor.
- Az Alapba befizetett összeggel a BEVA tagok adófizetési kötelezettségei csökkenthetők.

A Hpt. és a Tpt. módosításai (különös tekintettel a betétbiztosítási és a befektető védelmi szabályok változására)

A több pénzügyi tárgyú törvény módosításáról szóló tavaszi törvénycsomagot *T/4393. számon*, „*egyes törvényeknek a pénzügyi közvetítőrendszer fejlesztésének előmozdítása érdekében történő módosításáról*” címmel áprilisban nyújtották be a Parlamentnek. A törvény tervezetét az előzetes szakmai egyeztetések keretében, a közigazgatási egyeztetés szakaszában a Bankszövetség is véleményezte. Sikerült elérni, hogy a tervezetbe kerüljenek be olyan, a bankok számára fontos módosítások, amelyek ésszerűsítik a betétbiztosítással kapcsolatos új tájékoztatási szabályokat.

Az elfogadott *2015. évi LXXXV. törvény* több, újonnan bekerült rendelkezése a Quaestor botrányhoz kapcsolódik, a jövőbeni hasonló esetek megakadályozását célozza. A törvény a fiktív dematerializált értékpapírok kibocsátását kívánja meggátolni azzal, hogy a befektetőnek jogot és lehetőséget ad arra, hogy meggyőződjék arról, hogy az értékpapírszámláját vezető szolgáltatótól kapott kimutatáson szereplő értékpapírok valóban léteznek-e, azokat a KELER-ben érvényesen megkeletkeztették-e. Ezek a rendelkezések ismét a törvényesen működő vállalkozásoknak jelentenek újabb terheket, bár céljuk - a befektetési szolgáltatások iránti bizalom helyreállítása - érthető és támogatandó. Ugyanezt a célt szolgálta a Beva által nyújtott kártalanítás összegének az OBA-éval azonos szintre (100.000 euróra)

történő felemelése, amit a Bankszövetség – az Európai Unióban érvényes értékek figyelembe vételével - továbbra is indokolatlannak tart. Nem támogattuk a csomag azon rendelkezését sem, amely törvénybe iktatta a Beva fiktív kötvények utáni kártalanítási kötelezettségét. A tavaszi törvénycsomag rendelkezett arról is, hogy a betétesek és a befektetők kártalanítására szolgáló alapoknak 2016-tól egyetlen közös munkaszervezete legyen (az OBA munkaszervezete).

Az őszi ún. „pénzügyi saláta-törvényt” a parlament a 2015. évi CCXV. törvényként fogadta el 2015 decemberében. A *pénzügyi közvetítőrendszer egyes szereplőit érintő törvények jogharmonizációs célú módosításáról* szóló törvény lényegi rendelkezései a fogyasztónak nyújtott hitelről szóló 2009. évi CLXII. törvény módosítására vonatkoztak, a többi pénzügyi tárgyú törvénynek csak kisebb jelentőségű részletszabályai változtak.

A Ptk., a Ptké., és a kapcsolódó jogszabályok alkalmazásának áttekintése, a Ptk. felülvizsgálata

Az NGM 2015. januárban a pénzügyi szektorban működő szakmai érdekképviselők bevonásával kezdeményezte az új Ptk.² és a kapcsolódó jogszabályok hatályba lépésével kapcsolatos tapasztalatok, esetleges problémák áttekintését, megbeszélését. Az ügyben rendszeres szakértői egyeztetésekre került sor az NGM, az MNB, az MBSZ és az IM részvételével. Az egyeztetések során feltárt problémák megoldására törvényjavaslat készült a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseivel összefüggő, valamint egyéb magánjogi tárgyú törvények módosításáról, amely az elszámolási törvényeket módosította, de ezen kívül módosult a Hpt. és a *Polgári Törvénykönyvről* szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (Ptké.) is. A törvény 2015. évi II. törvény számon került kihirdetésre. A javaslatok más része az egyes törvényeknek a pénzügyi közvetítőrendszer fejlesztésének előmozdítása érdekében történő módosításáról szóló 2015. évi LXXXV. törvénybe került beépítésre.

2015. II. félévében az IM magánjogi jogalkotásért felelős államtitkára vezetésével munkacsoport jött létre az NGM, MNB, MOKK és a Bankszövetség szakértőinek részvételével a Ptk. bizonyos rendelkezései, többek között a zálogjogi szabályok alkalmazásának vizsgálatára. A legfontosabb kérdésekben a Bankszövetség is kifejtette a véleményét, a vitás kérdéseket mindig abból a szempontból is mérlegelve, hogy a hitelbiztosítéki rendszernek a biztonságos hitelezést kell elsősorban elősegítenie. Javasoltuk a fiducia-tilalom oldását a szabályozott pénzügyi intézmények tekintetében. Egyetértettünk azzal a törekvéssel, hogy a zálogjog alapítását és létrejöttét ismét egy jogi aktusként szabályozza a törvény. Javasoltuk az óvadék tárgyának pontosabb meghatározását; támogattuk a keretbiztosítéki zálogjog és a vagyont terhelő zálogjog újraszabályozását. Szorgalmaztuk az önálló zálogjog visszaállítását és a jelenleg működő hitelbiztosítéki nyilvántartás korrekcióját.

Az IM által közzétett tézisek hangsúlyozzák, hogy a hazai jelzáloglevél piac és a banki refinanszírozási piac élénkítése, illetve a jelzáloglevél-kibocsátás biztonságának növelése is a zálogjogi szabályozás módosítását igényelné. Az önálló zálogjog újraszabályozásán kívül a tervezett módosítás érinti a fiducia tilalomra vonatkozó rendelkezés felülvizsgálatát, a hitelbiztosítéki nyilvántartást, a szerződés-átruházás szabályait. A kötetmi jogi rendelkezések közül az elévülésre, behajtási költségátalányra, bérletre, haszonbérletre; a banki szerződések közül a fizetésiszámla-szerződésre vonatkozó szabályok szorulnak korrekcióra. Felmerült a pénzügyi lízingre, faktoringra vonatkozó szabályok módosításának szükségessége is. A jogi személyekre vonatkozó rendelkezéseknél a dispozitívitási szabály és a vezető tisztségviselők felelőssége okoz jogszabály-értelmezési gondokat.

Az IM a fenti résztvevőkkel történt többkörös egyeztetést követően vitára bocsátotta a módosítás téziseit. A Ptk.-módosítás szerepel az Országgyűlés tavaszi ülésszakának napirendjén.

² 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

A bírósági elektronikus kapcsolattartás, a Polgári peres eljárási törvény (Pp) módosítása

2015. július 1-jétől kezdődően a Polgári peres eljárási törvény kötelező bírósági elektronikus kapcsolattartást írt elő a gazdálkodó szervezetek egymás közötti pereiben. Egy időközbeni törvénymódosítás szerint az elektronikus kommunikáció lehetőségét a felek, illetve képviselőik 2015. július 1. napjától immáron nemcsak a törvényszékek elsőfokú hatáskörébe tartozó ügyekben választhatják, hanem a polgári peres eljárás minden szintjén, szakaszában, azaz a perorvoslati eljárásokban is alkalmazhatják. A kötelező alkalmazás bevezetését először 2016. január 1-re halasztották, majd egy későbbi módosítás 2016. július 1-jére tolta ki a határidőt.

Az elektronikus kapcsolattartás platformja az Ügyfélkapu lesz. Az Ügyfélkapu regisztrációt csak természetes személy kezdeményezhet saját nevében egy email cím megadásával. Ez a megoldás a több jogtanácsossal dolgozó nagy szervezetek (bankok, nagyvállalatok) esetében komoly problémákat vet fel. Álláspontunk szerint a megoldást a cégkapu, vagy a hivatali kapu jelentené. A Pp. módosítása csak a korábban engedélyezett hivatali kapuk legalizálását oldotta meg, de új hivatali kaput a BM szervei jelenleg nem engedélyeznek, a változatlanul hagyott és a Pp.-vel nem harmonizált végrehajtási rendeletekre való hivatkozással. A problémák tisztázása és rendezése érdekében megkerestük az Igazságügyi Minisztériumot, a Belügyminisztériumot és az Országos Bírói Hivatalt. A megbeszélések eredményesek voltak; a belügyminiszter tájékoztatása szerint folyamatban van egy speciális, a gazdálkodó szervezetek képviselői által is igénybe vehető új szolgáltatás, az e-perkapu kidolgozása, amelyet a hivatali kapu analógiájára alakítanak ki.

A bírósági végrehajtás, a bírósági végrehajtói díjszabásról szóló IM rendelet véleményezése

A magáncsőd-törvény módosításához kapcsolódóan az Igazságügyi Minisztérium részére több javaslatot tettünk a bírósági végrehajtási törvény módosítására. Ebből a célból az IM kodifikációs bizottság felállítását kezdeményezte, amelyben a Bankszövetséget is felkérte részvételre. Az előzetes elképzelések szerint a végrehajtási törvény átfogó módosítására vonatkozó javaslatot 2016 második félévben terjesztik be az Országgyűléshez.

Az általános végrehajtási problémákról, valamint a devizahiteles elszámolással kapcsolatos végrehajtási kérdésekről a Végrehajtói Kamarával, illetőleg a szeptembertől megalakult Végrehajtói karral több konzultációt tartottunk.

A bírósági végrehajtói díjszabásról szóló rendelet módosításának tervezetét előzetes szakmai egyeztetés keretében véleményeztük. Javasoltuk, hogy - a felszámolási eljáráshoz hasonlóan – ingatlan és gépjármű értékesítése esetén a végrehajtási költséget a befolyt összeg 50%-ában maximálják. A fizetési számlára, munkabérre vezetett végrehajtás esetében ugyancsak a végrehajtói munkadíj összegének maximálását szorgalmaztuk. Az elszámolható készkiadások mérséklését, valamint a kamarai költségátalány felülvizsgálatát is javasoltuk. Indítványoztuk, hogy a végrehajtó ne számolhasson fel behajtási jutalékot a végrehajtást kérő által az adósnak elengedett összeg után.

A 35/2015. (XI.10.) IM rendelet a korábbi díjszabási rendeletnél kedvezőbb, az egyeztetésre bocsátott tervezethez képest azonban néhány ponton sajnálatos visszalépést tartalmaz a végrehajtást kérők terhére. Egyes díjtételek még mindig nagyon magasak, és összességében elmondható, hogy a végrehajtó részére járó díjazás nem a végzett munkával áll arányban, hanem a követeléssel arányosan kerül megállapításra.

VI. A Magyar Nemzeti Bankkal kapcsolatos fejlemények

A Jelzáloghitel-finanszírozási Megfelelési Mutató (JMM) bevezetése és az ennek nyomán szükséges jogszabály módosítások

A lakossági deviza jelzáloghitelek forintosításának következtében szétnyílt a hosszú lejáratú forint-hitelek és a rövid lejáratú forint-források közötti lejárat eltérés, ami az MNB megítélése szerint rendszer szinten kockázatot hordozhat. E kockázat csökkentése céljából a jegybank egy új, úgy nevezett Jelzáloghitel Megfelelési Mutató bevezetését kezdeményezte. Az eredeti koncepcióban a mutató a számlálója azokat a hosszú, kizárólag értékpapír instrumentumokban megtestesülő forint-forrásokat tartalmazta, amelyek jelzáloghitelek finanszírozására, refinanszírozására szolgálnak, míg nevezőben a teljes lakossági forint jelzáloghitel állomány szerepelt. A javasolt rendeletet az MNB - a várható széles körű és mélyreható piaci hatások ellenére - egy rövid konzultációs időszak után véglegesítette.

A június végén – a tavaszi konzultációk figyelembe vételével és az EKB egyetértésével - kiadott MNB rendelet szerint:

- az 1 éves eredeti futamidejű értékpapírok között nem csak a forintban, hanem a 2015 áprilisa előtt a devizában denominált értékpapírok is figyelembe vehetők,
- az EKB-nál és az MNB-nél fedezetképesnek minősülő jelzáloglevelek meghatározott mértékben akkor is figyelembe vehetőek, ha azok csoporttagok tulajdonában vannak,
- a mutató nevezőjében a lakossági jelzáloghitelek egy éven túli állományát értékvesztéssel csökkentett nettó értéken kell figyelembe venni, továbbá
- az egy éves felkészülési idő miatt az eredetileg 2016. áprilusra tervezett hatálybalépés 2016 októberére módosult.

A rendeletbe nem került be az a javaslatunk, amely alapján a mutatóba a hosszú futamidejű betéteket is be lehetett volna számítani, valamint az, hogy a 90 napnál régebbi késedelmes hitelek bruttó állományát ne kelljen bevonni a számításba.

Az MNB júliusi - a forintforrásként figyelembe vehető értékpapír instrumentumokat érintő - állásfoglalása leszögezte, hogy a magyar jogi környezet korlátaiból adódóan nem lehetséges a CRR 129. cikkének megfelelő értékpapír kibocsátása, így kizárólag jelzáloglevéllel teljesíthető a rendeletben előírt követelmény. Ezt követően a Nemzetgazdasági Minisztérium azt közölte, hogy a CRR-nek megfelelő fedezett értékpapírok kibocsátásának a jogi hátterét csak a tőkepiaci unió kapcsán megszülető EU szabályozással párhuzamosan kívánja kialakítani, azaz a JMM mutató bevezetéséig ilyen instrumentum kibocsátására nem lesz módja a hitelintézeteknek. Következésképpen a JMM követelmények 2016 októberétől történő teljesítésére csak jelzáloglevél kibocsátással, illetve refinanszírozási jelzáloghitel igénybevételével nyílik mód. Ennek megfelelően a meglévő három jelzálogbank mellé további három intézmény létesítését jelentették be az alapító kereskedelmi bankok.

Az MNB - a beszűkülő lehetőségeket és a piaci szereplők alkalmazkodási problémáit érzékelve - augusztusban felkérte a Bankszövetséget, hogy mérje fel a JMM mutató bevezetésével kapcsolatos piaci alkalmazkodás folyamatát, nehézségeit, valamint azokat a jogi korlátokat, amelyek akadályozzák a már meglévő hitelállományok fedezete melletti jelzáloglevél kibocsátást, illetve refinanszírozási jelzáloghitel-felvételt. A feltárt - esetenként a JMM-en túlmutató problémák - elsősorban a Jht.³ által

³ 1997. évi XXX. törvény a jelzálog-hitelintézetéről és a jelzáloglevélről

elvárt kellékek banki jelzáloghitel szerződésekben tapasztalható hiányával (elidegenítési és terhelési tilalom, közjegyzői okirati forma, adósok személyes adatainak a jelzálogbankhoz történő továbbítására adott felhatalmazás hiánya), az eltérő hitelezési folyamattal (hitelbiztosítéki érték meghatározásának módja), a Ptk. új zálogjogi szabályozásával (ideértve a CRR-rel való összeegyeztethetőségét is), valamint a tőkepiac méretével függenek össze.

A problémák túlmutatnak az MNB hatáskörén, így szeptemberben az NGM és az IM irányításával indult el az a - Jht.-t, a Ptk.-t illetve a Ptké.-t együtt érintő - jogalkotási folyamat, amelynek célja a meglévő állományok refinanszírozása előtti akadályok lebontása, illetve a jövőbeni állományok biztonságos refinanszírozásának a biztosítása. (A Ptk. módosítása az Országgyűlés 2016. tavaszi ülésrendjén szerepel.) Az MNB méltányolta azt az álláspontot, hogy a bankok biztonságos felkészüléséhez legalább egy év szükséges, így - a megígért jogszabály módosítások hiányában - február utolsó hetében a JMM rendelet hatályba léptetését 2017. április 1-re halasztotta. Ezzel egyidejűleg egy de minimis szabályt is bevezetett, ami a három milliárd forintnál alacsonyabb, rendszerszinten nem jelentős nettó lakossági jelzáloghitel-állománnyal rendelkező intézményeket kiveszi a rendelet hatálya alól.

A DMM mutató módosítása és új devizaegyensúlyi mutató bevezetése

Az MNB március végén jelezte a DMM mutató módosításának és egy új, a mérlegen belüli deviza nyitott pozíciókat a mérlegfőösszeg arányában korlátozó devizaegyensúlyi mutatónak a bevezetési szándékát. A jegybank az új szabályokhoz való piaci alkalmazkodásként a rövid devizaforrások leépítését, hosszúra cserélését, valamint a SWAP állományok leépülése eredményeként kialakuló állapot tartós fenntartását várta. A(z) - elsődleges célként megjelölt - rövid devizaforrás leépítésének hatékonyabb módja és a SWAP-ot érintő, a rugalmas likviditásmenedzselést korlátozó változások elkerülése érdekében javasoltuk, hogy a kérdést a Bankszövetség által koordinált önszabályozással rendezzék. Az MNB - a kezdetben mutatott nyitottsága ellenére - végül a jogszabályi változtatások mellett döntött, és a rendeletek tartalmára vonatkozó javaslataink figyelmen kívül hagyásával július 30-án módosította a DMM mutatóról szóló rendeletet, illetve kihirdette az új deviza egyensúlyi mutatóról szóló rendeletet.

A módosított DMM mutató nem tartalmazza a hosszú SWAP állományokat, illetve - a 2014 májusában meghirdetett ütemezéshez képest - előrehozták a mutató 100%-os értékének bevezetését. Annyit sikerült elérni, hogy az új szabályok a tervezetnél negyedévvvel később, 2016. január 1-től léptek hatályba.

A CRR átmeneti szabályozással kapcsolatos rendelkezésének a hatályon kívül helyezése

Az MNB 2015. július elején jelezte, hogy *a CRR bevezetésével kapcsolatos átmeneti nemzeti szabályokat tartalmazó 10/2014. számú MNB rendeletet* 2016. január 1-től hatályon kívül kívánja helyezni. Az átmeneti könnyítések visszavonásának szándékát az MNB azzal indokolta, hogy a rendelet elkészítésekor nem álltak rendelkezésére megfelelő bontású adatok hatástanulmányok elkészítésére. A hatályon kívül helyezés csekély hatással járna a hitelintézetek tőkehelyzetére, ellenben jelentős pozitív hatása lenne a magyar pénzügyi rendszer stabilitásának a nemzetközi megítélésében és illeszkedne több EU tagország hasonló intézkedéséhez.

Válaszunkban jeleztük, hogy az átmeneti szabályok hatályon kívül helyezése megkérdőjelezi a tervezhetőséget, ami éppen a pénzügyi stabilitást csökkentő lépés. Az intézkedés hatása ugyan semleges azon intézmények számára, amelyek egyébként is megfelelnek a CRR szabályainak, de hátrányosan érinti az azt csak hosszabb távon teljesíteni képes intézményeket.

Az MNB ellenvetéseinket figyelmen kívül hagyva október 15-én hirdette ki rendelet módosítását. Bár a rendelet formálisan - az átmeneti időszak teljes tartamában - hatályban marad, de az egyes

tételekhez rendelt átmeneti súlyok módosítása miatt a gyakorlatban 2016. január 1-től a CRR végleges szabályaihoz mérten semmilyen könnyítést nem biztosít.

A SREP-pel kapcsolatos egyeztetés

Október elején a Magyar Bankszövetség az MNB kérésére összegyűjtötte a *felügyeleti felülvizsgálati folyamattal (SREP)* kapcsolatos banki észrevételeket, amelyek megvitatására az MNB november 26-án konzultációt tartott. A megbeszélésen az MNB felügyeletért felelős alelnöke hangsúlyozta, hogy a SREP-et az intézmények és az MNB közötti folyamatos konzultációnak tekintik, amelynek végső célja, hogy a hitelintézetek saját belső vizsgálatához (a tőke megfelelés illetve a likviditás megfelelőségének belső értékelési folyamata (ICAAP/ILAAP)) a felügyeletnek már semmit se kelljen hozzátennie. Az alelnök hozzáfűzte, hogy a SREP rátekintetében a környező országokkal összehasonlítva is meglehetősen konzervatív a jegybank gyakorlata, de folyamatban van a SREP felülvizsgálata. A speciális kompetencia igazgatóság vezetője az MBSZ levelében jelzett problémákra reagálva részletesen bemutatta a SREP átalakítással kapcsolatos irányokat és ígéretet tett a 2016-os ICAAP/ILAAP kézikönyv mielőbbi publikálására.

A makroprudenciális tőkepufferek alkalmazása

Az MNB decemberben szóbeli tájékoztatást adott a makroprudenciális tőkepufferek alkalmazásáról. Az EU szabályozás szerint a gazdasági konjunktúrára reflektáló **anticiklikus tőkepuffert** 2016 januárjától kell alkalmazni, 0-2,5% közötti értékkel. A magyarországi kitettségekre a Pénzügyi Stabilitási Tanács januártól 0%-ban határozta meg az anticiklikus tőkepuffer értékét. A követelményt negyedévenként felülvizsgálják, és egy év elteltével kell annak megfelelni. **Az egyéb rendszerszempontból fontos intézmények (O-SII) számára előírható tőkepuffer** célja a rendszerszinten jelentős intézmények stabilitásának a növelése. Mértéke 0-2% lehet. Ezt a tőketartalékot 2017. január 1-től aktiválják. Konkrét értékeit az Európai Bankhatóság útmutatója alapján, a magyar sajátosságok figyelembe vételével határozzák majd meg. A **rendszerkockázati tőkepuffert** egy adott tagállamban problémát jelentő kockázat kezelésére alkalmazhatja az illetékes nemzeti hatóság. 1-3%-os puffer bevezetéséről értesíteni kell az Európai Bizottságot, míg az ennél nagyobb, maximum 5%-ig terjedhető rendszerkockázati puffer alkalmazásához a Bizottság egyetértése szükséges. A pénzügyi Stabilitási Tanács – a lakossági devizahitelek forintosítását követően – csak a problémás, 90 napon túl lejárt projekthitelek, illetve a bankok mérlegébe vett ingatlanok esetében kíván rendszerkockázati tőkepuffert bevezetni, 0-2% értékben, az 5 milliárd forintot meghaladó ilyen portfóliók esetében, 2017. január 1-től, a 2016 év végi adatok alapján. A hitelintézeteknek 2016. január 1-től **tőkefenntartási puffert** is képezniük kell, a Hpt.298.§-ban foglaltak szerint.

A jövedelemarányos törlesztő részlet mutató (JTM) várható változásai

A JTM mutató januári bevezetését követően az MNB - a Bankszövetség bevonásával - augusztustól foglalkozott a szabályozás (a túlzott hitelkiáramlás korlátozását nem veszélyeztető, de a lakossági hitelezést visszafogó rendelkezéseinek a) finomhangolásával.

A munka nyomán három stratégiai kérdést érintő javaslat került a Pénzügyi Stabilitási Tanács elé, amely - az EKB egyetértése függvényében - az alábbiak szerint döntött:

- nem mérsékelik a JTM felső kulcsának az értékhatárát,
- a de minimis értékhatár 200 ezerről várhatóan 300 ezer forintra emelkedik, valamint
- több éves kamatperiódusok esetén a JTM arányok számítása során a törlesztő részleteket csökkentett értéken (85%-on) lehet figyelembe venni.

A további, inkább technikai javaslatok kisebb része az MNB rendelet módosítását igényli, nagyobb része olyan értelmezési kérdés, ami az MNB honlapján közzétett gyakran ismételt kérdések (GYIK) és válaszok segítségével rendezhető. A jegybank szakértői az MNB rendelet módosításának kihirdetését 2016 második negyedévére ígérték.

MNB likviditási stressz tesztek

Az jegybank a kötelező jelentésszolgálat adatai, valamint a rendkívüli adatszolgáltatások alapján 2015 harmadik és negyedik negyedévében stressz tesztet végzett. Az MNB a felügyeleti likviditási stressz teszt (FLST) módszertanát az LCR⁴ mutatóra építve alakította ki, azonban a vizsgált stresszhelyzeti scenárióra tekintettel módosította a figyelembe vett likvid eszközök körét és értékelését, valamint a likviditást érintő különböző kiáramlási tényezőket.

A számítások eredménye szerint összességében szektorszinten 1.192 milliárd forinttal nőtt a likvid eszközállomány, míg a kiáramlások 2.368 milliárd forinttal növekedtek.

A Felügyelet jelezte, hogy az FLST módszertanát beépíti a felügyelt intézmények saját ILAAP módszertanának a 2016. évi ellenőrzésébe, majd a tapasztalatokra épülő finomhangolás után 2017-től véglegesíti a módszertant. Felkérte az intézményeket, hogy a saját módszereikkel végzett számításaik mellett, a saját intézményi paraméterek MNB módszertanba beillesztésével is végezzenek kalkulációkat.

A banki portfóliók tisztítása, a MARK működése

A MARK Zrt. és a Bankszövetség (néhány tagbank részvételével alakult) közös, szakértői szintű munkacsoportja 2015 januárjában kezdte meg működését. A csoport célja - a bankok problémás, nem (stabilan) teljesítő kereskedelmi ingatlan-hitelfortfólióinak a leépítése kapcsán - az átadandó portfóliókkal, ingatlanokkal, valamint az átadás lebonyolításával és dokumentációival kapcsolatos részletek kidolgozása.

A munkacsoport indulásakor a következő témakörök áttekintését tűzte célul:

- Definíciós kérdések: a MARK általi átvételre - a különböző átvételi módszertanok (úgy nevezett gyorsított és normál) esetében - szóba jöhető portfólióelemek körülhatárolása.
- A portfóliók, portfólióelemek, illetve ingatlanok árazási és értékelési módszertana.
- Jogi kérdések, dokumentációk.
- Operatív lebonyolítási, tranzakciós szintű kérdések.

Az MNB-n keresztül megvalósuló állami szerepvállalás miatt a legérzékenyebb kérdéskört az átvételi árakat meghatározó árazási és értékelési módszerek jelentették, illetve az Európai Központi Bankkal és az Európai Bizottsággal folyó egyeztetéseken is ezekben a kérdésekben volt várható leginkább vita, ezért a munkacsoport a portfóliódefiníciós, valamint az operatív lebonyolítási kérdések áttekintésével kezdte meg a munkáját. A portfóliódefinícióval és a due diligence lebonyolítás technikai kérdéseivel kapcsolatos munkacsoporti egyeztetések sikeres lezárásával a követelésvásárlás folyamatának technikai kérdéseiről folytatódtak a megbeszélések, amikor a MARK - az EU-s egyeztetések elhúzódása és az ott kért jelentős változtatási igények miatt - felfüggesztette egyeztetéseket.

A kapcsolatok felújítását a MARK október végén kezdeményezte, és szakértői novemberben adtak tájékoztatást a MARK tevékenysége elindításával kapcsolatos munkálatokról. Jelezték, hogy a követelésvásárlás és kezelés, valamint a hozzá kapcsolódó ingatlankezelés és fejlesztés mellett egy új tevékenységet, a harmadik fél részére megbízásos alapon nyújtott követélmenedzsmentet is elindítják, amihez a szükséges MNB engedélyt már megkapták. A másik két tevékenységükkel

⁴ liquidity coverage ratio: likviditási fedezeti mutató

kapcsolatosan az európai hatóságok engedélyére vártak, amelyet 2016. február elején kaptak meg. A MARK - az európai intézményekkel folytatott tárgyalássorozata alapján - jelentősen módosította a korábban közösen kialakított portfóliódefiníciós szabályokat, az EU jogban ismert NPL fogalomhoz kötve azokat. Ugyancsak változott az átvenni szándékozott portfóliók kialakításának eredetileg egyeztetett módszertana. A MARK követelményeinek megfelelő, és az egyes bankok által felajánlott követelésállomány elemeit véletlenszerű kiválasztással 50 milliárd forintos portfóliókba rendezik, amelyre árajánlatot tesz a MARK. Az érintett bank döntése ezen ár elfogadására, az adott portfólió egy egységben történő értékesítésére, vagy annak elutasítására vonatkozhat majd. A MARK korábbi tervei alapján, az EU-s engedélyek birtokában az összes érintett bankot megkeresi egy dokumentumcsomaggal, amelynek alapján elindulhat a rossz követelések felvásárlása.

Adatszolgáltatás (ad hoc adatszolgáltatások, 2016-os változások, felkészülés a 2017 évi IFRS áttérésre)

2015. elején főként a devizában fennálló lakossági jelzáloghitelek kivezetésének (tisztességtelen kamat-, díjemelés, árfolyamrész miatti elszámolás, forintosítás) a végrehajtásához kapcsolódóan elrendelt rendkívüli, illetve rendszeres adatszolgáltatások kérdéseiben fordultunk a jegybankhoz. Az általunk kért módszertani kiigazítást, határidő módosítást a jegybank több esetben pozitívan elfogadta.

Az év során véleményyeztünk a 2016-2017-es évekre tervezett adatszolgáltatási kötelezettségről szóló jogszabálytervezeteket is, és módosításokat, pontosításokat kértünk. Az adatszolgáltatási terhek csökkentése érdekében az MNB illetékes alelnökéhez fordultunk, kérve, hogy az új adatigény elrendelésekor vegyék figyelembe a jegybanknál rendelkezésre álló adatokat, és ne kérjenek olyan adatokat, amelyeket a hitelintézetek nem is gyűjtenek. Az adatkérések előkészítésébe vonják be a gyakorló banki szakembereket és a határidők megszabásánál biztosítsanak kellő felkészülési időt. Kértük továbbá, hogy az új rendkívüli jelentéseket a jegybankon belül koordináltan rendeljék el. A jelentési kötelezettségek indokolatlan terheket rónak az adatszolgáltatási részlegekre, az adatelrendelések határidőre történő teljesítése fizikai korlátokba ütközik. Az MNB ígéretet tett, hogy a jövőben jobban odafigyel az adatkérésekkel kapcsolatos jegybankon belüli koordinációra.

Az MNB a nemzetközi pénzügyi beszámolási standardokra (IFRS) való átálláshoz igazodva előkészítette és észrevételezésre bocsátotta a 2017-től alkalmazandó új adatszolgáltatási terveket. Az MNB Statisztikai területével abban állapodtunk meg, hogy a hitelintézetek számára 2017-től kötelező IFRS átállás miatt átfogóan változó adatszolgáltatások kérdéseiről közös operatív csoportot hívunk létre. A közös szakértői csoportba kezdetben 11 tagintézmény jelentkezett, majd mások is bekapcsolódtak. A november végén induló szakmai munka 2016-ban is folytatódik. Az egyeztetéseken felmerülő javaslatokat/kérdéseket a közös munkacsoport megtárgyalja és az ülésekről készített - az MNB-vel egyeztetett - emlékeztetőket minden tagintézmény adatszolgáltatási területe megkapja.

VII. Pénzforgalom

A GIRO-val kapcsolatos fejlemények (ciklus sűrítés, a nulladik ciklus bevezetése, a csoportos beszéd felülvizsgálata)

Jegybanki kezdeményezésre két lényeges, a belföldi elszámolás forgalmat érintő változás történt 2015 során: megduplázódott (5-ről 10-re nőtt) az elszámolási ciklusok száma, illetve bevezetésre került egy úgy nevezett „nulladik ciklus”, amely a Magyar Államkincstár nagyszámú - alapvetően szociális jellegű (segélyek, támogatások, nyugdíjak) - kifizetéseit terelte át a korszerű, EU szabványok alapján működő platformra.

A 2015 szeptemberében bevezetett ciklus-sűrítés révén

- felgyorsulhatott az elszámolás forgalom,
- könnyebbé vált az ügyfelek likviditás menedzselése,
- a megelőzőnél korábban induló első ciklus, és későbbi záró ciklus ugyancsak az ügyfelek kényelmét szolgálja.

Miután a GIRO-ból beérkező jóváírásokat a bankoknak haladéktalanul ügyfeleik rendelkezésére kell bocsátaniuk, a megduplázódott periódus szám többletfeladatot jelentett a hitelintézeteknek, amelyre megfelelően felkészültek.

A nulladik ciklus bevezetésére (2016. január 1-én) azért került sor, mert nem célszerű a GIRO-n belül két párhuzamos - eltérő technológiai alapon és elszámolás forgalmi szabályrendszeren alapuló - platformot üzemeltetni. A megszűnésre ítélt platformon lebonyolított MÁK elszámolásoknak csak az éjszakai, nulladik ciklusban „jutott hely” az új, korszerű elszámolás-forgalmi rendszerben. A bankok számára ez kedvező megoldás, mivel a hozzájuk hajnalban továbbított tételek feldolgozására elegendő idő áll rendelkezésükre.

A GIRO Zrt. - az erre a célra alakított munkacsoportokban - mindkét fenti projektjét részletesen egyeztetette a banki szakértőkkel, és a fejlesztéseket a bankok pénzforgalmi vezetőit magában foglaló GIRO Konzultációs Testület is jóváhagyta.

Ugyancsak banki szakértők bevonásával külön GIRO munkacsoport foglalkozott a csoportos beszédések korszerűsítésével. A szakértők részletesen átvizgálták a csoportos beszédés folyamatát és számos - alapvetően - jogszabályi változást igénylő javaslatot dolgoztak ki, amelyet az MNB-nek továbbítottak. A javaslatok közül kiemelendő, hogy

- a felhatalmazást megkapó kedvezményezettnek határidőn belül vissza kell jelezni a fizető fél bankjának, hogy az kellő felvilágosítással tudjon szolgálni a felhatalmazást adó ügyfelének (arról, hogy elfogadták-e felhatalmazását),
- illetve a kedvezményezetti oldalon történt, nagyszámú ügyfelet érintő változás (például jogutódlás, ügyfélátruházás) esetén a kedvezményezett bankjára hárul a változás jogszerűségének vizsgálata, s ez alapján a fizető fél bankja - az ügyfele hozzájárulása nélkül, a jogszabály erejénél fogva - jogosult a felhatalmazás módosítására.

A szolgáltatók közötti tömeges ügyfélátadás kezelése a csoportos beszédéseknél

2015-ben stratégiai jelentőségű átalakulás kezdődött a lakossági közműszolgáltatási rendszerben. Új szereplőként jelent meg az állami tulajdonú **Első Nemzeti Közműszolgáltató Zrt.** A közmű holding feladata a nemzeti közműszolgáltatási rendszer egységes, központi irányításának biztosítása, az állami közműszolgáltatások kialakítása és hosszú távú, fenntartható működtetése a *lakossági földgáz-, villamosenergia- és a távhőszolgáltatás* területén. A Magyar Energetikai és Közmű- szabályozási Hivatal engedélyével először a villamosenergia szolgáltatás területén jött létre hatósági határozattal az egységes szolgáltató, az ELMŰ-ÉMÁSZ Zrt, majd a gázszolgáltatás területén a FŐGÁZ Zrt.. Már 2015 és 2016 fordulóján több százezer villany- és gázfogyasztó került át e két új szolgáltatóhoz. A szolgáltató változás problémákat vetett fel a kapcsolódó csoportos beszédések (CSOB) teljesítésében. (A hatályos pénzforgalmi szabályok értelmében a csoportos beszédéssel fizetők pénzforgalmi szolgáltatóiknak adott felhatalmazásai érvényüket veszítették, és a fogyasztóknak új felhatalmazást kellett volna adniuk az új kedvezményezettre nézve.) E nagytömegű CSOB-ra szóló felhatalmazás új kedvezményezettekre történő „átírása” egyfelől az érvényes pénzforgalmi és egyéb ágazati

jogszabályok módosítását, másfelől a felhatalmazások adatainak a szolgáltatók egymás és az érintett bankok közötti összehangolt átadását tette szükségessé.

A két cél elérése érdekében a Pénzforgalmi munkacsoport szakértői intenzív egyeztetést folytattak a szabályozók, az energiaszolgáltatók, valamint a csoportos beszedést nyújtó bankok képviselőivel. Az egyeztetések keretében sikerült kidolgozni az átállási folyamatokat biztosító ütemterveket, összehangolni az új - tömegesen létrehozandó - *egyedi felhatalmazások* előállításához szükséges adatok szolgáltatók és a bankok közötti átadását, valamint megoldani az ügyfelek tájékoztatását a szolgáltató-váltással kapcsolatos tudnivalókról. Az ágazati és a pénzforgalmi jogszabályok módosítására olyan megoldás született, amely a jövőben sorra kerülő szolgáltató-váltások (például villamosenergia, gáz, távhő, esetleg szemétszállítás) hatékony lebonyolítását is lehetővé teszi.

Az internetes fizetések biztonságával kapcsolatos MNB felmérés

Az MNB még 2014 végén kérte fel a Bankszövetséget, hogy működjék közre annak a kérdőíves felmérésnek a lebonyolításában, amelynek alapját az Európai Bankhatóság (EBA⁵) „*Végleges iránymutatások az internetes fizetések biztonságáról*” című ajánlásában foglaltak képezték. A felmérés kapcsán az IT Biztonsági munkacsoport többször konzultált az MNB illetékes területeivel. Először a kérdőív tartalmának pontos és egységes értelmezése céljából, másodszer a kérdőívek hatósági kiértékelését követően, majd harmadszor a felmérés eredményére épülő MNB ajánlás kiadását megelőzően.

A jegybanki szakértők tájékoztatása szerint a kérdőíves felmérés vegyes képet mutatott, a pénzforgalmi szolgáltatók többségénél fejlesztések szükségesek ahhoz, hogy minden tekintetben megfeleljenek az EBA ajánlásainak. Az MNB ugyanakkor teljes mértékben támogatja az EBA iránymutatás célját, egyetért az ügyfelek csalás elleni, illetve az érzékeny fizetési adatok védelmének fontosságában. A felmérés kapcsán bejelentette az EBA-nak, hogy meg kíván felelni az internetes fizetések biztonságára vonatkozó iránymutatásoknak, és ennek érdekében saját, jegybanki ajánlásokat dolgozott ki.

Az MNB ajánlásaiban megfogalmazottak követése nem jogszabályon alapuló kötelezettség, de az MNB felügyeleti tapasztalatai, és véleménye szerint az ajánlások figyelembe vétele nélkülözhetetlen az internetes szolgáltatások biztonságos üzemeltetéséhez, valamint jelentős segítséget nyújt az intézményeknek az informatikai biztonság jogszabályi követelményeinek teljesítéséhez. Az ajánlásban szereplő iránymutatások minimum elvárások, és ahol ezek valamilyen eredményre utalnak, ott az elvárt eredményt az ajánlásban szereplőtől különböző, egyéb eszközökkel is el lehet érni. Az EBA és az MNB ajánlásokban foglaltak gyakorlati megvalósulásának ellenőrzését már a 2016. évi helyszíni ellenőrzési tervbe is beépítik.

Bankkártya aktualitások, fraud események

Az MNB 2015. december 31-én publikált adatai szerint a magyarországi bankkártyák száma az elmúlt közel egy évben nem mutatott jelentős változást; a 2015. harmadik negyedévi állapot szerint a hazai kibocsátású kártyák állománya 8.960 ezer körül mozog. Jelentős változás az érintőkártyák számának folyamatos és dinamikus emelkedése, amelyek állománya - meghaladva a 4,5 millió darabot - a teljes magyar kártyaportfólió több mint felét képviseli. Az érintőtechnológia megjelenése az elfogadói oldalon is számottevő: a POS terminálok 60 százalékán már lehet érintéssel fizetni. Az elfogadóhelyek száma hazánkban 80 ezer, s ezeken 99 ezer POS terminál üzemel. Az elektronikus fizetések térnyerését jelzi, hogy 2014 óta a negyedéves statisztikák dinamikus bővülést mutatnak. 2015. harmadik negyedévében a bankkártyás tranzakciók száma és értéke egyaránt 20 százalékot meghaladóan nőtt az egy évvel korábbihoz képest.

⁵ European Banking Authority

Az év lényeges eseménye volt, hogy az Európai Parlament 2015. március 10-én elfogadta a bankkártya interchange díjak szabályozására beterjesztett javaslatot, amely szerint a betéti kártya műveletekre 0,2%-os, míg a hitelkártya műveletekre 0,3%-os maximális bankközi jutalékot határoztak meg. Magyarországon ezeket a plafonokat már több mint egy évvel korábban bevezették, de a POS terminálok terjedésben nem mutatkozott meg a szabályozást támogatók által várt pozitív hatás. Az EU rendelethez kapcsolódó „átlátható” árazás bevezetése számos adminisztratív feladatot rótt az elfogadó bankokra. A jogszabályoknak való megfelelés érdekében több alkalommal konzultáltunk, egyeztettünk az MNB-vel.

A csalások, fraud események áttekintését, megelőzési lehetőségeit fokozott figyelemmel kezeltük. Tagbankjaink szakértői számára két alkalommal - január végén és novemberben - szerveztünk széles körű szakmai fórumot, egyeztetést az Europol, az MNB, a Nemzeti Nyomozóiroda (NNI) és a kártyatársaságok előadásaival. Elsődleges cél a jellemző fraud események összefoglalása volt, valamint a nemzetközi minták vizsgálata (a fraud migráció megelőzése). Az MNB elemzései alapján - bár a bankkártyás fraud eseményeknél mind darabszámban, mind értékben visszafogott emelkedés volt tapasztalható az év során - az elektronikus fizetések biztonsága terén hazánk jól teljesít, Európa élmezőnyében van. Az Európai Központi Bank júliusban kiadott összehasonlító jelentése szerint a vizsgált, mintegy 30 ország közül Magyarországon a legalacsonyabb a bankkártyás visszaélések aránya, a jelentős európai országokhoz képest, az ottani adatok tizede. A szakértői értékelés szerint egymillió kártyás tranzakcióból hazánkban 20 esetben fordul elő csalási esemény, tehát a megelőzési és kezelési folyamatok hatékonyan működnek.

2015-ben a rendőrséggel együttműködve több alkalommal adtunk ki a bankkártya birtokosokat az aktuális csalási kísérletekre, eseményekre figyelmeztető felhívást. A médián keresztül megvalósult széles körű tájékoztatás hatékonyan segítette a fraud veszteségek mérséklését, és javította az ügyfelek tudatosságát, óvatosságát a bankkártya használat során.

Az új 10 és 20 ezres bankjegyek bevezetése

A Bankszövetség aktív koordináló szerepet játszott az új bankjegysorozat forgalomba hozatalakor. Az új 10 ezres bankjegy 2014 decemberében (érdemben 2015 folyamán) az új 20 ezres 2015 decemberében (érdemben 2016 folyamán) került forgalomba. Az új bankjegyek megjelenését számos konzultáció, egyeztetés előzte meg, amelynek során a Készpénz munkacsoportunk lényeges technológiai, logisztikai és szabályozási kérdéseket tisztázott a bankjegyfeldolgozó gépek gyártóival, a pénzszállító cégekkel, és elsősorban a jegybankkal.

Az új bankjegyek forgalomba kerülését és a régiok kivonását ösztönző szabályozás finom hangolása komoly feladatot jelentett, mivel a 10 ezresnél a régi bankjegyek még hosszabb ideig forgalomban maradnak az újak dominanciája mellett, míg a 20 ezresnél a minél gyorsabb – 1 éven belüli – teljes bankjegycsere a cél. Nehezítő tényező, hogy a bankjegycsere induláskori helyzetéhez képest radikális mértékben megnőtt a gazdaság készpénz tartása, részben az alacsony banki betéti kamatok, részben a kétszeri ingyenes készpénzfelvétel következtében.

A forint sikeres csatlakoztatása a CLS⁶-hez

Az MNB Pénzügyi Stabilitása Tanácsa még 2014 elején szándéknyilatkozatot adott a CLS Banknak, hogy vele együttműködve a forint a *folyamatos kiegyenlítési rendszer* kiegyenlítési devizájává váljon.

⁶ CLS: Continuous Linked Settlement: folyamatos kiegyenlítési rendszer

A forintnak a CLS Bank által biztosított, folyamatos-kiegyenlítési rendszerbe történő bevezetésével az MNB-nek az volt a célja, hogy a hazai bankok kiküszöbölhessék deviza ügyleteik kiegyenlítési kockázatát, ugyanis a CLS az általa alkalmazott teljesítési módszer keretében az FX ügyleteket sokoldalú nettósítással, véglegesen és visszavonhatatlanul számolja el.

Az MNB a forint CLS-be történő bevezetésének eléréséhez nem kívánt formális projektet alakítani, inkább a bankközi szakmai szervezetek közreműködésére és az általuk mozgósított - az FX piacon aktív - bankokkal fenntartott folyamatos együttműködésre helyezte a hangsúlyt. Így fontos szerep jutott a Bankszövetségnek; az MBSZ az elmúlt közel két év során több fórum, workshop és konferencia szervezésében valamint a megvalósítási fázist előkészítő felmérésben működött közre, nyomon követve a felkészülés szakaszait, folyamatosan informálva tagbankjait. Az együttműködésnek ez a nem formalizált módja utóbb azért is szerencsésnek bizonyult, mert a devizahitelek kivezetése kapcsán a bankokra háruló többlet terhek miatti IT kapacitás hiányt kezelni lehetett a csatlakozási véghatáridő rugalmas meghatározásával. Végül a bankok halasztás iránti kérésének és a CLS Bank saját belső eljárásrendje időigényének a figyelembe vételével született meg a 2015. november 16-i végdátum, amikor a rendszer tizennyolcadik devizájaként - a Közép-Kelet-Európai Régió első önálló devizájaként - megindult a forint ügyletek kiegyenlítése.

A SEPA-hoz kapcsolódó hazai fejlemények

A SEPA Munkabizottság tevékenységét egyfajta kettősség jellemezte. Egyfelől - miután tagsága nagyrészt megegyezik a volt Magyar SEPA Egyesület tagságával - az MSE végelszámolásával kapcsolatos döntéseket kellett meghoznia, másfelől pedig az úgy nevezett *Vég-dátum Rendeletben* előírt követelményekre történő felkészüléshez szükséges elvi-szakmai támogatás tartalmát és módját kellett kidolgoznia. E feladatok elvégzésén túl a *SEPA-konform számlakivonat szabvány* megszerkesztésén dolgozó munkacsoport is küldetésének utolsó szakaszába - a szabvány publikációhoz - érkezett. A publikáció előfeltételét, egy alkalmas szoftvert (GEFEG) a GIRO Zrt a munkacsoport aktív tagjaként biztosította a negyedik negyedévben. A *SEPA fizetési modellek karban tartásával és fejlesztésével* foglalkozó, és a *modellekhez történő csatlakozást támogató* munkacsoport biztosította az EPC⁷ tagsággal járó feladatok folyamatos gyakorlati ellátását.

A *Vég-dátum Rendeletre* (a rendeletben előírt határidő 2016. október 31.) történő felkészülésre a SEPA Munkabizottság külön Migrációs munkacsoportot alakított. A munkacsoport feladata a rendelet követelmény-rendszerének teljesíthetőségével kapcsolatos problémák beazonosítása, és megoldásukra vonatkozó javaslatok kidolgozása volt. Tevékenysége eredményeként született meg az a *Tájékoztató füzet*⁸, amelyet szakmai fórum keretében mutattak be nemcsak a Bankszövetség tagságának, hanem a pénzforgalmi szolgáltatók meghívott képviselőinek is. A Bankszövetség képviselői és az MNB felkért szakértői által november elején tartott prezentációk azt a célt szolgálták, hogy már egy évvel a rendelet hatályba lépése előtt felhívják a figyelmet a migrációval járó – adott esetben időigényes és költséges – felkészülés fontosságára. A Fórum első lépése volt a munkacsoport által összeállított és az MBSZ Elnökségének bemutatott *kommunikációs tervnek* és szakmai támogató programnak, amelynek keretében a Bankszövetség 2015 és 2016 folyamán tematikusan, és a sajtó nyilvánossága révén is segíteni kívánja nem csak a pénzforgalmi szolgáltatók, hanem ügyfelek felkészülését is.

A Magyar SEPA Egyesület (MSE) Taggyűlése a 2013. szeptember 9-én elfogadott határozatával döntött az Egyesület *végelszámolással* történő megszüntetéséről. Ezt követően az MSE kezdeményezte a végelszámolás megindítását, és 2013. december 16-án megállapodott a Magyar Bankszövetséggel az MSE folyó feladatainak az átvételéről, valamint a SEPA-val összefüggő teendők jövőbeni ellátásáról. Az MBSZ a végelszámolási folyamat során - a végelszámoló tevékenységét

⁷ European Payments Council: Európai Pénzforgalmi Tanács

⁸ Elérhető a Bankszövetség honlapjának „Tudnivalók” címe alatt

támogatva - a megszűnt MSE titkársági feladatait is elvégezte. A záró taggyűlés keretében a tagok egyhangúan elfogadták a zárójelentést, a végelszámolási nyitó és záró mérleget, az adóbevallást, az utolsó üzleti évről szóló, számviteli törvény szerinti beszámolót, a mérleget és eredménykimutatást, valamint döntöttek a Végelszámoló által előterjesztett vagyonfelosztásról. (A vagyonfelosztás során a tagokat megillető összegeket a volt tagok - az MSE és MBSZ közötti megállapodásban vállaltakat teljesítve - közvetlenül, vagy közvetve hiánytalanul átutalták a Bankszövetségnek.) Az elszámolást követően az MSE végelszámolására vonatkozó iratanyagot is az MBSZ az megőrzésébe került. A Fővárosi Törvényszék 2015. június 29-i végzésével rendelte el a Magyar SEPA Egyesület (MSE) civil szervezetek nyilvántartásából való törlését.

EPC fejlemények

Az EPC elnöke február elején jelentette be, hogy 2015. január 28-án megjelent az a Királyi Rendeletet (Royal Decree), amely jóváhagyta az EPC új Alapszabályát. Ettől az időponttól lényeges szervezeti változások léptek életbe. A plenáris ülés átalakult közgyűléssé (General Assembly), megszűnt a Koordinációs Bizottság, megújult a Jelölő és Irányító Bizottság valamint az Ellenőrző Bizottság, újjászervezték a Jogi Támogató csoportot, továbbá hivatalba lépett az új elnökség és titkársága.

Áprilistól - az egyes modellekre vonatkozó működési szabályok (SMIRs⁹) életbe lépésével - megkezdte működését az új, két modulból álló szervezet; a Modul1, az e szervezeti egységhez rendelt saját irányító testülettel (Scheme Management Board), és a Modul2 az EPC Elnökségének közvetlen irányítása alatt. Az első modul keretében a már meglévő modellek működésével összefüggő feladatok folyamatos, zökkenőmentes ellátása, míg a második modulban a modellek fejlesztése, új modellek kidolgozása történik.

A SEPA Council helyébe lépő ERPB¹⁰ színre lépésével az új EPC külső kapcsolat rendszere is lényegesen megváltozott. Az EKB által elnökölt ERPB tekinthető a SEPA fejlesztések stratégiai irányait megszabó intézménynek, az EPC „fő megrendelőjének”. Az ERPB és az EPC együttműködése az év folyamán több területre - például a SEPA Vég-dátum Rendelet euró zónabeli végrehajtásának nyomon követésére, a beszédési modellhez tartozó elektronikus felhatalmazás kezelés kérdéseire - is kiterjedt és beépült az EPC tevékenységébe. Az ERPB felkérésére az EPC előbb felmérte, majd megkezdte az *azonnali fizetések* (Instant Payments) megvalósítására alkalmas új *euró fizetési modell* (SCT Inst) kidolgozását. A modellben várhatóan 10 másodperc lesz a teljesítési idő, és a kedvezményezett bankjának maximum 20 másodperc fog rendelkezésére állni az utaló bankja részére küldendő válaszüzenetre. Az átutalás felső értékhatára pedig 15 ezer euró lesz.

Az EPC szervezeti átalakulása egyben finanszírozásának az átalakítását is maga után vonta. Ettől az évtől az egyes fizetési modell-tagság éves tagsági díj megfizetésével jár együtt. Az EPC tagsági díj is változott, attól függően, hogy egy adott tag mindkét modulnak vagy csak a Modul1-nek tagja. A hazai bankok, összesen huszonegyen - ideértve a Magyar Államkincstárt és az Magyar Nemzeti Bankot is - jellemzően az *átutalási modell*nek a tagjai. A két különböző beszédési modellnek eddig csak egyetlen tagja van Magyarországról. Az EPC a modell tagok számára már a decemberi Közgyűlést követően elérhetővé teszi honlapján a következő évre érvényes díjakat.

Az EU Pénzforgalmi Irányelvének módosítása (PSD¹¹2)

2015. októberben az Európai Parlament és az Európai Tanács elfogadta a Pénzforgalmi irányelv módosítását. A jogszabály elsődleges feladatának tekintette, hogy a gazdaság egyik legdinamikusabb területéhez, az e-kereskedelemben megfelelő fizetési háttérrel teremtsen. Az e-kereskedelem

⁹ Scheme Management Internal Rules

¹⁰ European Retail Payments Board: a kis értékű euro fizetések testülete

¹¹ Payment System Directive

kulcsszereplője az úgy nevezett harmadik fél fizetési szolgáltató (Third Party Provider: (TPP)), amely a kereskedő, az ügyfél és annak számlavezető bankja közötti térben intézi a felek közti információáramlási és fizetési kapcsolatot. Az ügyfél részére tájékoztatást nyújt, hogy melyik bankszámláján éppen mekkora szabad egyenlege van, s ha az ügyfél kéri, el is indítja az átutalást a kereskedő részére. Mivel a TPP az ügyfél nevében intézkedik a banknál, ehhez rendelkezésére kell bocsátani az ügyfél titkos - e-bankolást engedő - azonosítóját. A jogszabály előkészítése során a bankszakma súlyos aggodalmát fejezte a titkos azonosító külső félnek való átadása miatt, de a jogalkotó azzal, hogy

- a két kérdéses szolgáltatást (számlainformáció adás és fizetésindítás) beemelte a szabályozott pénzforgalmi szolgáltatások közé,
- a TPP-ket engedélyezésre kötelezett és hatóságilag felügyelt intézménnyé tette,
- a titkos ügyfél-azonosítók tartalmára, azok TPP-knek való átadási módjára, valamint a TPP-k a bankok és az ügyfelek kommunikációjának módjára szabványok - EBA általi - kidolgozását írta elő

rendezettnek tekinti a kérdést.

Az európai bankok, bankszövetségek az EBA felé irányítják lobbizási tevékenységüket, hogy a megszülető szabványok továbbra is biztosítsák a pénzforgalom maximális biztonságát.

Egyeztetés az EU fizetési számla irányelvről (PAD¹²)

A 2014. júliusban kihirdetett fizetési számla irányelvet a tagországoknak 2016. szeptember 18-ig kell átültetniük és alkalmazniuk. A Nemzetgazdasági Minisztérium az implementálásra való felkészülés keretében felkérte a Bankszövetséget, hogy tájékoztassa a tárcát a bankszakma az alapszámlára és a bankváltásra vonatkozó önszabályozást; a hatósági és magán cégek által üzemeltetett, bankszámlákat érintő díj-összehasonlító szolgáltatásokat; illetve az irányelv célját, végrehajthatóságát érintő álláspontjáról.

A bankszámla munkacsoport alábbi véleménye szerint:

- A gyakorlatban ritka az irányelvben rögzített bankváltási mód, amikor az ügyfél változatlan tartalommal ugyanazt a bankszámlát szolgáltatást kéri az új bankjától. Jellemzően az új bankkal közösen alakítják ki az ügyfél helyzetének/profiljának és az új bank termékkínálatának megfelelő új szolgáltatási csomagot.
- Az alapszámlához hasonló - olcsó, sokszínű - szolgáltatás majdnem minden bank kínálatában létezik, s nem ez az akadály annak, hogy számosan nem vesznek igénybe bankszámla szolgáltatásokat. Ezt inkább az adóelkerülés (zsebbe fizetés) és az idősebb emberek „bankot kerülő” szokásai magyarázzák.
- A jelenleg használt bankszámladíj összehasonlító szolgáltatások közül a bankok a magáncégek táblázatait preferálják, mivel ez – eltérően a hatóságitól – nem igényel külön adatszolgáltatást (a cégek a bankok honlapjáról gyűjtik be az adatokat).

A bankszámladíjak összehasonlíthatósága érdekében az Európai Bankhatóság (EBA) állítja össze a nemzeti ajánlásokból a közös európai bankszolgáltatási listát. Ez biztosítaná, hogy a bankszámla használati árai összehasonlíthatóak legyenek az uniós bankok között. A kérdés hazai felelőse, az MNB, az EBA-nak való kiküldés előtt kikérte a Bankszövetség véleményét a jegybank által összeállított 19 tételt tartalmazó listáról. A Bankszámla munkacsoport véleménye alapján a Bankszövetség többek között a következőkre hívta fel az MNB figyelmét:

- a lista számos olyan elemet tartalmaz (pl. VIBER átutalás, banki számlaigazolások kérése), amelyek marginális szolgáltatások, s kevésbé valószínű, hogy bekerülnek az EU listaelemek közé,

¹² Payment Account Directive

- hiányolt a listáról egyes, egyre jobban terjedő szolgáltatásokat (például bankkártyás ATM befizetés).
- elvi problémának tartotta, hogy az anyag a díjelengedések mellett nem tartalmazza a díjmérséklő feltételeket.

Az EBA-nak megküldött végleges magyar javaslatba a bankszövetségi felvetések számos elemét beépítették.

VIII. Adózás, számvitel

Az adó szabályok 2015 évi változásai

2015 során több hitelintézeteket érintő adószabály változott és ehhez kapcsolódóan a Bankszövetség Adómunkacsoportja is több alkalommal egyeztetett. A főbb változások/események a következők voltak:

- A banki különadónak a 2016-ra vonatkozó szabálya az év során több alkalommal változott. Nyáron a Kormány és az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD) közötti Egyetértési Megállapodásnak megfelelően az (50 milliárd forint korrigált mérlegfőösszeg feletti) adókulcsot 0,53 százalékról 0,31 százalékra (2017-ben és 2018-ban 0,21 százalékra) csökkentette, míg az adó alapja a 2009-es helyett a 2014-es korrigált mérlegfőösszeg lett. Lényeges változtatás volt az is, hogy a vállalkozói hitelek állományát 2009-hez képest növelő hitelintézetek a banki különadóból visszatérítést kaphattak volna, nemzetgazdasági szinten legfeljebb 10 milliárd forintig. A hitelkihelyezés növekedéséhez kapcsolódóan érvényesíthető adókedvezmény szabályát azonban az Európai Bizottság versenyterülete kifogásolta és az év utolsó negyedében több módosítási változat készült. Végül törölték a hitelkihelyezést ösztönző adókedvezmény lehetőségét és 2016-ra banki különadó adóalapja a 2009-es korrigált mérlegfőösszeg maradt, miközben az adókulcsot az 50 milliárd forint feletti sávban 0,24%-ra mérsékeltek.
- 2016-tól a hitelintézeteket érintő banki különadó egy - a különadó csökkentést csaknem ellentételező - új adótétellel, a befektetési szolgáltatások eredményére vetített különadóval bővült. Ez a kiegészítés a 2016 évi adócsomag parlamenti tárgyalási időszakában beadott módosító indítvány „eredménye”, bankszakmai egyeztetés nem előzte meg. A jogszabályért felelős Nemzetgazdasági Minisztériumnál többször kifogásoltuk a kettős adóztatást eredményező, hibás szövegű új rendelkezést. A bizonytalanságot az jelenti, hogy a hitelintézetekre nem vonatkozik a befektetési vállalkozások könyvvizetését szabályozó kormányrendelet, amelyre az adóalap kiszámítása kapcsán a törvényszöveg hivatkozik
- A Quaestor Károsultak Kárrendezési Alapjához kapcsolódó jogszabályt az Alkotmánybíróság több ponton alaptörvény ellenesnek nyilvánította és a törvény átalakításra került. *A tőkepiac stabilitásának erősítése érdekében tett egyes kárrendezési intézkedésekről szóló (2015. évi CCXIV.) törvény* megváltoztatta a BEVA tagok számára előírt befizetésekkel összefüggő adó visszatérítésre vonatkozó szabályt is.
- Az elszámolási törvény 2004-ig visszanyúló hatálya és a kapcsolódóan keletkező közel 1000 milliárd forint veszteségre jutó különböző típusú adók 2008-ig visszanyúló korrekciójának a lehetősége számos kérdést generált, amelyekről többször egyeztünk az Adómunkacsoportban, és állásfoglalást is kértünk a Nemzetgazdasági Minisztériumtól.

- Adómunkacsoport egyeztetést folytatott a 2010-ben indult és az első alkalommal 2015. december 31-én lejáró adómentes tartós befektetési szerződések (TBSZ) meghosszabbításával kapcsolatosan is. A *személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény* ugyanis a meghosszabbítással kapcsolatban nem minden technikai kérdésre adott egyértelmű iránymutatást. A hitelintézeteknél az időben történő ügyfél-tájékoztatások, és rendszerfejlesztések miatt egyaránt lényeges volt a bizonytalan kérdések mielőbbi tisztázása, amelynek érdekében a Nemzetgazdasági Minisztériumhoz fordultunk.
- 2016-tól a személyi jövedelemadó általános kulcsa 1% ponttal, 15%-ra csökken és így a kamatjövedelmek adója is azonosan változik. Kamatjövedelmek esetén az adó számításakor azt is figyelembe kell venni, hogy a kifizetett kamat mely része vonatkozik 2016-ra illetve az azt megelőző időszakra.
- A személyi jövedelemadó szabályozás úgy módosult, hogy pénzügyi lízingből eredő követelések esetén is a pénzkölcsön nyújtásából származó követelések elengedésekor alkalmazott szabály, azaz az adómentesség az irányadó. Ezt a versenysemlegességet biztosító változtatást a Bankszövetség adómunkacsoportja korábban többször szorgalmazta.
- A pénzügyi számlákkal kapcsolatos információk automatikus cseréjéről szóló, az OECD országok illetékes hatóságai közötti többoldalú Megállapodást 2014. október 29-én Magyarország is aláírta. Ezzel Magyarország vállalta, hogy kötött menetrend szerint megvalósítja az automatikus adóügyi információcserét, és megteszi az ehhez szükséges jogalkotási és végrehajtási lépéseket. 2015 utolsó negyedévében a Parlament elfogadta a CRS¹³/DAC¹⁴ adózási adatcserére vonatkozó - a Bankszövetséggel több alkalommal egyeztetett - hazai szabályozást, amely az *adó- és egyéb közterhekkel kapcsolatos nemzetközi közigazgatási együttműködés egyes szabályairól szóló 2013. évi XXXVII. törvény* módosításában jelent meg.

Számviteli változások (IFRS áttérés, Számviteli törvénymódosítás)

Az IFRS áttérésről 2014-ben kiadott kormányhatározat szerint a Nemzetgazdasági Minisztériumnak 2015. március 31-ig meg kellett vizsgálnia a bevezetéssel járó hatásokat és 2015. május 31-re javaslatot kellett tennie a jogszabályi változtatások irányára, a költségvetési bevételekre gyakorolt hatásokra, továbbá a szükséges fordítási és képzési feladatokra. A határozat végrehajtása érdekében 2015 januárjában öt szakértői munkacsoportban (Számviteli; Adózási; Statisztikai; Költségvetési képzési és fordítási; valamint Pénzügyi) megkezdődött az IFRS áttérés operatív előkészítése. A Bankszövetség a Pénzügyi és az Adózási csoportokba delegálhatott szakértőket.

A kormányzatnak készített részletes előterjesztéshez elküldtük pontosító javaslatainkat, felhívtuk a figyelmet a kapcsolódó jogszabályi háttér kialakításánál mindenképp kezelendő kérdésekre, és megerősítettük arra vonatkozó kérésünket is, hogy az egy év átmeneti halasztást a hitelszövetkezeti integráción kívül más, ugyancsak speciális helyzetben álló hitelintézetek számára is biztosítsák. A Bankszövetség az átmenetre vonatkozóan versenysemleges szabályozást szorgalmazott, mert fontos szempont, hogy megfelelően definiált kör kapjon halasztási lehetőséget és a döntés ne egyedi elbírálás alapján történjen. A Kormányhatározatban, majd pedig a kihirdetett törvény végül úgy rendelkezett, hogy a hitelintézeteknek - a szövetkezeti integráció, az 5 milliárd forint mérlegfőösszeg alatti hitelintézetek () és az Exim Bank Zrt. kivételével - 2017-től kötelező az IFRS-t alkalmazása. Az átmenetben részesülőknél 2018. január 1. az áttérés kezdőnapja. A hitelintézeteken kívüli más

¹³ Common reporting standard, az OECD közös jelentési szabványa

¹⁴ Directive on Administrative Cooperation

pénzügyi, valamint tőkepiaci szereplők számára (ide tartoznak a pénzügyi vállalkozások mellett a biztosítók illetve a befektetési szolgáltatók is) az IFRS alkalmazás választható módon ugyancsak 2017-től indulhat. Az MNB a választhatóság feltételeként az IFRS alkalmazás megfeleléséről könyvvizsgálói igazolást/nyilatkozatot vár. A kihirdetett törvény szerint akönyvvizsgálói nyilatkozat benyújtása minden IFRS-re áttérő gazdálkodóra vonatkozik, még azokra is, amelyek számára kötelező a váltás. Az áttérés igazolására vonatkozó feltételekről a Magyar Könyvvizsgáló Kamara ajánlást adott ki a könyvvizsgálók számára.

Az NGM IFRS áttérés adózási munkacsoportja számára bankszakmai javaslatot készítettünk a helyi iparűzési adót (HIPA) meghatározó nettó árbevétel fogalom kialakítására, kiemelten figyelve az adósemleges áttérés szempontjára. Nem támogattuk a minisztérium által javasolt, a helyi iparűzési adó megállapításához meghatározott túlzottan kiterjesztő árbevétel fogalmat. Kértük, hogy a HIPA adóalapjának meghatározásához a szabályozók ne készítsenek egy új IFRS alapon nyugvó eredménykimutatás struktúrát, hanem az Európai Bankhatóság által előírt egységes szabálykönyvből a FINREP jelentést alkalmazzák, mert az a közösség szintjén egységes és szabályozott módszertanon alapul, és az adattartalom a jegybank által is rendszeresen kontrollált (Az IFRS-ben nincs az eredménykimutatásnak egységes formája). Jeleztük, hogy nem támogatjuk a törvényjavaslatnak azon rendelkezését sem, amely az iparűzési adónál bevezeti a minimum adóalapot, társasági adónál pedig a minimum fizetendő adót. Számos helyen pontosítást, kiigazítást is kértünk, ezeknek egy kisebb része beépült az év végén megjelenő változatba. A kihirdetett jogszabálynak azonban számos rendelkezése bizonytalan, ezek finomítása 2016-ban is folytatódik.

2015-ben az Európai Unió irányelveinek való megfelelés, valamint a kisebb méretű intézmények/vállalkozások adminisztratív terheinek csökkentése céljából a Parlament a *Számviteli (2000. évi C.) törvény* módosítását is elfogadta. Ez többek között magában foglalja, hogy a rendkívüli tételek kategóriája megszűnik és az ilyen gazdasági események az egyéb, illetve a pénzügyi műveletek eredménysoraira kerülnek. Változik az osztalék, az üzleti vagy cégérték elszámolásának a szabálya, és a mérleg szerinti eredmény neve adózott eredményre módosul. A változtatások az eredménykimutatás szerkezetét és a kiegészítő melléklet tartalmát is érintik. A számviteli törvényhez kapcsolódóan a hitelintézetek könyvvezetésére vonatkozó 2000/250 sz. kormányrendelet is módosult.

IX. Bankszövetségi fejlemények

A 2015. évi Testületi Ülés fontosabb határozatai

A 2015. évi Testületi Ülésen az Alapszabály módosítására az új Ptk. hatályba lépése miatt került sor, hiszen az egyesületekre vonatkozó szabályok között immáron szerepel a Felügyelő Bizottság felállítására vonatkozó előírás. Ez a módosítási kötelezettség alkalmat adott az Alapszabály teljes körű felülvizsgálatára: ennek keretében jött létre az úgy nevezett társult tagi státusz, amely lehetőséget teremt arra, hogy a társult tagi tagdíj megfizetése ellenében a bankokéval részben azonos tevékenységet végző pénzügyi vállalkozások (pl. pénzforgalmi intézmények, kártyatársaságok) - az adott munkabizottság vagy munkacsoport egyetértése esetén - tanácskozási joggal bekapcsolódjanak legfeljebb két munkacsoport, munkabizottság munkájába.

A fenti módosítás miatt szükségessé vált a Tagdíjszabályzat megfelelő módosítása is, a társult tag által fizetendő éves díjat a Testületi Ülés a megfigyelő tagéval azonos mértékben, azaz 2,2 millió forintban állapította meg.

Az öttagú Felügyelő Bizottság elnökét, alelnökét és három tagját a tagintézmények alkalmazásában álló, jogi, illetve közgazdasági végzettségű szakértők közül választotta meg a Testületi Ülés. Az FB

elnöki posztjára jelölt Gáspár Tibor és az alelnöki pozícióra jelölt Páli Erzsébet, a tagként jelölt Csere Bálint, Fényi Zoltán és Sándor Mariannát egyaránt negyven feletti igen szavazattal nyerte el a tisztséget. Tisztségük tekintetében az FB tagjait munkáltatójuk nem utasíthatja, és tevékenységüket díjazás nélkül látják el.

A 2014 végén megüresedett elnökségi pozícióba Urbán Zoltánt, a Magyar Export-Import Bank Zrt. vezérigazgatóját választották meg új tagként, a 2017-es tisztújító közgyűlésig szóló mandátummal.

A 2015 évi Testületi Ülésen negyedik alkalommal került sor Magyar Bankszövetség Aranykaptár díjának átadására, amelyben az alábbi kollégák részesültek:

- Gáspárné Csáki Zsuzsanna (Raiffeisen Bank) - a SEPA-val összefüggő hazai szabványosítási munka irányításáért, az egységes számlakivonat elkészítésében játszott szerepéért,
- Kutas Zsófia (K&H Bank) - a bankközösséget érintő pénzforgalmi, hitelezési, bankszabályozási kérdések sikeres megoldásában való aktív közreműködéséért,
- Rolek Ferenc (Budapest Bank) – a banki humán erőforrással kapcsolatos legjobb gyakorlatok kialakításában és szektor szintű meghonosításában nyújtott teljesítményéért,
- Szőke Magdolna (Takarékbank) - a hitelintézeti szabályozás kialakításában, az európai keretek átvételében végzett kiemelkedő, sokoldalú munkájáért.
- Eölyös Endre (MasterCard) - a magyarországi pénzforgalom fejlesztése érdekében kifejtett innovatív szakmai tevékenysége és eredményei elismeréseként,
- Marsi Erika (Nemzetközi Bankárképző Központ) - a Magyar Bankszövetség szakmai folyóiratainak a szerkesztéséért, a pénzügyi ismeretek és kultúra fejlesztésében, terjesztésében nyújtott teljesítményéért.

A Magatartási Kódex módosítása

A korábbi Magatartási Kódex, amely az ügyfelekkel szembeni tisztességes magatartást szabályozza egy szűkebb, a hitelezéshez kapcsolódó körben, 2010-ben lépett hatályba, majd 2015 elején egy lényegesen rövidebb, átdolgozott szöveg lépett a helyébe. Az átdolgozott kódex hatályát - a folyamatos, a kódex rendelkezéseit jogszabályi szintre emelő jogalkotói munkára építve - a felek 2015 decemberében állapították meg.

Az Elnökség 2015 őszén úgy döntött, hogy a magatartási kódex „kivezetése” helyett a tagintézmények ügyfelekkel szembeni magatartásának alapelveit tartalmazó, megújított kódexet hoz létre. Az újonnan elfogadott kódex hatóköre kiterjed a hitelezésen túl a teljes pénzügyi és befektetési szolgáltatási körre, valamint az ügyfeleken kívül az intézmények egyéb partnerkapcsolataira.

Az átalakított Magatartási Kódex kizárólag a követendő magatartás alapelveit tartalmazza, már nem szabályozza közvetlenül a pénzügyi intézmények által alkalmazott kereskedelmi gyakorlatot, ezért a Kódex a továbbiakban nem minősül a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi XLVII. törvényben hivatkozott magatartási kódexnek. A speciális - többek között az alávetési nyilatkozatra, vagy a hatósági jóváhagyásra vonatkozó - törvényi követelmények tehát a jövőben a Kódexre nem irányadóak.

A Kódexet az Elnökség jóváhagyása után a Főtitkár bankszövetségi ajánlásként adta ki, amely 2016. január 1-ét követően a tagintézmények által minden további aktus nélkül alkalmazható.

A BankAdat-tal kapcsolatos GVH eljárás

A Gazdasági Versenyhivatal a BankAdat kapcsán feltételezett tiltott megállapodás ügyében 2012 áprilisában indított eljárást a Magyar Bankszövetség és a Nemzetközi Bankárképző Központ Zrt. ellen, amelyet még abban az évben az adatcserében résztvevő bankokra is kiterjesztett. A Versenytanács az ügyben kialakított előzetes álláspontját 2015. február elején osztotta meg az érintettekkel. Az előzetes álláspont szerint a BankAdatot a Bankszövetség, a Bankárképző és az adatcserében részt

vevő bankok a gazdasági versenyt korlátozó módon működtették, mivel annak keretében máshonnan nem beszerezhető, üzleti titoknak minősülő információkat osztottak meg egymással. Az előzetes álláspont kilátásba helyezte, hogy a Versenytanács az ügyben meghozandó határozatában várhatóan megállapítja a jogsértést és bírságot szab ki az ügyben érintetteknek.

A Bankszövetség és az érintett bankok az előzetes állásponthez fűzött véleményükben és a június elején megtartott tárgyalásokon érdemben vitatták és cáfolták a Versenytanács állításait. Érvelésük alátámasztásaként háttér tanulmányt készítettek egy EU-s versenyjogban jártas elismert nemzetközi tanácsadóval (RBB Economics). A kilátásba helyezett szankció elkerülése/enyhítése érdekében az érintett bankok és a Bankszövetség közérdekű kötelezettségvállalást ajánlottak fel a GVH-nak. A kötelezettségvállalás egyrészt arra irányult, hogy a BankAdat a jövőben a közérdekében nyilvánosan folytathassa működését, másrészt a pénzügyi ismeretek általános fejlesztése érdekében tett felajánlásokat. A BankAdat résztvevői kifejezték készségüket, hogy a kötelezettségvállalás tartalmát a GVH-val közösen alakítsák ki. A közérdekű kötelezettségvállalásra irányuló kezdeményezést az eljáró Versenytanács nem vette figyelembe.

A Versenytanács novemberben módosította és kiegészítette előzetes álláspontját előrejelezve, hogy a jogsértés és a bírság megállapítását közvetlenül csak a Magyar Bankszövetséggel és a Nemzetközi Bankárképző Központ Zrt.-vel szemben kívánja alkalmazni, míg a résztvevő bankokat a határozatban nevesíti és egyetemlegesen kötelezi a Bankszövetség által meg nem fizetett, nem végrehajtható bírság megfizetésére. A Versenytanács módosított és kiegészített előzetes álláspontjára adott írásos észrevételeiben a Bankszövetség kiemelte, hogy nem állt fenn a cél alapú jogsértés és kifogásolta a bizonyítás - a versenykorlátozó hatás vizsgálatának – a hiányát. A GVH figyelmen kívül hagyta, hogy az érintett piac jellemzői (sokszereplős, komplex termékekkel, aszimmetrikus szerkezet) valószínűtlenné teszik az összejátszást, és nem vette kellőképpen figyelembe, hogy a BankAdat létrehozásának a célja a jogszabályoknak való megfelelés (hitellimitok beállítása) volt, továbbá, hogy a felügyeleti szervek tudtak a BankAdat létezéséről. A december 7-i tárgyaláson a Bankszövetség főtitkára azt is hangsúlyozta, hogy a Magyar Bankszövetség az eljárás során mindvégig együttműködött a Versenyhivatallal, az adatbázis működtetését már 2012-ben felfüggesztette, illetve többször jelezte, hogy kész az eljárásba vont bankokkal közös kötelezettségvállalásra, annak ellenére, hogy meg van győződve a BankAdat hasznosságáról és jogszerűségéről.

A Versenytanács a bankszövetségi és a banki észrevételek ellenére sem módosított érdemben az álláspontját. Január 11-i határozatában a Bankszövetséget 4 milliárd forintos bírság megfizetésére kötelezte, amelyet 20 hónapon át egyenlő részletekben lehet megfizetni. (Elmaradás esetén a teljes összeg esedékessé válik.) A Bankszövetség a határozat felülvizsgálatát, illetve a bírság végrehajtásának a felfüggesztését kérte az ügyben illetékes Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságtól. A határozattal szembeni keresetet az eljárásban nevesített bankok is benyújtották.

A BankAdathoz hasonló adatbázisok jövőbeni használatának az indokoltságát erősíti az a Hpt-be beiktatott új 166/B. §, amelynek értelmében a bankok – egyéb feltételek teljesülése esetén - jogosultak akár közvetlenül, akár érdek-képviselői vagy egyéb szervezet közreműködésével - az általuk kezelt, üzleti titoknak minősülő, személyes adatokat nem tartalmazó adatok felhasználásával - olyan összesített adatokat tartalmazó adatbázis létrehozására és működtetésére, amelynek célja az egyes pénzügyi vagy kiegészítő pénzügyi szolgáltatások tekintetében - az igények, illetve a vállalt kockázatok pontosabb felmérésének biztosításával - a fogyasztók hatékonyabb kiszolgálásának javítása, az ilyen szolgáltatások fejlődésének előmozdítása, versenyképesség javítása.

A Pénz7 2015 évi eseményei, felkészülés 2016-ra

2015. március 9-én rangos szakmai intézmények, tanárok, diákok és pénzügyi szakemberek részvételével, előadásokkal és a diákok flashmobjával kezdődött el első alkalommal a „Pénz7” programsorozat, amelynek célja az általános és középiskolások pénzügyi ismereteinek megalapozása. A Magyar Bankszövetség szervezésében, a Pénziránytű Alapítvány szakmai támogatásával

megvalósuló programban - amellyel hazánk egy 24 országban azonos időpontban zajló páneurópai kezdeményezéshez csatlakozott - mintegy 90 ezer diák osztályfőnöki órákon ismerkedhetett meg az őket is érintő hétköznapi pénzügyi témákkal, a családi költségvetés alapkérdéseivel. Az Emberi Erőforrások Minisztériuma és az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet szakmai felügyeletével elfogadott és támogatásával közreadott tananyagot a szakértő pedagógus csoport több hónapig fejlesztette, majd próbaórákon tesztelte. A programhoz 200 önkéntes pénzügyi szakember csatlakozott a bankszektorból, illetve a Magyar Közgazdasági Társaság szervezésében a Magyar Nemzeti Bankból. A programsorozatot vetélkedők, versenyek és a Facebookon meghirdetett kalandjáték egészítették ki. Az első évi események méltó összegzése volt, hogy a Pénz7 jó gyakorlatként kapott helyet és került bemutatásra az NGM és az EMMI „Számoljunk a jövővel!” című országjárása során, amelyet a tudatos új generációkért, a gazdasági ismeretek a köznevelésben való elterjesztésért szerveztek, a pedagógusok ösztönzésére és bátorítására.

A tavaszi siker és tapasztalatok adták az alapot a 2016-os előkészületeknek, szervezésnek. A pénzügyi kultúra iskolai fejlesztését célzó program szervezésében a Bankszövetség mellett ismét részt vesz a Pénziránytű Alapítvány, s azt az EMMI is támogatja. 2016-ban a kiemelt téma a pénzügyek tudatos kezelése, a megtakarítások, amiről a korosztályi sajátosságok figyelembe vételével négy változatban készült tananyag. A Pénz7 eseményeit Magyarországon 2016. március 7. és 11. között tartják.

Az előzőekben nem említett munkabizottságok, munkacsoportok

○ Az Adatvédelmi munkabizottság

Az Adatvédelmi munkabizottság 2015-ben több javaslatot tett a Hpt. adatvédelmi tárgyú rendelkezéseinek pontosítására. Ezek közül gyakorlati szempontból a Hpt. 164.§ y) pontjára vonatkozó módosítás (az elhunyt hozzátartozói részére történő tájékoztatásadás az elhunyt hitszerződésének adatairól) volt a legfontosabb. A módosítás a közeli hozzátartozókra szűkíti le a tájékoztatási kötelezettséget, pontosítja a kiadható adatok körét, és az adatkiadást a hagyatéki végzésről történő banki tudomásszerzés időpontjáig tartja fenn.

Az Adatvédelmi munkabizottság ezen túl az alábbi témákat vitatta meg:

- a jogos érdeken alapuló adatkezelés, egyéb - "nem ügyfél" - érintettek személyes adatainak kezelése,
- a 2014. évi „Optimusz” NAIH Határozat tanulságai,
- a NAIH követeléskezeléssel kapcsolatos ellenőrzéseiről szóló határozatai,
- a NAIH ajánlása az előzetes tájékoztatás adatvédelmi követelményeiről,
- az adatvédelmi hatósági nyilvántartás és a banki belső adatvédelmi nyilvántartás problémái adatkezelői nézőpontból,
- az adatkezelési tájékoztatás belső rendszere, üzletszabályzatbeli szabályozás kérdései,
- a személyes adatokat is tartalmazó dokumentumok foglalása illetve a hatóság kérésére történő átadása a pénzügyi szervezetnél a piacfelügyeleti eljárásokban, tekintettel az MNB törvény módosulására,
- az adatvédelmi incidensek nyilvántartása,
- az IM közjogi helyettes államtitkárának állásfoglalása a jelzálogbank jogutódlásáról a jogelőd adatkezelő jogai és kötelezettségei tekintetében.

A munkabizottság több tagja részt vett a belső adatvédelmi felelősök NAIH által szervezett éves országos konferenciáján.

○ *Az Agrár-munkacsoport*

Az Agrár-munkacsoport a Földművelésügyi Minisztérium képviselőinek bevonásával 2015-ben többször konzultált az adatgyűjtés - az egyéni gazdaságok teljes hitelállományára vonatkozó, az év elejétől érvénybe lépő - kiterjesztéséről. (Az adatgyűjtés űrlapját a KSH honlapján publikálták.) A munkacsoport tájékoztatást kapott a 2015–2020 közötti közvetlen termelői támogatási rendszer feltételeiről, az agrártámogatások igénylésére szolgáló Egységes Kérelem elektronikus felületéről, és a 2014–2020-as időszakra vonatkozó Vidékfejlesztési Program változásairól.

A munkacsoport a garanciavállalással kibővített NHP+ hitelprogram agrártémájú kérdéseivel is foglalkozott. Több alkalommal egyeztetett az MNB és az Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH) képviselőivel, amelynek eredményeként kidolgozásra, és augusztusban aláírásra került az NHP+ hitelprogramban részt vevő pénzügyi intézmények és az MVH közötti együttműködési megállapodás.

A munkacsoport a Magyar Fejlesztési Bank kezdeményezésére, a Miniszterelnökség és a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet (NFA) képviselőinek bevonásával többször konzultált a termőföld árverési hirdetmények és az azokra vonatkozó Kormányrendelet értelmezéséről, valamint az NFA és a hitelintézetek között kötendő együttműködési megállapodást is véleményezte. Az egyeztetés eredményeképpen 2015 decemberében az NFA és tíz kereskedelmi bank együttműködési megállapodást írt alá a „Földet a gazdáknak” Program keretében az állami tulajdonú földek földművesek részére történő értékesítéséhez kapcsolódóan. Csatlakozási szándékukat további kereskedelmi bankok is jelezték.

○ *Az e-munkacsoport*

2015 februárjában indult el a Bankszövetség és a Mobiltárca Szövetség együttműködésében a Mobiltárca Inkubációs Program, amelynek elsődleges célja az érdeklődő tagbankok részére egy átfogó szakmai felkészítési „tréning” program biztosítása volt a mobilfizetés területén. Az innovatív témában indított projekt első fázisát aktív érdeklődés jellemezte; a négyszer fél napos képzéssorozaton hét tagbankunk szakértői vettek részt, közülük három bank döntött a folytatás mellett. A program második fázisában már „cégre szabottabban”, egyedi banki szakmai konzultációkkal folyt a munka. A résztvevők pozitív visszajelzései szerint a program keretében magas színvonalú ismeretátadást és innovációs munkát végeztek, így felmerülhet a sikeres inkubációs program jövő évi újbóli meghirdetése a további érdeklődő bankok számára.

○ *Az Energia munkacsoport*

Az Energia munkacsoport 2015. évi első ülésén a Magyar Távhőszolgáltatók Szakmai Szövetségének képviselői adtak tájékoztatást arról, hogy a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium (NFM) stratégiai partnereként közreműködnek a 2015. éves fejlesztési keret kidolgozásában, és az ehhez kapcsolódó Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program (KEHOP) projektjeinek áttekintésében. Ismertették, hogy ezzel párhuzamosan folyamatban van a 2016–2020-as időszakra szóló KEHOP-projektlista összeállítása, a jelenleg hatályos árszabályozás működési tapasztalatainak és a beruházások finanszírozására gyakorolt hatásának áttekintése, valamint a feltárásra kerülő problémák rendszerszintű megoldására vonatkozó javaslatok kidolgozása, és ezek megküldése a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal (MEKH) és a NFM részére.

A második ülésen a MEKH képviselői voltak a meghívottak. Az egyeztetés összehívását az indokolta, hogy a nemzeti energiahatékonysági célkitűzés teljesítéséhez megszületett az erre vonatkozó 2015. évi LVII. törvény, amely egy energiahatékonysági tájékoztató honlap létrehozását írta elő a MEKH számára. Az egyeztetésen a munkacsoport javaslatokat tett a tájékoztató honlap tartalmi elemeire. A honlapot 2015 decemberében aktiválták.

- *Az Érvénytelenségi peres munkacsoport*

Az érvénytelenségi peres munkacsoport a devizahiteles perekben tapasztalható újabb fejleményeket tárgyalta, az elszámolási törvény hatályba lépését követően hozott bírósági döntéseket elemezte. A banki általános szerződési feltételek tisztességeségével, illetve jogszerűségével kapcsolatban újfajta kockázatok merültek fel; a 2/2012. PK vélemény és a 2/2014. PJE határozat szigorúbb követelményeket támaszt a banki ÁSZF-ekkel kapcsolatban. A Kúria joggyakorlat elemző csoportja összefoglaló véleményeket adott közre: az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazhatósága kölcsönszerződéseknél, illetőleg a párhuzamosan megindított érvénytelenségi per és végrehajtás megszüntetése iránti perek tárgykörökben.

- *Az EXIM almunkacsoport*

2015 évben az EXIM Bank fontos feladata volt, hogy a bankokkal folytatott hitelezési aktivitás gyors növekedése eredményeképp jelentkező feszített limithelyzet feloldása érdekében kidolgozza a különböző limitterhelést csökkentő eszközök alkalmazásának módszerét. Az EXIM almunkacsoport ezzel a témával külön ülésen foglalkozott. A munkacsoport a 2 éven túli, illetve a 2 éven belüli export előfinanszírozó refinanszírozási keretszerződések 2015 évi módosításait, valamint a lízing és a faktoring konstrukció feltételrendszerét is megvitatta, a banki szakértők javaslatai megjelentek a refinanszírozási keretszerződésekben. A munkacsoport a Versenyképességet javító hitelprogram termékkonceptcióját, és az ehhez kapcsolódó szerződésmintákat és a banki eljárásrendet, továbbá a sztenderdizált Hitelfedezeti Garanciaprogram első termékkonceptcióját is áttekintette.

A konzultációk hozzájárultak ahhoz, hogy az EXIM Bank 16 hazai kereskedelmi bankkal kössön különböző refinanszírozási konstrukciókra vonatkozó refinanszírozási keret-megállapodást. Az üléseken az EXIM Bank képviselői rendszeresen beszámoltak az EXIM refinanszírozási aktualitásairól, és a 2016. évi fejlesztési irányairól.

- *A Humán és Fizikai Biztonsági munkacsoport*

A Humán és Fizikai Biztonsági Munkacsoport az év során több alkalommal foglalkozott a devizahiteles demonstrációkkal, s - az esetek növekvő számára tekintettel - különösen azok új formájának, a bankfiókokban az ügyintézés megzavarása céljából végrehajtott cselekményeknek a kezelésével. A témakörben a munkacsoport szeptemberben konzultált a Budapesti Rendőrfőkapitánnyal és a BRFK érintett szakmai vezetőivel. A megbeszélésen a fizikai biztonsági vezetők iránymutatást kaptak a követendő gyakorlatról, amelynek eredményeként a kivonuló rendőri erők hathatósan tudnak fellépni a demonstrálókkal szemben. Az egyeztetést követően a vonatkozó esetekben a rendőri intézkedések minősége érezhetően javult.

- *A Lízing munkacsoport*

A Magyar Bankszövetség Elnökségi döntésének értelmében 13 kereskedelmi bank és banki háttérű lízing társaság részvételével 2015 utolsó negyedében megalakult a Lízing munkacsoport. A munkacsoport elsődleges feladatáknak a lízingfinanszírozást érintő szabályozás véleményezését és a felmerülő jogszabály-értelmezési problémák megvitatását tűzte ki.

A munkacsoport ülésén az EXIM Bank képviselői összegezték az Exportcélú lízingrefinanszírozás eredményeit, valamint tájékoztattak az Exportcélú lízingrefinanszírozásra vonatkozó keretszerződések lízingtársaságok általi közvetlen megkötésének jövőbeli koncepciójáról is.

A munkacsoport véleményezte a Magyar Nemzeti Bank által kiadni tervezett *Hitel vagy Lízing* című *Pénzügyi Navigátor tájékoztatófüzet* munkapéldányát. Áttekintette az MNB 14/2015. (X. 27.) számú, az egyes fogyasztói kölcsönszerződésekből eredő követelések forintra átváltásával kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló, tájékoztató jellegű ajánlását; és közreműködött a 2015. évi CXLV.

törvény végrehajtásához kialakított – az MNB honlapján közzétett – gyakran ismételt kérdések és válaszok összeállításában.

○ *Az Okmányos Ügyletek munkacsoport*

Az Okmányos Ügyletek munkacsoport megvitatta a Nemzeti Adó- és Vámhivatallal (NAV) az Elektronikus Közúti Áruforgalom Ellenőrző Rendszer kapcsán felvetődött, kockázati garancia-okiratokkal kapcsolatos szakkérdéseket. Ennek eredményeként módosították a NAV által elfogadott kockázati garanciatervezetek szövegét és pontosították a lehívási feltételeket.

A munkacsoport az építőiparban leggyakrabban alkalmazott teljesítési, szavatossági és jótállási garanciákról is többoldalú szakmai egyeztetéseket tartott, amelyekbe a Teljesítésigazolási Szakértői Szervet és az Építési Vállalkozók Országos Szakszövetségét is bevonta. A megbeszéléseken a Teljesítésigazolási Szakértői Szerv (TSZSZ) képviselői ismertették a TSZSZ működéséről és eljárásáról rendelkező jogszabályokat, valamint bemutatták a TSZSZ hatáskörét, feladatát, eljárásának menetét. A munkacsoport a TSZSZ által, az építőipari vállalkozások és a piaci szereplők számára összeállított útmutató-tervezetét is véleményezte.

Kommunikációs tevékenység, statisztika

2015 vezető banki kommunikációs témája a fogyasztói hitelek elszámolásáról szóló rendszeres tájékoztatás volt. Hangsúlyoztuk, hogy évtizedes banki szerződésállományokat mozgató, példa nélküli folyamat zajlott le a magyar bankszektorban - a jogszabályi előírásoknak megfelelően, határidőre, pontosan. A végrehajtást közel egy éves fejlesztési és adminisztratív többletmunkát igényelt.

A tavaszi időszakban beszámoltunk az április 24-i testületi ülés eseményeiről, az Aranykaptár Díjazottakról, valamint rendszeresen hírt adtunk a „Pénz7” programsorozatról. A Magyar Nemzeti Bankkal közös sajtóközleményben tájékoztattunk a Magatartási Kódex módosításáról.

A második félévben kiemelt figyelmet kapott a magáncsődről szóló törvény életbe lépésével kapcsolatos banki felkészülés és tájékoztatás. Az MBSZ alelnöke és főtitkára sajtóeseményen összegezte a magáncsőd bevezetésével kapcsolatos, az ügyfelek szempontjából fontos információkat, beleértve a rendszer gyakorlati elemeit. Hangsúlyozták, hogy bár a magáncsőd intézményét támogatják, bevezetését elhamarkodottnak tartják. Az autóhitelek forintosításával kapcsolatban leszögezték, hogy a törvény bevezetését a Bankszövetség már korábban is javasolta, és a fogyasztók szempontjából ésszerű lépésnek tartotta.

Az említetteken túl fokozott sajtófigyelem kísérte a KKV-hitelezés fejlesztését, a Quaestor-kártalanítás eseményeit - amelyekről interjúk és megszólalások keretében adtunk tájékoztatást. Több sajtóközleményben és megszólalásban hívtuk fel a bankkártya birtokosok figyelmét az aktuális csalási kísérletekre és a tudatos, óvatos kártyahasználat alapelveire.

Az év utolsó hónapjában Patai Mihály elnök és Kovács Levente főtitkár egy évértékelő sajtóbeszélgetésen foglalta össze a bankszektor érintő főbb eseményeket. Kitértek arra, hogy a bankszektor iránti bizalom még mindig alacsony, ami akadályozza a bankszektor közreműködésével megvalósítható nemzetgazdasági növekedést, és bizonytalanságot okoz a gazdasági szereplők körében.

A hatékonyan működő, korábbi gyakorlatnak megfelelően az év során 5 alkalommal sajtóklub eseményeken tájékoztattuk az érdeklődő újságírókat. Különösen hatékonyak mondhatóak azok a rendezvények, amikor az MNB fogyasztóvédelmi területének vezetőivel közös sajtóeseményen összegeztük az ügyfél tájékoztatás szempontjából fontos szektor szintű információkat.

A Magyar Bankszövetség tevékenységét 2015-ben is intenzív sajtóérdeklődés kísérte. Az év során az online sajtóban 2430 alkalommal voltunk jelen. A nyomtatott megjelenések száma meghaladta az ezret, míg elektronikus médiumokban hozzávetőleg 960 alkalommal szerepeltünk. Összességében

több mint 4400 sajtómegjelenéssel/említéssel ismertettük meg a szektor álláspontját a sajtóval és a közvéleménnyel.

Nemzetközi kapcsolatok: V6 ország találkozók

A visegrádi országok (Csehország, Lengyelország, Szlovákia és hazánk) mellett Horvátország és Szlovénia részvételével zajló „V6-os” szakmai egyeztető fórumot 2015-ben Horvátország illetve Lengyelország látta vendégül. Az egyeztetésbe bekapcsolódott országok bankszövetségei és banki szereplői sokban megegyező gazdasági alapokon tevékenykednek, gyakran majdnem azonos vagy nagyon hasonló kihívásokkal találkoznak. Így a tapasztalatcsere elősegíti a régiós nemzetközi események nyomon követését és a megfelelő, hatékony szakmai válaszok kidolgozását. A 2015-ös egyeztetések fő fókuszpontjai a lakossági hitelezés állapota, kihívásai; a hálózati biztonság (cybersecurity); a fizetésforgalom (PSD2, PAD, európai MIF szabályozás várható hatásai); a KKV hitelezés fejlesztési tapasztalatai, akadályai; a tőkepiaci unió hatásainak áttekintése; a bankadók és egyéb banki terhek következményei voltak.

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS: SZABÁLYOZÁS, FELÜGYELET

A következőkben röviden összefoglaljuk 2015 legfontosabb prudenciális szabályozási fejleményeit, külön bemutatva a globális és az európai folyamatokat. A szabályozási események részletes tárgyalása negyedéves jelentéseink mellékleteiben található.

Globális szabályozás

A globális szabályozás célrendszerét, fő irányait politikai szinten a G20 országok állam- és kormányfőinek évente megtartott csúcstalálkozóin határozzák meg. A szakmai tartalmat és a részleteket a globális szabályozás nemzetközi testületei - a Pénzügyi Stabilitási Tanács (FSB¹⁵) és a Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság (BCBS¹⁶) - dolgozzák ki, konzisztens és hatékony szabályrendszer kialakítására törekedve.

Pénzügyi Stabilitási Tanács

A Pénzügyi Stabilitási Tanács 2015-re három fő prioritást fogalmazott meg: az elhatározott reformok teljes körű, belső ellentmondásoktól mentes, azonnali megvalósítását; a még hátralévő reformlépések véglegesítését; és az új kockázatok és sérülékenységek kezelését.

A reformok lezárása három területet érintett: a bankok tőke-megfelelési kereteit, a too big to fail (TBTF: túl nagy, hogy veszni hagyják) bankokra vonatkozó intézkedéseket, valamint a derivatív piacok biztonságosságát fokozó szabályokat. Az új kockázatok és sérülékenységek kezelésénél az FSB a kapcsolódó adatgyűjtésre, a kockázatok felismerésére és kezelésére, illetve a piaci struktúrák javítására helyezte a hangsúlyt. Kiemelt figyelmet fordított a piaci alapú finanszírozásból eredő kockázatokra, illetve a rossz üzletvitelből adódó - potenciálisan rendszerkockázatot okozó - kockázatokra (misconduct risk).

Az FSB első alkalommal 2015-ben készített **éves jelentést a válság nyomán elhatározott szabályozói reformok bevezetéséről és hatásairól**. A jelentés megállapította, hogy a reformok bevezetése folyamatos, de korántsem egyenletes. A tőkére és a likviditásra vonatkozó Bazel III szabályok alkalmazása megelőzi az ütemtervet, az OTC derivatívákra vonatkozó reform jól halad, de kissé késik, az árnyékbanki szabályozás kezdeti szakaszban van, míg a hatékony szanálási rezsimek implementálását érintően sok még a teendő. A reformok leginkább kézzelfogható hatása a globális bankszektor stabilitásának a megerősödése, ami úgy ment végbe, hogy közben sikerült fenntartani a reálgazdaság általános hitelezési szintjét. A jelentésben az FSB a G20 vezetők segítségét kérte a szanálási hatóságok jogi felhatalmazására az információk határon átnyúló megosztásához és a külföldi hatóságok által elrendelt szanálási intézkedések azonnali foganatosításához; az OTC derivatíva műveletekre vonatkozó - egymást átfedő, illetve kettős - követelmények kezelését célzó együttműködéshez; az OTC derivatíva műveletek kereskedési adattáraknak való jelentését akadályozó jogi korlátok megszüntetéséhez; és a nemzeti hatóságok megfelelő erőforrásokkal való felruházásához.

Az FSB a fontosabb szabályozási megoldásokat, javaslatokat önálló dokumentumokban is tárgyalta:

¹⁵ Financial Stability Board

¹⁶ Basel Committee on Banking Supervision

A TBTF probléma, illetve a rendszerkockázatok kezelésének a céljával született **a rendszerszempontról fontos bankok (SIBs¹⁷) felügyeleti kereteinek szakértői értékelése**. A szakértői jelentés azt ajánlja a felügyeletnek, hogy pontosan határozzák meg stratégiájukat és prioritásaikat; erősítsék a felügyelt intézményekkel folytatott párbeszédet; ösztönözzék a bankokat IT, valamint vezetői információs rendszereik fejlesztésére; és hogy az adatkéréseket indokolt módon, célzottan, az anya és a fogadó felügyelet között koordinálva végezzék.

Az FSB kérdőíves vizsgálatot végzett a **szanálási rezsimok szakértői értékelésére (peer review)**, amelynek célja az FSB-ben képviselt joghatóságokban rendelkezésre álló szanálási eszköztár (intézményi keretek, hatáskörök, végrehajtást befolyásoló tényezők, helyreállítási és szanálási tervezés és a szanálhatósági értékelés) felmérése volt. A beérkezett válaszok alapján készített szakértői értékelést a tervek szerint 2016 elején publikálják.

Az FSB novemberben két véglegesített útmutatót és három konzultációs dokumentumot tett közzé a **a rendszerkockázatot hordozó pénzügyi intézmények szanálásának a támogatására. A szanálási intézkedések határon átnyúló hatékonyságával kapcsolatos alapelvek** a több joghatóságot érintő szanálások eredményességét kívánják elősegíteni a szanálási intézkedések határokon átnyúló elismerésének és a pénzügyi szerződések lezárása átmeneti felfüggesztésének a szabályozásával. A másik útmutató azt szabályozza, hogy hogyan kell **együttműködni és az információkat megosztani** az olyan országok hatóságaival, amelyekben a rendszerszempontról fontos globális pénzügyi intézmények (G-SIFIs¹⁸) rendszerkockázatot jelentenek, de a fogadó országok nem tagjai a válságmenedzselő csoportoknak (CMG¹⁹). A három konzultációs dokumentum egyike **a G-SIBs²⁰ bankok szabályos szanálását támogató átmeneti finanszírozás alapelveit** fekteti le; másika **a szanálás alatti folyamatos működést elősegítő szerződésekkel** foglalkozik; míg a harmadik **a rendszer szempontból fontos biztosítók hatékony szanálási stratégiájának kialakítását és szanálási tervezését** segíti.

2015-ben a **G-SIBs szanáláskor beszámítható teljes veszteségviselő kapacitásra (TLAC²¹) vonatkozó szabályozás alapelveit** és a kapcsolódó **szabály jegyzéket (Term Sheet)** is véglegesítették. A szabályozást 2019. január 1-től kell alkalmazni a G-SIBs bankokra, így 36 hónapjuk lesz a TLAC követelményeknek való megfelelésre. A TLAC minimális értéke 2019-től nem lehet kisebb, mint a kockázattal súlyozott eszközök 16%-a (2022-től 18%-a). A TLAC áttételi ráta minimális szintje 6% (2022-től 6,75%). (A **G-SIBs bankok listáját** az FSB 2015-ben is közzétette; a harmincas lista az előző évhez képest egy elemében változott.).

A TBTF és az árnyékbanki szabályozást egyaránt érinti **az FSB és az IOSCO²² értékelési módszertana a rendszerszempontról fontos - nem bank, nem biztosító - globális intézmények (NBNI G-SIFIs²³) beazonosítására**. A módszertan célja azoknak az NBNI pénzügyi intézményeknek a beazonosítása, amelyek válsága vagy működési hibája méretükből, komplexitásukból, vagy a pénzügyi rendszerbe való beágyazottságukból (interconnectedness) adódóan veszélyeztetni az egész rendszer stabilitását. Az FSB július végén úgy döntött, hogy az **eszközkezelői tevékenységből eredő pénzügyi stabilitási kockázatokra vonatkozó munka** befejezéséig vár a beazonosítási módszertan véglegesítésével. Az eszközkezeléssel kapcsolatos tevékenység alapú szabályozásra 2016 tavaszán tesznek javaslatokat.

¹⁷ Systemically important banks

¹⁸ Global systemically important financial institutions

¹⁹ Crisis Management Group

²⁰ Global systemically important banks: rendszerszempontról fontos globális bankok

²¹ Total Loss Absorbing Capacity, ez tartalmilag többé-kevésbé megfelel az EU BRRD irányelvben szereplő, valamennyi bank számára előírt MREL-nek (Minimum Requirement for own funds and Eligible Liabilities).

²² International Organization of Securities Commissions: az értékpapír-felügyeletnek nemzetközi szervezete

²³ Non-Bank Non-Insurer Global Systemically Important Financial Institutions

Az FSB a nyáron **felmérést** készített **a(z)** - pénzpiaci alapokon kívüli - **árnyékbanki tevékenységre vonatkozó szabályozási keretek alkalmazásáról**. A felmérés a szükségesnek tartott intézményi intézkedésekre, az árnyékbanki kockázatok beazonosításához szükséges információkra, a nyilvánosságra hozatali követelmények megerősítésére, és a pénzügyi stabilitási kockázatokat mérséklő gazdaságpolitikai eszköztár megtervezésére vonatkozott. Az eredmények alapján összeállított **szakértői értékelést (peer review)** a tervek szerint 2016 elején publikálják. Ebben a témakörben a novemberi G20 csúcsot **megelőzően az árnyékbanki tevékenységek megbízható piaci alapú finanszírozással alakításáról szóló jelentést**, valamint **a globális árnyékbanki tevékenységek 2015 évi monitoring jelentését** publikálták. Ezen kívül kidolgozták **a nem központi szerződő féllel elszámolt értékpapír finanszírozási tranzakciók haircut-olására (értékének csökkentésére) vonatkozó szabályozási kereteket** és közzé tették **a globális értékpapír finanszírozási adatok gyűjtésére és aggregálására vonatkozó sztenderdek és folyamatok** című dokumentumot. Az OTC derivatíva piacok reformjának előrehaladásáról, illetve a hátralévő feladatokról két jelentés készült: egy **tematikus szakértői értékelés az OTC derivatívák kereskedelmére vonatkozó adatszolgáltatásokról**, és **az OTC derivatíva piacokról szóló tizedik státuszjelentés**.

A **legfontosabb kamatláb benchmarkok reformját** tekintve jelentős előre haladást értek el mind a létező benchmarkok (LIBOR, EURIBOR, TIBOR együtt „IBORs”) megerősítése, mind a(z) - közel kockázatmentes tranzakciónál használatos - alternatív benchmark(ok), az RFRs²⁴ kidolgozása területén.

Vállalatfinanszírozási struktúrák és ösztönzők címmel jelentést publikáltak a vállalati forrásszerkezetet befolyásoló tényezőkről, a finanszírozási szerkezet pénzügyi stabilitásra gyakorolt hatásáról. Az **adathiányok kitöltésére (DGI²⁵)** 2009-ben indított - IMF-fel közös - programról a hatodik státuszjelentést adták közre. A DGI-ben megfogalmazott javaslatok implementálása 2015 végére, 2016 elejére szinte teljesen befejeződik. A program nyomán rendelkezésre álló adatokat egyre nagyobb mértékben használják a pénzügyi stabilitási elemzésekhez és a makrogazdasági döntések meghozatalához mind nemzeti, mind regionális, mind internacionális szinten. Az FSB, a BIS és az IMF **a FOREX kitettségekre vonatkozó adatgyűjtéssel** kapcsolatban további jelentéseket készített.

Mindezekén túl megjelent még **a megfelelő javadalmazásra vonatkozó FSB alapelvek gyakorlati megvalósulásáról, alkalmazási sztenderdjeiről szóló a negyedik státuszjelentés**. Ugyancsak helyzetjelentés született **az üzletviteli kockázat (misconduct risk) csökkentését célzó intézkedésekről**, valamint **a levelező banki tevékenység visszaszorulásának a megállítására tett intézkedésekről** is.

Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság

Az FSB éves jelentéséhez kapcsolódóan a Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság **a G20 vezetőknek készített jelentésében** joghatóságonként, részleteiben is bemutatta, hogy egy év alatt milyen előrehaladás történt **a Bazel III szabályozói reformok implementálásában**. A Bizottság arról is beszámolt, hogy hogyan áll **a válság utáni reformok befejezése**. A sztenderdizált módszerek felülvizsgálatát, illetve a kockázattal súlyozott eszközök túl nagy változékonyságának a redukálását a befejezés fontos elemeinek tartják. Az értékelés szerint a globális bankok szabályozásának a véglegesítése jó úton halad.

²⁴ risk-free interest rate benchmark

²⁵ Data Gaps Initiative

A BCBS **2015-re és 2016-ra vonatkozóan két éves munkaprogramot** alkotott. Tevékenysége ebben a két évben az alábbi négy témakörre koncentrálnak:

- A szabályozás fejlesztése (Policy development);
- A szabályozói keretek egyszerűsége, összehasonlíthatósága és kockázaterőssége közötti helyes egyensúly biztosítása;
- A Bázeli Egyezmény (II, III) bevezetésének a nyomon követése és értékelése;
- A felügyelet hatékonyságának a javítása.

A korábban elkezdett/konzultáció alatt álló javaslatokon túl a Bizottság értékeli a válság utáni szabályok egymásra hatását, koherenciáját és kalibrálását; felülvizsgálja az ország kockázat kezelésére vonatkozó előírásokat; és a nemzeti fejlemények tükrében értékeli a stressz tesztek szabályozásban betöltött szerepét. A felügyeleti hatékonyság javításának jegyében a stressz tesztekre, az értékelési gyakorlatokra és a II. pillérre összpontosít.

A szabályozás fejlesztése jegyében a Bizottság **felülvizsgálta a harmadik pilléres közzétételi követelményeket**, amelynek alapján a piaci szereplők jobban össze tudják hasonlítani a bankok által közölt kockázattal súlyozott eszközökre vonatkozó információkat. Az átdolgozás azt célozta, hogy javuljon a minimum szabályozói tőkekövetelmény meghatározására használt belső modellek transzparenciája.

Az IOSCO-val közösen a Bizottság **a nem központi szerződő féllel elszámolt derivatív ügyletek letét elhelyezési (margin) követelmények alkalmazását** is felülvizsgálta.

A 2006. júniusi felügyeleti útmutató helyettesítésére a Bizottság konzultációs dokumentumot publikált **a várható hitelezési veszteség (ECL²⁶) számviteléről**.

A hitelkockázatra és a várt hitelezési veszteség elszámolására vonatkozó BCBS útmutató a hitelkockázatot érintő megfelelő gyakorlatokat az ECL-t alkalmazó számviteli keretekre történő -, folyamatban lévő - átálláshoz kapcsolódva mutatja be.

A hitelértékelési kiigazítási (CVA²⁷) kockázat szabályozási kereteinek a felülvizsgálata három fő célt szolgál: nevezetesen, hogy (i) a bázeli tőkeszabályozás a CVA kockázat és a CVA hedge minden fontos tényezőjét lefedje; (ii) összhangba hozza a tőkekövetelmény szabályozást a különböző számviteli rendszerek által alkalmazott valós értékelésű CVA-val; és (iii) biztosítsa az összhangot a kereskedési könyvi szabályozás folyamatban lévő gyökeres felülvizsgálatával.

A Bázeli Bizottság az IOSCO-val közösen dolgozta ki **az egyszerű, átlátható és összehasonlítható (STC²⁸) értékpapírosítás kritériumait**. A dokumentum célja, hogy segítsen az intézményeknek az STC struktúrák kialakításában, de nem szándéka a részletes átvizsgálás helyettesítése. A decemberben közzé tett, az **STC értékpapírosítás tőkekövetelményét** tárgyaló konzultációs anyag kiegészítő követelményeket határoz meg, amelyek teljesítése esetén az STC értékpapírosításokra alacsonyabb tőkekövetelményt írnak elő.

A TLAC szabályozáshoz több 2015-ben elkészült bizottsági dokumentum is kapcsolódik. Így **jelentés** készült **a TLAC-kal kapcsolatos mennyiségi hatásvizsgálatról**, amely a G-SIBs bankok TLAC szintjét és az abban tapasztalható hiányokat elemzi. A vizsgálat eredményeit a Bizottság figyelembe vette a TLAC eszközök kezelését szabályozó „**TLAC Holdings**” konzultációs dokumentum készítésekor. A **TLAC Holdings-ban** megfogalmazott javaslat szerint a bankoknak bizonyos küszöbérték felett TLAC eszközeiket le kell vonniuk a szabályozói tőkéből, a fertőzési hatás csökkentése érdekében. Az FSB felkérésére készített dokumentum **a TLAC bevezetésével kapcsolatos gazdasági költségeket és hasznokat értékelte**.

A step-in risk azonosításáról és méréséről szóló konzultációs dokumentum az árnyékbank-rendszer szabályozására irányuló, a rendszerkockázat mérséklésére törekvő G20 szabályozási kezdeményezés része. A step-in risk (belépési kockázat) beazonosításáról és méréséről szóló szabályozási koncepció

²⁶ expected credit loss

²⁷ credit valuation adjustment

²⁸ simple, transparent and comparable

célja, hogy csökkentse az árnyékbanki egységek bankokra gyakorolt potenciális tovagyrúzó kockázatát.

A hitelkockázat számítás sztenderd módszerének a felülvizsgálata a tőkeszabályozás egyszerűsége, kockázatérékenysége és összehasonlíthatósága között egyensúlyt kereső, a kockázattal súlyozott eszközértékek - bankok és joghatóságok közötti - különbségének csökkentésére irányuló szabályozói munkálatok része. A 2015. decemberben nyilvánosságra hozott második konzultációs dokumentum javaslat - egyebek között - ismét megengedi a külső minősítések (nem mechanikus) használatát, módosítja a jelzáloghitelek kockázati súlyozását és új kockázati osztályokat vezet be.

A bázeli dokumentumok jelentős része egyszerre szolgálja **a szabályozás fejlesztését és a felügyeleti hatékonyság javítását**.

A globális pénzügyi szabályozó hatóságok Közös Fórumának²⁹ jelentése **az ágazatokon átnyúló** (bankokat, befektetési szolgáltatókat és biztosítókat egyaránt érintő) **hitelkockázat kezelést** vizsgálja. A dokumentum a pénzügyi szektor hitelkockázat kezelésének felügyeleti kereteit, a cégek gyakorlatát, a hitelkockázat kezelés szabályozását és felügyeletét mutatja be.

A banki könyv kamatkockázatának (IRRBB³⁰) a kezelését tárgyaló konzultációs dokumentum célja, hogy kiegészítse és helyettesítse a Bizottság 2004-ben született „A kamatkockázat kezelésének és felügyeletének alapelvei” című útmutatóját. Az útmutató felülvizsgálatát két tényező motiválta. Egyrészt biztosítani akarják, hogy a bankok megfelelő tőkével rendelkezzenek a kamatlábak változásából származó potenciális veszteségek fedezésére. Másrészt korlátozni kívánják a banki és a kereskedési könyv eltérő tőkeszükséglete miatti arbitrázs lehetőségét, épp úgy mint a banki könyvön belüli, eltérő számviteli kezelésű tételek miatti arbitrázszt.

A banki vállalatirányítási alapelvekre vonatkozó útmutató a 2010-es dokumentum helyébe lép. A felülvizsgált irányelvek ráirányítják a figyelmet az igazgatóság kockázatkezelésben betöltött szerepére, kollektív alkalmasságára; a kockázat kezelés (risk governance) és a kockázati kultúra bankon belüli fontosságára; és a kompenzációs rendszerekre, mint a vállalatirányítási és ösztönzési struktúra kulcselemeire. A felügyeleti útmutatást kapnak a bankok által használandó, az igazgatósági tagok és a felső vezetők kiválasztására szolgáló folyamatok kialakításához.

A pénzügyi piacok válság utáni fejlődésének a figyelembe vételével a BCBS felülvizsgálta 2002-ben készült, **a rossz bankok beazonosítására és kezelésére vonatkozó útmutatóját** és azt a felelős hatóságok közötti kooperációra és információ cserére is kiterjesztette.

A felügyeleti munka hatékonyságának javításában a jól meghatározott adatszolgáltatási követelmények kulcsfontosságúak. **A kockázatokra vonatkozó aggregált adatszolgáltatás alkalmazásáról készített második jelentés** azt vizsgálta, hogy a G-SIBs bankok felkészültek-e a 2016-tól teljes körűen érvénybe lépő adatszolgáltatás teljesítésére. **A harmadik státuszjelentés** szerint a 2013-ban publikált alapelveknek való megfelelést 2016 elején független értékelésnek kell alávetni.

A nettó stabil finanszírozási mutató (NSFR³¹) nyilvánosságra hozatali sztenderdje - hasonlóan az LCR közzétételi keretekhez - az intézmények által közzétett adatok felhasználhatóságát, konzisztenciáját biztosítja.

A bankfelügyelet kiszámíthatóságáról és hatásairól szóló jelentés a felügyeleti trendeket; a felügyeleti célokat; a felügyelet hatásának a mérését; a kiszámíthatósági aspektusokat, illetve a kérdőíves felmérésre adott válaszokból leszűrhető megállapításokat mutatja be.

A BCBS 2014-ben felülvizsgálta a felügyeleti kollégiumok működésére vonatkozó, 2010-ben megjelent útmutatóját, majd 2015. júliusban **helyzetjelentést** tett közzé **a felügyeleti kollégiumok hatékony működése alapelveinek az implementálásáról**. A helyzetjelentés szerint az egyik

²⁹ Joint Forum: a pénzügyi szektor globális felügyeleti szervezetei - a BCBS, az IOSCO és az IAIS alkotják

³⁰ Interest rate risk in the banking book

³¹ Net Stable Funding Ratio

legnagyobb implementációs kihívást a kollégiumok válsághelyzetek kezelésére való felkészültsége jelenti.

Egy másik konzultációs dokumentum azt tárgyalja, hogy hogyan kell **a hatékony bankfelügyeletre vonatkozó alapelveket alkalmazni azon intézmények esetében, amelyek fontos szerepet játszanak a pénzügyi befogadásban (pénzügyi integrációban).**

A BCBS a szabályozói konzisztenciát értékelő programja (RCAP³²) részeként jelentést adott közre **a kockázattal súlyozott eszközök (RWA³³) szabályozói konzisztenciájáról a partnerek hitelkockázatát (CCR³⁴) érintően.** Ez a jelentés az utolsó a kereskedési könyvhöz kapcsolódó belső modellek bizottsági vizsgálatának sorában.

A **bázeli egyezmények bevezetésének a nyomon követése keretében** a Bizottság évente kétszer nyilvánosságra hozza a **Bázel III szabályok bevezetésére vonatkozó hatásvizsgálat** eredményeit. (A szabályozáscsomag teljes bevezetését feltételező monitoring jelentést 2015 márciusában és szeptemberében a hetedik illetve a nyolcadik alkalommal publikálták.)

Az RCAP keretében 2015-ben áprilisban és októberben nyolcadik, illetve kilencedik alkalommal tettek közzé információt a **Bázel II, a Bázel 2.5 és a Bázel III szttenderdek implementálásáról.** Az érintett hatóságok közlésén alapuló jelentések a kockázati alapú tőkekövetelmények, a rendszerszempontról fontos globális és hazai bankokra vonatkozó előírások, az áttételi ráta és a likviditási mutatók (LCR, NSFR) a nagykockázati keretek és a közzétételi elvárások bevezetéséről adnak tájékoztatást.

A rendszeres vizsgálatokon túl 2015-ben a Bizottság **időközi vizsgálatot** végzett **a kereskedési könyvi szabályozás átfogó felülvizsgálatának a hatásáról.** Az eredmények azt mutatják, hogy az új előírások minden összehasonlításban jelentősen megemelik a piaci kockázatok tőkekövetelményét.

Európai szabályozás

Az európai szabályozás politikai kereteit az Európai Bizottság 2014 őszén meghatározott munkaprogramján túl az **európai gazdasági és monetáris unió kiteljesítésének terve (az öt elnök júniusi jelentése), a „Jobb szabályozás menetrendje”³⁵**, illetve a Bizottság elnökének az Európai Unió állapotáról szóló jelentése határozták meg.

A 2014. októberi euró övezeti csúcstalálkozó kiemelte, hogy „a gazdasági és monetáris unió zökkenőmentes működéséhez létfontosságú a gazdaságpolitikák szorosabb koordinációja”. Ennek megvalósítására az Európai Bizottság elnöke - szorosan együttműködve az Euró övezeti Csúcstalálkozó (Euro Summit) elnökével, az euró csoport elnökével, az Európai Központi Bank elnökével és az Európai Parlament elnökével - **jelentést készített**, amelyet június 22-én adtak közre. A jelentés bemutatta a **„valódi, szoros és méltányos gazdasági és monetáris unió”** jellemzőit, amelyet két szakaszban kívánnak megvalósítani. Az első - 2015. július 1-től 2017. június 30-ig tartó **elmélyítési** - szakaszban az uniós intézmények és az euró övezeti tagállamok a meglévő eszközökre építenek és a lehető legjobban kihasználják a meglévő szerződéseket. Már ebben a szakaszban fontos lépéseket tesznek a gazdasági, a pénzügyi és a költségvetési unió megteremtésére. A gazdasági és a monetáris unió struktúrájának teljes kiépítésére a tervek szerint legkésőbb 2025-ig kerül sor.

A 2017 közepéig tartó szakaszban a **pénzügyi unió** fejlesztése során elsődleges fontossággal bír a bankunió kiteljesítése, amelynek a legfontosabb elemei az Egységes Szanálási Alap (SRF³⁶) áthidaló finanszírozási mechanizmusának, illetve közös védőhálójának a létrehozása; egy közös

³²Regulatory Consistency Assessment Programme

³³Risk Weighted Assets

³⁴Counterparty Credit Risk

³⁵Better Regulation for Better Results – An EU Agenda

³⁶Single Resolution Fund

betétbiztosítási rendszerről való megegyezés; és a bankok közvetlen feltőkésítésére irányuló - az Európai Stabilitási Mechanizmuson belüli - eszköz hatékonyságának javítása. A pénzügyi unió kiteljesítésének a tőkepiaci unió elindítása, és az Európai Rendszerkockázati Testület megerősítése további fontos elemeit jelentik.

Az Európai Bizottság május 19-én fogadta el **a jobb szabályozás menetrendjét**. A tennivalók listája - egyebek között - tartalmazza a Bizottság, a Parlament és a Tanács közötti intézményi szerződés (IIA³⁷) felülvizsgálatát, amely még 2003-ból, a Lisszaboni Egyezmény elfogadása előtti időből származik. A jobb szabályozás programja szerint a jobb eredmények elérése érdekében meg kell változtatni EU szintű munkát, illetve annak módját, úgy hogy a Bizottság csak a legfontosabb kérdésekre koncentráljon. A nyitottság és a transzparencia következetes érvényesítése több konzultációt, jobb odafigyelést feltételez, azt, hogy a Bizottság nagyobb figyelmet fordít a polgárok és az érintett érdekcsoportok véleményére, visszajelzéseire. A jobb cselekvéshez, a jobb (szakma) politika megvalósításához jobb eszközökre van szükség. Az EU Intézményeknek (Parlament, Tanács, tagországok) osztaniuk kell a jobb szabályozás melletti elkötelezettséget. A meglévő szabály gyűjtemény frissítése ugyancsak alapvető követelmény, amit a REFIT³⁸ program biztosít.

Szeptember 9-én Jean-Claude Juncker, az Európai Bizottság elnöke **„A becsületesség, az egység és a szolidaritás ideje”** címmel számolt be az Európai Unió állapotáról. Egyidejűleg a Bizottság írásban is áttekintette, hogy az eltelt egy évben milyen előrehaladást ért el az EU **a 2014 júniusban lefektetett tíz prioritást** illetően. Parlamenti beszédében Juncker kiemelte, hogy az Unió nem a szokásos üzletmenet napjait éli. Hangsúlyozta, hogy nyíltan kell beszélni azokról a nagy problémakörökről, amelyekkel az Unió szembenéz és változtatni kell azon a helyzeten, hogy az Európai Unió nem eléggé európai és nem eléggé unió.

Az ősz folyamán az Európai Bizottság megkezdte **az Öt Elnök Jelentésében foglaltak első lépcsőjének a megvalósítását és konkrét lépéseket jelentett be az EMU megerősítése érdekében**. A Biztosok Testülete által elfogadott csomag az euro övezet külső képviselőjének a megerősítését, a pénzügyi unió irányába tett lépéseket (köztük a betétbiztosítás közös rendszerének a megvalósítását), az Európai Szemeszter újjaalakítását és a gazdasági kormányzás eszközrendszerének javítását tartalmazza.

Bankunió – Az Egységes Felügyeleti Rendszer (SSM³⁹)

Az Egységes Felügyeleti Rendszer jogi értelemben 2014 novemberében kezdte meg tényleges működését. A rendszerszempontról fontos euró övezeti bankok közvetlen felügyeletét ellátó EKB **2015 évi prioritásai** között a hitelkockázatok és a kockázat kezelési gyakorlat kiemelt ellenőrzése; az üzleti modellek és a nyereségességi ösztönzők vizsgálata, az agresszív hozamvadász stratégiák kontrollja; a felügyeleti felülvizsgálati és értékelési folyamat (SREP⁴⁰); a banki belső modellek validálásának (hitelesítésének) az egységesítése; illetve a tőkekövetelmény szabályozásban szereplő nemzeti opciók és diszkréciók számának a csökkentése szerepelt. A közvetve felügyelt - kevésbé jelentős - intézmények esetében az átfogó cél a felügyeleti módszertan felépítésének és szerkezetének a véglegesítése volt, az illetékes nemzeti hatóságok bevonásával.

³⁷ Inter-institutional Agreement

³⁸ Regulatory Fitness Programme: szabályozás karcsúsítási program

³⁹ Single Supervisory Mechanism

⁴⁰ Supervisory Review and Evaluation Process

Az EKB 2015-ben kiemelt figyelemmel tekintett **a nemzeti opciók és diszkréciók (NODs⁴¹)** kezelésére, lehetőség szerint megszüntetésére. Az EKB felügyeleti gyakorlata során nem szembesült azzal, hogy az egyes tagországokban alkalmazott szabályok és felügyeleti gyakorlatok az egységes európai szabálykönyv (Single Rulebook) dacára is sok tekintetben eltérnek. A széles körben alkalmazott nemzeti opciók és diszkréciók lényegesen befolyásolják a prudenciális szabályozás szigorúságát, akadályozzák a tőkemegfelelési mutatók összehasonlíthatóságát, a befektetők számára megnehezítik a tőke/finanszírozási költségek árazását, tovább fokozzák a szabályozás komplexitását, alkalmat adnak a szabályozási arbitrázsra, versenyhátrányt okoznak a szigorúbb szabályozást alkalmazó tagállamokban működő bankoknak, kockázatot jelentenek a pénzügyi szektorra és megnehezítik az SSM felügyeleti hatóság munkáját.

A NODs felülvizsgálat jegyében az EKB felügyeleti tanácsa júliusban elfogadta a harmonizálást célzó munkaprogramot. A program mintegy 100 elemet tartalmazott és nem terjedt ki a három éven belül kifutó, átmeneti NODs-ra. Az előkészítés során az általános és az egyedi diszkréciókat el kellett választani, mert a kezelésük eltérő jogi megoldást igényel. A NODs leépítése jogilag EKB Határozat⁴² formájában történik, amelyről az EKB novemberben hirdetett öt hétig tartó, nyilvános konzultációt. A Határozat elfogadásával a munka nem ér véget, az SSM a nemzetállami hatáskörbe tartozó eltérések, illetve a tőkekövetelmény rendelet (CRR⁴³) teljes harmonizálását is kezdeményezi.

Az SSM hivatalos fennállásának az egy éves évfordulója kapcsán számos értékelés látott napvilágot az egységes felügyelet működéséről. Sabine Lautenschläger az EKB igazgatósági tagja, az SSM alelnöke az alábbi intézkedéseket emelte ki az SSM tevékenységéből:

- több mint ezer EKB felügyelő és kiszolgáló személyzet kiválasztása és alkalmazása,
- a központi felügyeleti infrastruktúra felállítása,
- az átfogó eszközértékelés végrehajtása és az eredmények alapján szükséges felügyeleti intézkedések megtétele,
- az SSM jogi és módszertani keretrendszerének a kialakítása és bevezetése,
- a közös felügyeleti csoportok (JSTs⁴⁴) felállítása, valamint a konzisztens és sztenderdizált adatbázis megteremtése,
- az európai bankszektor fő kockázatainak a beazonosítása, a 2015 évi stratégiai terv kidolgozása és ezzel párhuzamosan a felügyeleti tevékenység megtervezése,
- a felügyeleti módszertan további megerősítése, különös tekintettel a SREP-re,
- a felügyeleti megközelítés módok és perspektívák összehangolása, a nemzeti opciók és diszkréciók meghaladása,
- a 19 nemzeti bankrendszer, s benne a 3500 kevésbé szignifikáns bank áttekintése,
- a 123 bankcsoport mindennapi felügyeletének az ellátása, ami 1100 közvetlenül felügyelt bankot jelent.

Az EKB fontosnak tartja a felügyeleti tevékenységével kapcsolatos visszajelzéseket. Az Európai Bankföderáció részvételével egyfajta kerekasztalt működtet, amelyen a nagybankok vezetőivel a jobbítás szándékával beszélnek meg az egységes felügyelet gyakorlati tapasztalatait és az aktuális feladatokat.

Bankunió – Az Egységes Szanálási Rendszer (SRM⁴⁵)

⁴¹ National Options and Discretions (Az angol rövidítést NODs és ONDs formában egyaránt használják.)

⁴² ECB Decision

⁴³ Capital Requirements Regulation

⁴⁴ Joint Supervisory Teams

⁴⁵ Single Resolution Mechanism

Az Egységes Szanálási Testület (SRB⁴⁶) független európai szervezetként 2015. január 1-én kezdte meg működését. A testület elnökének és további öt tagjának a kinevezését 2014 decemberében hagyta jóvá az Európai Parlament. (Elke König elnök mandátuma három évre szól és további öt évvel meghosszabbítható, míg a többiek öt éves megbízatása nem hosszabbítható meg.) Márciusban az SRB publikálta a 2015 évi, előzetes költségvetési tervét. Az összes kiadást 22 millió euróra becsülik, ennek 55%-a személyi költség. A kiadásokat teljes egészében a bankszektor befizetéseiből fizetik. Az év végére 122 munkatárssal számolnak.

Az SRB a nemzeti szanálási hatóságok hálózatának a központi döntéshozó szerve. 2016 januárjától a teljes szanálási eszköztárat (üzletágak eladása, hídbank felállítása, eszközleválasztás, bail-in) alkalmazhatja a BRRD⁴⁷-ben előírtaknak megfelelően. 2015-ben az SRB tevékenysége a szervezet felépítésére, a nemzeti hatóságokkal való együttműködés kereteinek a kialakítására, illetve a szanálási tervezéshez és a szanálhatóság értékeléséhez szükséges információgyűjtés kereteinek a megteremtésére összpontosult.

A Tanács és a Parlament 2014-ben kötött megállapodása értelmében az Egységes Szanálási Rendszer 2016 januárjától kezdi meg teljes körű tevékenységét. Ennek előkészítéseként az SRB novemberben publikálta 2016 évi munkatervét, megkötötte az Egységes Szanálási Alap (SRF) feltöltéséhez szükséges - az SRM rendeletet kiegészítő - Kormányközi Egyezményt (IGA⁴⁸), amelyet az év végéig a résztvevő tagállamok többsége ratifikált, valamint kidolgozta az SRF-hez való hozzájárulás számításának a rendszerét. (Az alapot a korábbi megegyezés értelmében nyolc év alatt, 2024-ig töltik fel a bankunió bankjai.) Az SRM átmeneti időszak alatti működőképességének a biztosítására a bankunió tagállamai még 2013-ban megállapodtak az áthidaló finanszírozásról. Így 2016-tól a résztvevő országok maximum 55 milliárd euró értékben harmonizált hitelkeretet biztosítanak az SRF részére, amit az Alap szükség esetén vehet igénybe.

Az SRB Egyetértési megállapodást (MoU) kötött az Európai Központi Bankkal a két szervezet közötti együttműködésről és információ cseréről. Az SRB és az Európai Parlament között ugyancsak megállapodás született az SRB-re ruházott feladatok végrehajtásával kapcsolatos demokratikus elszámoltatás és felügyelet gyakorlatainak a szabályairól.

Az SRB 2016 évi munkaprogramjában a szanálási tervek véglegesítése, a szanálási tervezési kézikönyv kidolgozása, a szanálási akciókra való felkészülés, a válság kezelési kézikönyv kidolgozása, valamint a szanálási eszközök és politikák „beélesítése” (putting in place) élveznek prioritást.

Az Egységes Szanálási Rendszer zavartalan indulását hátráltathatja, hogy a bankuniós tagállamok mindegyike sem ültette át határidőre a Bank Helyreállítási és Szanálási Direktívát (BRRD). Az Európai Bizottság októberben az Európai Bíróság elé idézte a Cseh Köztársaságot, Luxemburgot, Hollandiát, Lengyelországot, Romániát és Svédországot, mert a május 28-i felszólítás ellenére sem implementálták teljes körűen az irányelvet.

Bankunió – Az Európai Betétbiztosítási Rendszer (EDIS⁴⁹)

Az Európai Bankunió meghirdetésekor fontos elemként szerepelt az egységes betétbiztosítás megteremtése, de ez az SSM létrehozásakor - a szükséges politikai megegyezés hiányában - átmenetileg lekerült a napirendről. A közös betétbiztosítás létrehozása az európai gazdasági és monetáris unió kiteljesítését célzó - öt elnök által jegyzett - programban merült fel újra, és az Európai Bizottság novemberi közleményében tette közzé az európai betétbiztosítási rendszerre vonatkozó javaslatát.

⁴⁶ Single Resolution Board

⁴⁷ Bank Recovery and Resolution Directive

⁴⁸ Intergovernmental Agreement

⁴⁹ European Deposit Insurance Scheme

A javasolt európai betétbiztosítási rendszer:

- a meglévő rendszerre épül: az európai szabályokkal összhangba hozott nemzeti betétbiztosítási rendszerekből áll; a betétesek továbbra is azonos szintű védelemben részesülnek (100.000 EUR);
- fokozatosan, lépésről-lépésre kerül bevezetésre;
- a bankszektor tekintetében összességében költség-semleges;
- az EDIS finanszírozása közvetlenül, a kockázattal kiigazított banki hozzájárulások útján történik;
- az EDIS irányítását a már létező Egységes Szanálási Testület (SRB) végzi;
- az EDIS szigorú biztosítékokkal védett: például csak azokat a nemzeti rendszereket biztosítja, amelyek megfelelnek a feltételeknek, és összhangban vannak a betétbiztosítási irányelvvel (DGSD⁵⁰);
- az euró övezeti tagállamok számára kötelező, de a bankunióhoz csatlakozni kívánó más uniós tagállamok számára is nyitva áll;

Az EDIS megteremtésére a Bizottság a következő ütemezést javasolta:

1. szakasz: Viszontbiztosítás (2020-ig) A nemzeti betétbiztosítási rendszer csak abban az esetben veheti igénybe az EDIS eszközeit, ha saját forrásai már kimerültek. Az EDIS eszközei csak bizonyos határig nyújtanak kiegészítő forrásokat a nemzeti rendszerek számára. Az európai betétbiztosítási rendszer által fedezett részarány kezdetben viszonylag alacsony lesz (20%), majd egy négyéves időszak alatt fokozatosan, 20%-os lépésenként emelkedik.

2. szakasz: Együttbiztosítás A 3 éves viszontbiztosítási szakasz után 2020-tól az EDIS fokozatosan közös felhasználású rendszerre alakul át. Az előző szakaszhoz képest a döntő különbség az, hogy a nemzeti rendszerek még az előtt igénybe vehetik az EDIS biztosította forrásokat, hogy saját forásaik kimerülnének.

3. szakasz: Teljes biztosítás Az EDIS által viselt kockázat részaránya 2024-ig 100%-ra nő, ettől kezdve a tagországok bankjai csak a közös alapba fizetnek. Ugyanebben az évben lesz teljes körű az Egységes Szanálási Alap működése, és ugyanekkor lépnek teljes mértékben hatályba a DGDS-ben foglalt finanszírozást érintő rendelkezések is (célszint: 0,8%).

Az Európai Bankföderáció a bizottsági javaslat megjelenése napján sajtóközleményt adott ki, amelyben - azon túl, hogy hangot adott meglepetésének - a DGSD nemzeti átültetésének a fontosságát, és az EDIS javaslat további alapos vizsgálatának a szükségességét hangsúlyozta.

A Tőkepiaci Unió (CMU⁵¹)

A 2014 őszen, újonnan felállt Európai Bizottság programjában központi helyet kap az EU integráció valamennyi tagállamára kiterjedő tőkepiaci unió megteremtése. Ennek jegyében a Bizottság februárban **zöld könyvet** tett közzé, amelynek az volt a célja, hogy - a konzultációs folyamat során kapott sokoldalú vélemények figyelembe vételével - megalapozza a CMU létrehozására vonatkozó akció terv későbbi kidolgozását

A tőkepiaci unió a Bizottság szándékai szerint:

- elősegíti, hogy a vállalatok - ezen belül is a KKV-k -, valamint az infrastruktúra projektek több beruházási forráshoz jussanak,
- a világ egyéb részeiből befektetéseket vonz Európába,
- a finanszírozási források szélesebb körének megnyitásával növeli a pénzügyi rendszer stabilitását.

⁵⁰ Deposit Guarantee Scheme Directive

⁵¹ Capital Market Union

A tőkepiaci unió megvalósítása hosszú távú feladat, sokéves folyamatos erőfeszítés eredménye lehet, de ez nem zárja ki a rövid távú intézkedések szükségességét, amelyeket a zöld könyv szintén tartalmazott.

Az Európai Tanács június közepén hozott **határozatában** üdvözölte a CMU létrehozására vonatkozó kezdeményezést. Rövidtávú feladatként az egyszerű, átlátható és sztenderdizált értékpapírosítás megteremtése mellett, a hitelinformációkhoz való hozzáférés, valamint a prospektusra vonatkozó követelmények egyszerűsítését emelte ki. **Az Európai Parlament nagy többséggel** (552 igen, 111 nem, 32 tartózkodás) ugyancsak **támogatta** a Tőkepiaci Unióra vonatkozó kezdeményezést. Az EP a CMU kialakításakor valódi, ténylegesen európai megközelítést kíván alkalmazni, az egyenlő versenyfeltételek biztosításával; az építőköcka modellt szorgalmazza; a KKV-k számára is elérhetővé kívánja tenni a tőkepiacokat, megfelelő alternatívát kínálva a bankhitelhez képest; és a tőkepiacok koherens európai szabályozási környezetet kívánja megteremteni, indítványozván a túlságosan nagy terhet jelentő szabályozás felülvizsgálatát. A Parlament azt kérte a Bizottságtól, hogy gyorsítsa fel a CMU megteremtéséhez szükséges szabályozási munkákat, hogy a teljesen integrált európai Tőkepiaci Unió már (egy évvel korábban) 2018 végére létrejöhessen. A zöld könyvet **az Európai Bankföderáció is üdvözölte**, leszögezve, hogy az integrált európai tőkepiac segíti a fenntartható gazdasági növekedést, a növekedési és foglalkoztatási célok elérését, a vállalati beruházások bővítését. A CMU megvalósítása során az egyenlő versenyfeltételek biztosítását, az arányosság alapelvét, a piac konform sztenderdek kialakítását és a legjobb gyakorlatok megvalósítását feltétlenül szem előtt kell tartani.

Az Európai Bizottság szeptember 30-án vezette be a **Tőkepiaci Unió Akciótervét**, amely a valódi egységes tőkepiac létrehozására irányul. (Az akció terv azokat az építőköveket tartalmazza, amelyek a tőkepiaci uniót 2019-re teljes mértékben működővé teszik.) A Bizottság egyik legfontosabb célkitűzése a munkahelyteremtés, a gazdaság és a beruházások növekedésének az elősegítése. A Tőkepiaci Unió kulcsfontosságú pillére a Beruházási Tervnek, ami a finanszírozási források növelésével és diverzifikálásával kívánja kezelni beruházások kívánatosnál alacsonyabb szintjét.

A Tőkepiaci Unió Akcióterve a következő négy alapelven nyugszik:

- Több és nagyobb lehetőség biztosítása a befektetők számára.
- A finanszírozás összekapcsolása a reálgazdasággal.
- Egy ellenállóbb és erősebb pénzügyi rendszer megteremtése.
- A pénzügyi integráció elmélyítése és a verseny erősítése.

Az Akcióterv a korai intézkedések alábbi körét tartalmazza:

- Az értékpapírosítás új szabályrendszerének kialakítása.
- A Solvency II új szabályai az infrastrukturális projektek kezelésére.
- Nyilvános konzultáció a kockázati tőke szabályozásról.
- Nyilvános konzultáció a fedezett kötvények (Covered Bonds) szerepéről.
- A pénzügyi törvények kumulatív hatásainak felmérése.

A Bizottság a CMU megvalósítási folyamatában célratörő és pragmatikus közelítést alkalmaz, lépésről lépésre halad előre, szigorú közgazdasági elemzések alapján a lehetséges pénzügyi kockázatok figyelembe vételével.

A Tőkepiaci Unióhoz szorosan kapcsolódik az Európai Beruházási Terv, illetve az Európai stratégiai befektetési alap létrehozása. Annak érdekében, hogy az EFSI támogatni tudja a beruházásokat, az Unió 16 milliárd EUR-nak megfelelő összegű garanciát nyújt, amihez az Európai Beruházási Bank 5 milliárd EUR-val társul. Az EFSI 2015 és 2017 között a várakozások szerint 315 milliárd EUR összegű beruházást generál az Unióban.

A Bizottság - a CMU Akcióterv részeként - **nyilvános konzultációt (call for evidence) hirdetett a pénzügyi szolgáltatások szabályozási kereteiről**. Az EU-ban a válságot követően a pénzügyi stabilitás

és a közbizalom helyreállítása érdekében rövid időn belül összesen több mint 40 szabályozási intézkedést hoztak. Az intenzív szabályalkotás és a megerősödő felügyelet eredményeként a szektor stabilabb helyzetbe került. Ezzel együtt nagyon fontos, hogy megtalálják a kockázat csökkentés és a gazdaság-finanszírozási képesség közötti helyes arányt, és ne állítsanak nem szándékolt új korlátokat. A meghirdetett konzultáció célja, hogy segítsen megteremteni a pénzügyi szolgáltatások szabályozási kereteinek a hatékonyságát, konzisztenciáját és koherenciáját. A konzultáció a Bizottság „Jobb szabályozás” menetrendjének az alapvető része, és összhangban van a nemzetközi szabályozói testületek globális törekvéseivel.

A Bizottság egyidejűleg az **értékpapírosítási rendeletről és a tőkekövetelmény rendelet (CRR) módosítására** vonatkozó javaslatát is nyilvánosságra hozta. Az értékpapírosítás fenntarthatóságának az igényével világosan meghatározták az **egyszerű, átlátható és szabványosított (STS⁵²) értékpapírosítás kritériumait**. (Az egyszerűségi kritériumok között a homogenitás előírása mellett az újra-értékpapírosítás tiltása, a megfelelően hosszú hiteltörténet előírása és az értékpapírosított eszközök kibocsátónak való átadása is szerepel. Az átlátható és szabványosított kritériumoknak való megfelelés feltételezi, hogy a becsomagolt eszközökre ugyanazokat a hitelezési kritériumokat alkalmazták (nincs kimazsolázás), hogy az eszközök minimum 5%-a a kezdeményezőnél marad, hogy az információk kellőképpen részletesek és az adatokat folyamatosan közléstessik, valamint, hogy a felek közötti szerződéses kötelezettségek és felelősségek világosan meghatározottak.)

Az értékpapírosítási rendelettel együtt megjelent tőkekövetelmény rendelet módosítási javaslat a jelenleginél kedvezőbb tőkekövetelményt ír elő az STS értékpapírosítás kezelésére. Ugyanezt teszi majd lehetővé a biztosítók tőkekövetelményét szabályozó Solvency II. rendelet módosítása is, de arra az ütemterv szerint csak az értékpapírosítási rendelet elfogadását követően kerül majd sor. A rendelet tervezetekkel egyidejűleg a Bizottság egy közérthető, az értékpapírosítással kapcsolatos tényeket bemutató tájékoztatót (Fact Sheet) is közreadott a szélesebb közönség informálására.

Októberben az Európai Bizottság a **fedezett kötvényekről is konzultációt** kezdeményezett.

Strukturális reform (BSR⁵³)

A bankszektor strukturális reformját (a nagybankok hitelezési és kereskedési funkciójának szétválasztását) a pénzügyi válság nyomán kibontakozó szabályozási intézkedések egyik kulcselemének szánták. Bár az alapvető kereskedelmi banki tevékenységek (betétgyűjtés, hitelezés, átutalások) körülkerítése, illetve az egyéb funkciók kötelező leválasztása az USA-ban és számos uniós országban (Egyesült Királyság, Belgium, Franciaország, Németország) megtörtént, a vonatkozó EU szabályozást 2015-ben sem fogadták el a döntéshozók. A sikertelenség oka vélhetően az univerzális bankrendszer európai hagyományaiban keresendő.

A téma parlamenti jelentéstevője (rapportőr), Gunnar Hökmark **2015 januári jelentésében** maga is elismerte az univerzális bankrendszerből származó előnyöket, így valójában nem támogatta a kötelező leválasztást. Olyan kockázat alapú szabályozást sürgetett, amely nem vezethet a tranzakciók szabályozott és felügyelt szektoron kívülre kerüléséhez. Fontosnak tartotta, hogy a megoldás összhangban legyen a BRRD-vel, amelyben a kereskedési tevékenység leválasztása csak egy lehetséges út a szanálhatósághoz, a tőke emelése, illetve az aktivitás csökkentése mellett. A rapportőr által a fenti szellemében javasolt módosítások - kritikusai szerint - felpuhították az eredeti javaslatot, lerontották a szerkezeti reform hatékonyságát. (Ugyanakkor Európai Bankföderáció a automatikus leválasztástól való távolodást és a szélesebb eszköztár alkalmazását a helyes irányba tett lépésként értékelte.)

⁵² Simple, transparent and standardised (A globális és az európai szabályozó hatóság nem pontosan azonos terminológiát használ, de az STC és az STS értékpapírosítás tartalmilag ugyanaz, hiszen a szabványosított termékek hasonlíthatók össze.)

⁵³ Banking Structural Reform

Az **EP Gazdasági és Monetáris Bizottsága** (ECON) 2015. május 26-án szavazott a legnagyobb európai bankok szétdarabolását célzó szerkezeti reformról. A parlamenti jelentéstevő és az árnyék rapportőr fenntartották az egymással ellentétes megközelítésüket: a kockázati értékelésen alapuló, rugalmas felügyeleti eszköztárat feltételező, illetve a méreten alapuló, automatikus leválasztást eredményező megoldásokat. A jelentéstevőnek nem sikerült kompromisszumos javaslatot kialakítani, így végül egy svédasztal jellegű szövegről szavaztak, amely teljesen véletlenszerűen, mindenféle koherenciát nélkülözve tartalmazta az előzetesen benyújtott módosítások egy részét. Végül az ECON elutasította a jelentést, visszatérítve a BSR-t a kiinduló ponthoz. Az illetékes tárgyaló csoportot megbízták, alakítson ki ütemtervet, hogy a nyár során egyezsége jussanak és ősszel megkezdhesék a háromoldalú tárgyalásokat.

Az eredménytelen szavazást követően az EBF sajtóközleményben szólította fel a politikai döntéshozókat a prioritások - így a BSR - újragondolására.

A sikertelen parlamenti szavazás után a lett elnökség vezetésével a tagországok megegyezésre jutottak a BSR-t illetően. A kompromisszum értelmében a BSR által érintett bankokat kereskedési tevékenységüknek megfelelően két csoportba osztják. Mindkét csoport bankjaira megkülönböztetett jelentési kötelezettség, kockázatértékelés és ezek következtében megkülönböztetett felügyeleti intézkedések vonatkoznak. A második csoportba (Tier 2) tartozó G-SIBs bankokra és a 100 milliárd eurónál nagyobb kereskedési tevékenységű bankokra még részletesebb kockázatértékelést vonatkozik. Ha az értékelés során jelentős kockázatokat tárnak fel, úgy a feltárt kockázattal arányos felügyeleti intézkedést alkalmaznak. A lehetséges intézkedések között továbbra is ott szerepel a kockázatos tevékenység leválasztása, de a többlettőke követelmény előírás, vagy más prudenciális intézkedés is opciót jelent. A saját számlás kereskedés - bizottság által javasolt - kötelező betiltása helyett, a Tanács a kötelező leválasztást támogatja. A piaci árjegyzési tevékenységre - elismerve az árjegyzés pozitív szerepét - eltérő szabályok vonatkoznak.

A Tanácsban született megegyezést követően nem történt további érdemleges lépés, a BSR évvégére kilátásba helyezett parlamenti elfogadása elmaradt.